

I.

Fejezeti indoklás

1.) *A szakmai feladatok, célkitűzések megvalósítása*

Az Akadémia jogállását, helyzetét, működési feltételeit az 1994. június 30-án hatályba lépett Akadémiai Törvény alapvetően megváltoztatta, működése új távlatot kapott. A törvény szerint az Akadémia sajátos helyet foglal el a nemzetgazdaságban és a területi szervek körében, mivel egyrészt önkormányzati elven alapuló, jogi személyként működő köztestület, amely az akadémikusok, valamint a tudomány hazai képviselői testülete, másrészt az állami költségvetés szerkezeti rendjében önálló fejezetet alkot.

2.) *Az Akadémia szervezet-rendszerében 2007. évben bekövetkezett változások*

A 2006. évi közgyűlés döntésének következtében a KFKI Telephelykezelő intézmény, az Erdőtársai Akadémiai Tudós Üdülő és Alkotóház, illetve az Akadémiai Gépkocsi Szolgálat 2006. december 31-jével önálló jogi személyként megszűnt és 2007. január 1-től a feladatokat a jogutódként megjelölt szervezet kereteiben látják el.

Az eddig egy címben lévő kutatást kiegészítő tevékenységet ellátó szervezetek 2007. január 1-jétől kettéváltak, külön címet képez az Akadémiai Létesítmények Fenntartása és Üzemeltetése (8. cím), illetve a kutatásszervezési és nemzetközi kapcsolatok feladatok (9. cím).

3.) *A beszámolási időszak pénzügyi helyzetének általános jellemzése*

3.1. A költségvetési támogatást érintő évközi változások főként a bevételi reform következtében a fejezetek közötti átcsoportosításokból adódnak.

A Magyar Tudományos Akadémia OTKA pályázatokra, könyv- és folyóirat támogatásokra és szakmai feladatokra 3.221,2 millió Ft-ot adott át, más fejezetektől 358,7 millió Ft-ot, kormányzati intézkedésekkel összefüggésben 808,9 millió Ft-ot vett át.

3.2. Az intézményi saját bevételek volumene 3,3%-kal alacsonyabb volt, mint az előző évben.

3.3. A tárgyi eszközök használhatósági foka mind az Akadémia egészénél, mind a kutatóintézeteknél csökkent, mely egyértelműen a 2007. évi beruházási források csökkenése miatt következett be.

4.) *A gazdálkodási szabályok változása*

- 2007. szeptember 25-én hatályba lépett az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény a vagyontörvény, mely megszüntette az akadémiai törzsvagyon és rábízott vagyoni kategóriákat, és megszüntette a bevételek meghatározott köre utáni 5%-os befizetési kötelezettséget. Az Akadémia központi intézkedése alapján az állam felé nem teljesítendő befizetési kötelezettséget a kutatóintézeteknek – az új akadémiai vagyontörvény koncepció felállításáig – továbbra is felújításra kell fordítani.
- Az Országgyűlés továbbra is elrendelte, hogy 2007. évben a központi költségvetési szerveknek a 2006. évvel azonos összegű előirányzat-maradvány képződést kell elérniük.
- Az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII.30.) Kormányrendelet módosítása 2007. április 1-jétől bevezette a központi költségvetés területén a Kincstár által történő nettó finanszírozás rendszerét.
- A 2007. évi LXXXVI. törvény liberalizálta a villamos energiaszolgáltatást. Ennek következtében ezen szolgáltatás is – az értékhatárok függvényében – a közbeszerzési törvény hatálya alá került.
- A pénzbeli egészségbiztosítási járulék mértéke 2%-ról 3%-ra emelkedett. Bevezetésre került a 4%-os mértékű különadó. A nyugdíjas munkatársaknak a nyugdíj összege ismét beszámít az adóalapba. A nyugdíjas alkalmazottak ismét fizetnek nyugdíjjárulékot.
- Eltörlésre került a közalkalmazottak és köztisztviselők kötelező bankköltség-hozzájárulásának adómentessége.

5. Fejezeti szintű előirányzatok teljesítése

Működési és felhalmozási előirányzatok teljesítése

Jogcímek	2007. évi terv	2007. évi módosított előirányzat	millió Ft-ban
			2007. évi tényleges teljesítés
Kiadások	50.063,8	54.388,5	49.784,0
Ebből:			
- Személyi juttatás	28.418,4	26.714,7	25.385,7
- Munkáltatót terhelő járulékok	7.758,4	7.412,0	6.864,3
- Dologi kiadások	9.656,2	13.682,8	11.995,9
- Kamatkiadás	-	0,2	0,2
- Támogatásértékű működési kiadás	1.315,3	453,0	379,1
- Társadalom- és szociálpolitika juttatások	-	9,2	8,9
- Működési célú kiadások	281,7	632,3	425,8
- Felújítás	930,1	1.452,3	1.134,3
- Intézményi beruházások	1.358,2	2.275,6	1.866,9
- Támogatásértékű felhalmozási kiadás	-	5,7	5,2
- Előző évi maradványátadás	-	1.397,5	1.395,5
- Központi beruházás	255,7	300,4	277,1
- Egyéb felhalmozási kiadás	60,0	22,0	21,8
- Kölcsönök	29,8	30,8	23,3
Bevételek	50.063,8	54.388,5	55.002,9
Ebből:			
- Költségvetési támogatás	36.914,8	34.861,2	34.861,2
- Saját bevétel	13.149,0	14.779,9	15.388,5
- Pénzforgalom nélküli bevétel	-	4.747,4	4.753,2

6.) A működési előirányzatok évközi, fejezetszintű módosításai, teljesítése

6.1. Az Akadémia rendelkezésére álló források alakulása

6.1.1. Költségvetési támogatás

Az Akadémia a felügyelete alá tartozó köztisztviselői költségvetési szervek (kutatóintézetek, egyéb intézmények), támogatott kutatóhelyek részére és a központilag kezelt feladatokra 2007. évben az Országgyűlés által jóváhagyott költségvetésben 36.914,8 millió Ft-tal számolhatott, melyből az OTKA Programok támogatása 5.178,0 millió Ft, a központi beruházások támogatása 255,7 millió Ft volt.

A működési és felújítási célt szolgáló támogatásból már a tervezés szintjén 28.875,2 millió Ft (a teljes keret 78,7%-a) az intézmények részére lebontásra került, míg a fennmaradó 21,3% a központilag kezelt feladatok (ide értve az OTKA Programokat is) megvalósításának pénzügyi forrását jelentette.

Az Országgyűlés által jóváhagyott költségvetési keretszámok az előző évhez képest a következő jogcímenek változtak:

Jogcímek	millió Ft-ban
2006. évi eredeti támogatási előirányzat	38.128,3
- államháztartási tartalék elvonása	- 1.089,8
- illetményfejlesztések támogatási többlete	265,7
- az államháztartás helyzete miatti támogatás-elvonása	-389,4
Összesen:	36.914,8

A beszámolási időszakban a jóváhagyott költségvetési támogatás egyrészt a Kormány által elrendelt intézkedések, másrészt jogszabályi változásokkal összefüggésben 34.861,2 millió Ft-ra módosult.

A támogatás csökkenése 5,6%-os volt.

A költségvetési támogatást érintő évközi változások jogcímei a következők voltak:

Jogcímek	millió Ft-ban
1.) Jogszabályi változással összefüggő módosítások:	
Más fejezetek részére támogatás átcsoportosítás (átadás)	
- OTKA témapályázatokból	- 3.216,7
= Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium	9,4
= Gazdasági és Közlekedési Minisztérium	27,6
= Honvédelmi Minisztérium	5,1
= Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium	113,8
= Állami Számvevőszék	1,0
= Központi Statisztikai Hivatal	5,8
= Egészségügyi Minisztérium	37,0
= Oktatási és Kulturális Minisztérium	3.017,0
- Szakmai feladatokból	- 1,3
(idős akadémikusok támogatása)	
- Felújítási támogatásból (ELTE-Eötvös Kollégium)	- 2,0
- Könyv- és folyóirat-kiadásból	- 1,2
Összesen:	- 3.221,2

Más fejezetektől támogatás átvétele

- Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztériumtól	15,0
- Oktatási és Kulturális Minisztériumtól	11,5
- Külügyminisztériumtól	14,7
- Pénzügyminisztériumtól	2,0
- Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumtól	41,2
- Miniszterelnöki Hivataltól	249,2
- Egészségügyi Minisztériumtól	25,1
Összesen:	358,7

2.) Kormány intézkedésekkel összefüggő módosítások:

- Nagy Imre Emlékház felújításának támogatására	100,0
- Prémiumévek program kiadásainak támogatása	17,6
- Létszámcsökkentések kiadásainak támogatása	12,2
- A 2007. év után járó 13. havi illetmény egy részének támogatása	679,1
Összesen:	808,9

Támogatás-változás összesen - 2.053,6

Az Akadémia felügyelete alá tartozó köztisztviselési költségvetési szervei és feladatai költségvetési támogatásának alakulását, illetve a megszerzett saját bevételeit, valamint a ténylegesen rendelkezésre álló átlagléttszámot az **1. számú melléklet** tartalmazza.

6.1.2. Intézményi saját bevételek

A köztisztviselési költségvetési szerveknek 2007. évben is jelentős volumenű saját bevétellel kellett hozzájárulniuk szakmai feladataik teljesítéséhez. Az intézményi saját bevételek 2007. évben 17.850,4 millió Ft-ot tettek ki, mely összeg 3,3%-kal alacsonyabb, mint az előző időszak teljesítménye. A bevételek közül emelkedett az átvett pénzeszközök és támogatásértékű bevételek értéke, melyek az alapvetően a pályázati alapon elnyert támogatásokat tartalmazza. Az összes többi bevételi tétel volumene csökkent az előző évi értékekhez képest.

A bevételek jogcímenkénti összetételét és az ezekhez kapcsolódó mutatószámokat a **2. számú melléklet** részletezi. Ebből megállapítható, hogy az intézményi bevételeknek közel 40 %-át a pályázati források alkotják, melynek volumene 10,5%-kal növekedett.

A pályázati pénzek körébe tartozó bevételeket alapvetően két nagy területre lehet besorolni, melyek a következők:

- = különböző központi programokból átvett – nem támogatási forrást érintő – pénzeszközök (pl. Nemzeti Kutatási Alapprogram, OTKA, egyéb más fejezeti programok). Ezek 2007. évben (áfával növelten) 5.205,7 millió Ft-ot tettek ki, mely az előző évhez viszonyítva 4%-kal emelkedett.
- = a külföldről kapott megbízások összege 2007. évben (áfával növelten) 2.832,4 millió Ft-ot tett ki. Ez az összeg 31,2 %-kal magasabb, mint az előző évi teljesítés összege.

A külföldről átvett pénzeszközökből (áfával növelten) 1.353,5 millió Ft az Európai Unió pályázatokból, (áfával növelten) 1.478,9 millió Ft nemzetközi szervezetektől és külföldi magánszervezetektől származik.

- A működési, szolgáltatási bevételeknél a beszámolási időszakban jelentősebb, 5,7 %-os csökkenés következett be.

Ezek a bevételek az intézmények alap- és vállalkozási tevékenységével összefüggésben és nem központi programokból származnak, valamint ebben a körben kerülnek kimutatásra az intézmények által végzett kiegészítő tevékenységek (pl. bérbeadás) és továbbszámlázott szolgáltatások bevételei is.

- A devizaszámlák kamatbevételeinek volumene ebben az időszakban 2,4 %-kal növekedett, annak ellenére, hogy a devizaszámláikon meglévő pénzeszköz állománya nem változott az előző év végi állományhoz képest.
- Az előző évi tartalékok igénybevétele 8,4%-kal csökkent az előző évi teljesítéshez viszonyítva. A tartalékok igénybevétele az áthúzódó feladatokkal, illetve az Országgyűlés által előírt év végi maradvány (előző évi szint azonosságának) megteremtésével volt összefüggésben.

Össességében a saját bevételek még mindig jelentős részt képviselnek az intézmények gazdálkodásában, mivel a jelenlegi intézményi szervezetek fenntartása, a feladatellátások a csökkenő központi támogatások mellett kizárólag saját bevételből finanszírozhatók.

A bevételek alakulásánál a külföldi megbízásokból származó bevételek volumene azonos szinten maradt. Ez az akadémiai kutatóintézetek nemzetközi elismertségét jelenti, azonban változatlanul felveti azt a gondot, hogy ezeknek a forrásoknak a terhére – a rendkívül szigorú elszámolási szabályok miatt – intézményi üzemeltetési kiadások csak korlátozott mértékben számolhatók el és az általános utófinanszírozás miatt az intézetek évközi likviditási gondjai egyre gyakoribbá válnak, melyet az Akadémia saját hatáskörében már nagyon nehezen tud megoldani, rendezni.

6.1.3. Beruházási források

A Magyar Tudományos Akadémia 2007. évi beruházási céljaira a következő keretek álltak rendelkezésre:

- A költségvetési törvényben jóváhagyott	255,7 millió Ft
- Egyensúlyi tartalék visszarendezése	19,3 millió Ft
- Előző évi maradvány	2,4 millió Ft
Összesen:	277,4 millió Ft

A 2006. évi maradványként megmaradt 160 millió Ft-ot az OTKA Kutatási témapályázatok forráshiányának enyhítésére kellett tartalékolni, és (a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium által történt megelőlegezés miatt) önrevízióként a központi költségvetésbe visszafizetni.

A költségvetésben 255,7 millió Ft került jóváhagyásra, majd a fejezeti kezelésben lévő egyensúlyi tartalékból a költségvetési törvény adta lehetőségek miatt az év második felében visszarendezésre került 19,3 millió Ft, mely a rendelkezésre álló keretet emelte.

6.2. Kiadási előirányzatok teljesítése

Az intézmények tényleges kiadásai 48.271,1 millió Ft-ot tettek ki, mely összeg 2,9%-kal magasabb, mint az előző évben volt. Az intézmények legjellemzőbb - összehasonlítható - kiadási jogcímei a következők voltak:

millió Ft-ban

Kiadási jogcímek	2006.	2007.	A 2007. év adata a 2006. évhez viszonyítva (%)
	év		
Személyi juttatások	25.109,4	25.385,8	101,1
Munkáltatót terhelő járulékok	6.667,4	6.864,5	103,0
Dologi kiadások	11. 567,8	11.746,4	101,5

A személyi juttatásoknál tapasztalható növekedés oka, hogy a 2008. évre járó 13. havi illetmény 1/12-ed részét 2007. július hónaptól kezdődően havonta kellett fizetni.

A személyi juttatáshoz kapcsolódó, a munkáltatót terhelő járulékok 2007. évben nem változtak.

A dologi kiadások 1,5%-kal növekedtek az előző évhez hasonlítva.

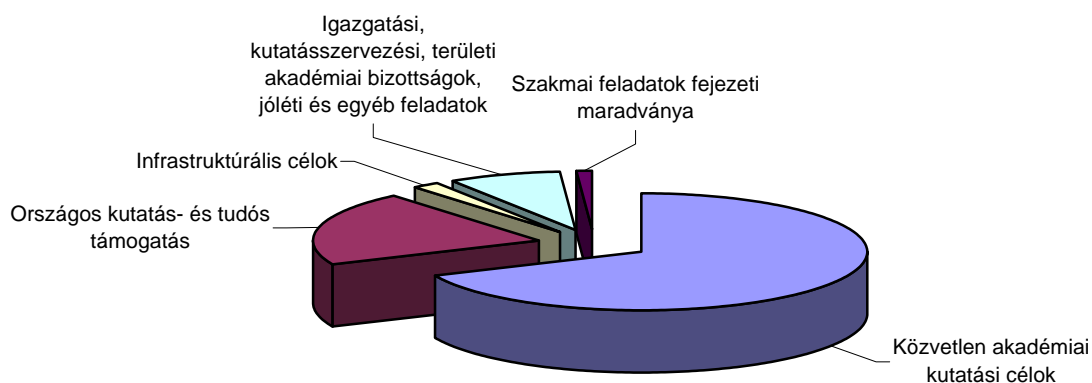
6.3. Bevételi előirányzatok teljesítése

6.3.1. A költségvetési támogatás felhasználása

A beszámolási időszakban az Akadémia részére - OTKA Programok és Iroda nélkül - biztosított működési és felújítási célú költségvetési támogatás felhasználásának alakulását a következő mutatószámokkal lehet jellemezni:

Felhasználás iránya	2006.év %	2007.év %
Közvetlen akadémiai kutatási célokra	67,8	68,5
Országos kutatás- és tudós támogatásra	20,4	20,4
Infrastrukturális célokra	2,2	1,8
Igazgatási, kutatás-szervezési, területi akadémiai bizottságok, jóléti és egyéb feladatokra	8,6	8,2
Kötelezettségvállalásokkal terhelt fejezeti maradvány	1,0	1,1
Összesen	100,0	100,0

6.3.2. Az intézményi saját bevételeket meghatározó folyamatok bemutatása

Az akadémiai intézmények – **2. számú melléklet** szerinti – saját bevételei 3,3%-kal csökkentek, emellett azonban az Innovációs Alapból és a Nemzeti Kutatási és Fejlesztési Programból pénzeszközátadásként biztosított többlet bevételek emelkedtek. A bevételek csökkenése 600,8 millió Ft volt, mely összegből 376,2 millió Ft volt az előző évi maradványok felhasználásának csökkenése.

Az intézményi költségvetési támogatás – felújítással és központi beruházással együttes – részaránya az összbevételen belül 66,1%-os volt.

7.) *Vagyoni állapot alakulása*

Az állami vagyronról szóló 2007. évi CVI. törvény a vagyontörvény alapvetően megváltoztatta az Akadémia eddigi vagyonyilvántartását. Megszűnt az akadémiai törzsvagyon és rábízott vagyoni kategória, az összehasonlíthatóság miatt a következőképpen mutatjuk be a vagyoni helyzet alakulását:

7.1. A befektetett eszközök állományának alakulása

Bruttó érték	2006.	2007.	A 2007. év adata a 2006. évhez viszonyítva (%)
	Év		
Törzsvagyron	12.183,5		
Rábízott vagyon	43.457,8		
Vagyon összesen	55.641,3	57.997,5	104,2

Nettó érték	2006.	2007.	A 2007. év adata a 2006. évhez viszonyítva (%)
	Év		
Törzsvagyron	10.055,4		
Rábízott vagyon	21.603,6		
Vagyon összesen	31.659,0	31.940,3	100,9

Teljesen (0)-ra leírt eszközök ál- lománya	2006.	2007.	A 2007. év adata a 2006. évhez viszonyítva (%)
	Év		
Törzsvagyron	689,0		
Rábízott vagyon	12.251,6		
Vagyon összesen	12.940,5	13.825,7	106,8

A vagyon bruttó értékének növekedésében minimális, 4,2 %-os emelkedés tapasztalható, de a nettó érték növekedése ettől elmarad, így a teljesen, 0-ra leírt eszközök állományának értéke nagyobb mértékben, 6,8%-kal növekedett.

A használhatósági szint ezzel összefüggésben 3,2 %-kal csökkent.

A vagyon alakulását a **3. számú mellékletben** mutatjuk be.

7.2 A forgóeszközök állományának alakulása

Az akadémiai intézmények eszközállományának másik részét a forgóeszközök alkotják, melyek értéke 8,0 milliárd Ft volt, mely az előző évhez viszonyítva 10,0 %-kal emelkedett.

Forgóeszközök	2006.	2007.	A 2007. év adata a 2006. évhez viszonyítva (%)
	Év		
Készletek	391,5	362,1	92,5
Követelések	1.131,9	1.188,4	105,0
Pénzeszközök	5.632,1	6.286,1	111,6

Pénzügyi elszámolások	122,6	170,5	137,1
Összesen	7.278,1	8.007,1	110,0

A pénzeszközök esetében az idegen pénzeszközök között kimutatott devizaszámlán lévő pénzek mennyisége 48,6%-kal növekedett.

Az akadémiai rábizott vagyon alakulását a volumen-változáson túlmenően a belső összetétel alapján számított jellemző **mutatókkal** is elemezhetjük, melyek alapján megállapítható, hogy:

- A beszámolási időszakban a *forgóeszközök lekötöttsége* – azaz a készletek és a forgóeszközök aránya - 5,4%-ról 4,5%-ra csökkent, azaz előző időszakhoz viszonyítva. Ezzel egyidejűleg magas a szabad forgóeszközök mutatója.
  - A *tőke-feszültségi mutató* - azaz a kötelezettségek és a saját forrás aránya – 29,8%-ról 21,4%-ra csökkent az előző évhez viszonyítva, amely a kötelezettségvállalások 6%-os volumenének növekedésével, a saját tőke 59,2%-os növekedésével, és a tartalékok 5,5%-os növekedésével van összefüggésben. A saját tőke ilyen nagy mértékű emelkedésének oka, hogy az eddig törzsvagyonként szereplő eszköz- és forrásérték a Vagyonkezelő Szervezet könyveiből visszavezetésre került az intézményi mérlegekbe.
  - Az intézmények likviditási helyzetét a *likviditási ráta* jellemzi, amely szerint a rövid lejáratú kötelezettségeket 2006. évben is 1,2-szeresen, míg 2007. évben 1,4-szeresen lehetett forgóeszközökből finanszírozni. Az intézmények teljes kötelezettség állománya is a mobilizálható forgóeszközökből finanszírozható. Így az akadémiai intézmények likviditási helyzete jónak ítélné meg, annak ellenére, hogy évközben több intézménynél időlegesen komoly likviditási gondok jelentkeztek.
- Hangsúlyozandó, hogy a forgóeszközök magas volumene miatti kedvező mutatók a Kormány által elrendelt, kötelezően előírt maradvány képzése okozta.

8.) *Az Akadémia előirányzat-maradványának alakulása*

Az Akadémia felügyelete alá tartozó intézmények 2007. évi alaptevékenységével összefüggésben 3.543,6 millió Ft összegű előirányzat-maradvány keletkezett, mely az előző évhez viszonyítva 11,0%-os növekedést mutat. A maradvány legnagyobb része áthúzódó

fizetési kötelezettségekkel és kutatási megbízásokkal, pályázati előlegekkel van összefüggésben. A maradvány 88,9 %-a a kutatóintézeteknél és a támogatott kutatóhelyeken keletkezett. A 2007. évben rendelkezésre álló alaptevékenységi maradvány intézménycsoportonkénti összetételét a **4. számú melléklet** tartalmazza.

Fejezeti kezelésű előirányzatok maradványának alakulása

Az Akadémia központi feladatainak 2007. évi maradványa 1.361,9 millió Ft volt. Az egyes központi feladatok maradványának alakulása a következő:

	millió Ft-ban
Alap kutatások beruházásai	25,1
Könyv- és folyóirat kiadás támogatása	63,9
Fiatal kutatók pályázatos támogatása	46,4
Nagy Imre Emlékház működtetésének alapítványi támogatása	100,0
Határon túli magyar tudósok kutatásainak támogatása	0,1
Szakmai feladatok teljesítésének támogatása	376,3
<u>OTKA Kutatási témapályázatok</u>	<u>750,1</u>
<u>Összesen:</u>	<u>1.361,9</u>

A központi feladatok maradványai 2007. évre áthúzódó feladatok finanszírozásához szükségesek.

9.) Az akadémiai intézmények vállalkozási tevékenységének alakulása

Az akadémiai intézmények 2007. évi gazdálkodásuk során is végeztek vállalkozási tevékenységet, melynek főbb jellemzői a következők voltak:

	millió Ft-ban
- Vállalkozási tevékenység pénzforgalmi eredménye	324,4
- Alaptevékenységre felhasznált előző évek eredménye	- 68,0
- Alaptevékenységre felhasznált tárgyévi eredmény	- 55,1
- Vállalkozási tartalékba helyezhető eredmény	200,8
- Következő évi alaptevékenységre elkülönített eredmény	113,8

10.) Gazdasági társaságokban való akadémiai részvétel

10.1. Fejezeti részvétel vállalkozásokban

1. Akadémiai Kiadó Zrt.

Az Akadémiai Kiadó Rt. árbevétele közel a bázis szinten realizálódik, az export értékesítés meg is haladja azt. A nyereség is kiemelkedően magas, a Zrt. igen eredményesen gazdálkodik, hasonlóan az elmúlt évekhez, az akadémiai portfólió leg-eredményesebb tagja. A vagyoni stabilizálódás lehetővé tette 2006 év után a jelentős osztalék elvonást, ez áll a vagyon csökkenés mögött.

Az Akadémia részesedése: 26 %

2. Akaprint Nyomdaipari Kft.

Az Akaprint Kft. teljesítménye valamelyest a bázis időszak alatt marad, mind az árbevétel, mind a nyereség tekintetében, azonban a tőkearányos várható nyereség továbbra is kedvező értéket mutat.

Az Akadémia részesedése: 100 %

3. Mv. Bázismag Kft.

A martonvásári Bázismag Kft. alapvetően kukorica elit vetőmag forgalmazását végzi. Kedvező az árbevétel alakulása, mivel a fő gazdálkodási cél, a piaci részarány megtartása. A kereskedelmi részleget bővítette a Kft. az értékesítési volumen növelése, a teljes hazai piac értékesítési szakemberekkel történő hatékony lefedése érdekében.

Az Akadémia részesedése: 45,02 % (tulajdonosi képviselő: MTA 35,02 %, MGKI 10 %)

4. Mv. Elitmag Kft.

A martonvásári Elitmag Kft. kalászos gabonafajok, főleg őszi búza elit vetőmag forgalmazásával foglalkozik. Kedvező az árbevétel jelentős növekedése, mely a kitűzött gazdálkodási cél is 2007-re. Igen kedvező az export további bővülése 2007 év során, mely remélhetőleg a további években is fennmarad, és a környező országok piacain ismét fokozottabban jelen lehetnek a martonvásári fajták.

Az Akadémia részesedése: 45,03 % (tulajdonosi képviselő: MTA: 35,03 %, MGKI 10 %)

5. Akadimpex Külkereskedelmi Kft.

Az Akadimpex Kft. várható árbevétele tovább csökken 2007 évben és az eredmény is negatív értéket mutat. A vagyon csökkenés oka az elmúlt évek eredményei terhére történt osztalék elvonás. A csökkenő forgalom további tőke kivonást indokol. Az Akadimpex által forgalmazott hagyományos termékek forgalma tovább csökkent, és az egyéb, új termékek (elsősorban román generikum gyógyszerek) bevezetése a hazai piacra lassú folyamat. Tovább folytatódik a létszám leépítés, és a költségtakarékosság, a piaci nehézségekből történő kiút keresés.

Az Akadémia részesedése: 100 %

6. MTA-MMSZ Műszer- és Méréstechnikai Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.

Az MTA-MMSZ Kft. 2007. évi beszámolójában hasonló árbevétel és 0 körüli eredmény várható úgy, mint 2006-ban. A Kft. tevékenysége tovább szűkül, és tovább folytatódik az erőforrások ehhez igazítása, azaz a leépítések, tőke kivonás, üzletág értékesítés.

Az Akadémia részesedése: 100 %

7. MMSZ-2000 Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.

Az MMSZ-2000 Kft. árbevétele jelentősen csökkent a bázishoz képest, melyet elsősorban az okoz, hogy az év elején a Kodolányi János Főiskola a hallgatói létszám jelentős csökkenése miatt nem újította meg a helység bérleti szerződését és az általuk használt speciális helységeket és a nagytermet nem sikerült kiadni, csak az időszakos használat volt a jellemző ezekre az épületrészekre 2007-ben.

Az Akadémia részesedése: 100 %

8. Izotóp Intézet Kft.

Az Izotóp Intézet Kft. 2006-ban a működése legeredményesebb évét zárta, melyet nem sikerül megismételni 2007-ben. Csökkent az árbevétel és a nyereség is. A tőkearányos nyereség az elmúlt években rendre jóval 10% feletti volt, a jelenleg várható a 7 %-ot közelíti.

Az Akadémia részesedése: 69,2 % (tulajdonosi képviselő: MTA 39 %, IKI 30,2 %)

9. Archeosztráda Kft.

Az Archeosztráda Kft. fő tevékenysége a régészeti feltárásokhoz kapcsolódó kiegészítő tevékenység, ezek a feltáró földmunkák elvégzése, a terepdokumentációk elkészítése, a feltárt leletek jelzése, leltározása, tárolása.

Az Akadémia tulajdonosi kölcsönrel segítette 2007 évben a kft.-nek a Régészeti Intézethez kötődő spin-off fejlesztését.

A Kft. árbevétele jelentősen elmaradt a bázistól és a nagy volumenű, autópálya építésekhez kötődő projekteken jelentős veszteséget ért el. Azt, hogy mely projektek, milyen feltételekkel folytatódnak tovább, még egyeztetés alatt vannak, a pontos veszteség mértéke így, az elhatárolások előtt még nem ismert. Az bizonyosra vehető, hogy a működés tulajdonosi beavatkozást igényel, ennek pontos menete, mértéke a 2008. év lehetőségeinek ismeretében határozható meg az évváró taggyűlésen. Jelenleg úgy tűnik, hogy az új, állami megrendelővel korrekt szerződéseket lehet kötni, mely lehetővé teszi 2008-ban a veszteség egy részének kigazdálkodását.

Az Akadémia részesedése: 100 % (tulajdonosi képviselő: MTA 26 %, RI 74 %)

10. Martonseed Martonvásári Mezőgazdasági Kísérleti Gazdaság Zrt.

A jelenlegi Martonseed Zrt. kizárólag növénytermesztéssel és vetőmag feldolgozással foglalkozik. A Zrt. hasonló évet zár mint 2006-ban, ami jelentős eredmény lesz, tekintve, hogy 2007 aszály sújtotta év. Ez látszik az árbevételen, mivel a saját termelésű növények terméskiesését és a környékbeli gazdaságoktól származó vetőmag, takarmány feldolgozás, szárítás elmaradását a viszonylag magasabb értékesítési ár nem tudta kompenzálni.

Az Akadémia részesedése: 85 %

11. Mindentudás Egyeteme Kht.

A sikeres sorozat folytatódik. A bevétel csökkent 372 MFt-ról 205 MFt-ra, de a kiadások is csökkentek, a gazdálkodás eredményes, a képződött eredményt a következő évek műsoraira fordítják. A Kht. jelenleg főállású munkavállalóval nem rendelkezik.

Az Akadémia részesedése: 40 %

12. Nanochem Kutatás-fejlesztési, Gyártó és Kereskedelmi Kft.

Az MTA Kémiai Kutatóközpontjával és magánszemélyekkel közösen 2005. decemberében alapított spin-off cég a Nanochem Kft.. A kft. GVOP pályázati keretek között indult és jelenleg is a pályázati keretek között működik. Az időszakos kutatási és pénzügyi jelentéseket a kiíró és a tulajdonosok is elfogadták, a kutatás-fejlesztési projektek rendben folynak, a Kft. 2007 év végén újabb elnyert pályázatot tudhat maga mögött.

Az Akadémia részesedése: 60 % (tulajdonosi képviselő: MTA 26 %, KK 34 %)

13. VákuumTömörség és MérésTechnika Kft.

MTA Atommagkutató Intézetével és magánszemélyekkel közösen 2006. márciusában alapított spin-off társasága az Akadémiának, mely GVOP támogatással, pályázattal indult és jelenleg is a pályázat keretei között, sikeresen működik. A társaság célja a piacon értékesíthető anyagtechnológiai mérési szolgáltatások kidolgozása, és piaci bevezetése.

A kft-nek alkalmazottja nincs, csak megbízási, illetve vállalkozási szerződéssel, konkrét feladatra vesznek igénybe közreműködőket.

Az Akadémia részesedése: 49,37 % (tulajdonosi képviselő: MTA 25,92 %, ATOMKI 23,45 %)

2007 évben zárult a cégbejegyzése a következő akadémiai spin-off vállalkozásoknak: ALBAnano Kutató, Fejlesztő, Szolgáltató és Hasznosító Kft., AKAMECH 2011 Mechatronikai és Járműinformatikai Kft., Anxiofit Kutatási, Fejlesztési, Kereskedelmi Kft.. Az első két kft. a székesfehérvári régióban próbálkozik pályázati források elnyerésével, az Anxiofit Kft. az MTA KOKI-val közösen Jedlik pályázatot nyert el.

További társaságaink, ahol a tulajdonosi részvétel 25 % alatti, így a társaságok irányításának döntő jogosítványa nem az Akadémiáé, felsorolásszerűen a következők:

Közvetlen MTA irányítású a DEPO Logisztikai Központ Kft. (a törökbálinti akadémiai raktárak üzemeltetője) 2,58 % tulajdonosi arány, Akadémiai Nyomda Kft. 1 % tulajdonosi arány.

A Regionális Kutatások Központja tulajdonosi képviselőjével működik a Pécs Fejlesztési Kft., ahol az akadémiai tulajdoni arány 10 %.

10.2. Az akadémia által alapított költségvetési szervek részvétele vállalkozásokban

Az akadémiai intézmények gazdasági társaságokban való részvételi aránya az előző időszakhoz viszonyítva növekedett.

Az intézmények részesedéseiben az alábbi változások történtek:

- = az MTA ALFA 600 EFt értékű részesedései az MTA Vagyonkezelő Szervezettől visszakerültek az intézmény könyveibe
- = a Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézet részesedést szerzett az AKAMECH 2011 Kft-ben 20.000 EFt, míg a DiFiLTON –ARC Kft-ben 780 E Ft értékben
- = a Műszaki Fizikai és Anyatudományi Kutatóintézet részesedést szerzett az Tactologic Kft-ben 1.000 EFt értékben

Az intézmények osztalékbevételek címén 20,5 millió Ft-ot realizáltak, mely az előző évhez viszonyítva 9,9 %-kal növekedett. Az elért osztalék bevételek aránya a részesedések állományához viszonyítva, 22,1%-os.

Az akadémiai intézmények részesedését és a kapcsolódó osztalék és hozam bevételek alakulását a következő táblázat szemlélteti:

Intézmények	2007. december 31-i részesedés állomány	2007. évi osztalék és hozambevétel
	E Ft	
Akadémiai Létesítmények Üzemeltetése és Fenntartása	600	2.580
KFKI Atomenergia Kutatóintézet	1.940	-
KFKI Részecske és Magfizikai Kutatóintézet	1.040	-
Atommagkutató Intézet	2.760	-
Kémiai Kutatóközpont	1.020	-
Izotópkutató Intézet	44.950	7.623
Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Kutatóintézet	5.140	-
Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézet	20.780	-
Szilárdtest-fizikai és Optikai Kutatóintézet	3.790	2.820
Mezőgazdasági Kutatóintézet	4.090	205
Szegedi Biológiai Központ	4.760	7.304
Régészeti Intézet	2.220	-
Összesen:	93.090	20.532

11.) Lakásépítési támogatás

A Központi Lakásépítési Alapból 2007. évben 21 fő részesült munkáltatói kölcsönben. A kifizetett kölcsön legalacsonyabb összege 200 EFt, míg legmagasabb összege 1.000 EFt volt.

A 14 fő részére folyósított kölcsön összege 13.500 EFt volt. A Központi Lakásépítési Alapból 1971. évtől 2007. december 31-ig 2.189 fő részére folyósított munkáltatói kölcsönt.

A Lakásépítési Alap 2007. december 31-i záró egyenlege: 53.491 E Ft volt.

Költségvetési címenkénti indoklás

1.1. cím: MTA Titkársága

Igazgatási ágazat jellemzői

Az igazgatási ágazat kiadásai közé tartozó feladatok a következők:

- Titkárság működtetése,
- Doktori Tanács Titkárságának működtetése,
- Akadémiai Kutatási Pályázatok Titkárságának működtetése,
- Akadémikusok tiszteletdíjának és a hozzátartozói ellátásoknak a folyósítása,
- A Központi Lakásépítési Alap kezelése.

A Titkárság az előzőekben felsorolt feladatai teljesítéséhez 1.159,9 millió Ft működési célú támogatással és 180,5 millió Ft saját bevétellel rendelkezett, melyből 50,6 millió Ft az előző évi maradvány igénybevételeből, 13,5 millió Ft a Központi Lakásépítési Alapot érintő törlesztésekből adódott.

A feladatok teljesítése során 1.274,1 millió Ft kiadás merült fel, melynek 85,3%-át személyi juttatások és a munkáltatót terhelő járulékok kifizetésére fordítottak.

Előirányzatok és teljesítések alakulása

1.1. MTA Titkárság

Megnevezés	2006. évi tény	2007. évi eredeti előirányzat	2007. évi módosított előirányzat	2007. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	1.379,5	988,4	1341,9	1.274,1	92,4	94,9
Ebből:						
személyi juttatás	847,0	728,4	870,3	830,1	98,0	95,4
központi beruházás						
Folyó bevétel	98,6	30,8	131,4	129,9	131,7	98,9
Támogatás	1.261,7	957,6	1.159,9	1.159,9	91,9	100,0
Előirányzat-maradvány	69,8		50,6	50,6	72,5	100,0
Létszám (fő)	157	153	155	148	94,3	95,5

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat- módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	988,4	30,8	957,6	728,4
Módosítások jogcímenként				
13. havi illetmény tá- mogatása	31,4		31,4	23,8
GSZT Titkárság támo- gatása	29,7		29,7	15,0
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	34,4		34,4	
Többletfeladat ellátá- sának támogatása	106,8		106,8	39,7
Többletbevétel	66,6	66,6		48,8
Saját hatáskörű átcso- portosítás				- 7,5
Előző évi működési maradvány átvétel	34,0	34,0		2,7
Előirányzat-maradvány igénybevétele	50,6	50,6		19,4
2007. év módosított elői- rányzat	1.341,9	182,0	1.159,9	870,3

Kiadási előirányzatok

millió Ft-ban, egy tizedessel

Eredeti Módosított Teljesítés előirányzat

Személyi juttatások	728,4	870,3	830,1
Munkaadókat terhelő járulékok	234,0	277,0	256,0
Dologi kiadások	10,2	172,4	167,3
Működési célú pénzeszköz átadá- sok	0,5		
Támogatásértékű működési kiadás	0,3	0,6	0,6
Intézményi beruházási kiadás		6,6	6,6
Kölcsönök	15,0	15,0	13,5
Kiadások összesen	988,4	1.341,9	1.274,1

Az összes kiadás 7,6%-kal kevesebb, mint a 2006. évi tényleges kiadás.

A kiadásból 830,1 millió Ft-ot tett ki a személyi juttatás, mely 4,6 %-kal alacsonyabb, min az előző évi. A Titkárság előző évi maradvány igénybevétele nélküli bevétele 129,9 millió Ft-ot tett ki. A többlet bevételt a kiadások teljesítéséhez használták fel.

Személyi juttatások

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	691,4	149	754,9	144
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	23,5	4	23,7	4
Állományba nem tartozók	13,5	-	51,5	-
Összesen	728,4	153	830,1	148

Létszám alakulása

	2006. év összes létszám	2007. év összes létszám	Változás összes létszám (%)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	150	144	96,0
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	7	4	57,1
Összesen	157	148	94,3

Előirányzat-maradvány

A gazdálkodás során keletkezett maradvány 66,3 millió Ft, amely az áthúzódó kötelezettségek teljesítéséhez szükséges.

1.2. cím: Doktori Tanács Titkársága

A Doktori Tanács Titkársága feladatai közé tartozik az Akadémia Doktora cím elnyerése érdekében benyújtott pályázatok elbírálása, gondozása az 1994. évi XL. törvény, valamint az MTA Doktori Szabályzata alapján. A doktori címmel rendelkezőknek tiszteletdíj folyósítása a többször módosított 4/1995. (I. 20.) Korm. rendelet és a tárgyévi költségvetésről szóló törvény alapján történik.

A Tudományos Minősítő Bizottság jogutódjaként a folyamatban lévő doktori és kandidátusi ügyek lezárása, tudomány doktora, illetve kandidátusa fokozatok honosítása az 55/1995. (V. 17.) rendelet és az Ideiglenes Szabályzat alapján kerül lebonyolításra.

A Vezetői Kollégium 1997. november 12-ei döntése alapján ellátja a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj ügyintézésével és Kuratóriumok működésével kapcsolatos titkársági feladatokat. Így feladata a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj kifizetése a 316/2001. (XII. 28.) Korm. rendelettel módosított 156/1997. (IX. 19.) Kormányrendelet és a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj Szabályzata és a tárgyévi költségvetésről szóló törvény alapján.

Az MTA Doktori Tanács Titkársága 2007. évi gazdálkodásában az alábbi jogcímenek történtek kifizetések:

- az Akadémia Doktora cím, a Tudomány kandidátusa fokozat után járó tiszteletdíj, illetve illetmény kiegészítés folyósítása,
- Bolyai János Kutatási Ösztöndíj folyósítása,
- megbízási díj kifizetések a szakértőknek, bírálóknak, bíráló bizottság tagjainak, a bírálóbizottság tagjainak útiköltség és napidíj kifizetés,
- Doktori Tanács működéséhez szükséges irodaszerek, nyomtatványok, stb.
- üzemeltetéshez szükséges villamos- és hőenergia, posta és egyéb szolgáltatások kiadásai.

Doktori tiszteletdíjak

A doktori tiszteletdíjakat a 19/2001. (II. 12.) és a 350/2006. (XII.23.) Korm. rendelettel módosított 4/1995. (I. 20.) Korm. rendelet alapján kell folyósítani.

A tiszteletdíj mértéke az alábbiak szerint alakult:

Munkaviszonnal rendelkező doktorok, valamint

1995. január 1. után nyugdíjba vonuló doktorok esetén 90.000,- Ft/fő/hó

1994. december 31-én már nyugdíjas doktorok esetén 86.000,- Ft/fő/hó

2006. december 31-én záró létszám: 2.549 fő

2007. december 31-én záró létszám: 2.591 fő

2007. év folyamán 48 fő tiszteletdíj folyósítása szűnt meg halálozás miatt. Az "MTA Doktorra" cím 117 főnek lett odaítélve, doktorból akadémikus lett 27 fő.

Kandidátusi illetménykiegészítés

A tudomány kandidátusa részére az 55/1995. (V. 17.) számú Kormány rendelet értelmében a fokozat megszerzését követő hónap első napjától öt éven keresztül havi 3.000,- Ft illetménykiegészítés jár.

2006. december 31-én záró létszám 27 fő

2007. december 31-én záró létszám 20 fő

Az év folyamán 3 fő kandidátusi fokozat odaítélésére került sor, 10 fő illetménykiegészítés folyósítása befejeződött az öt éves időszak letelte miatt.

Bolyai János Kutatási Ösztöndíj

Az ösztöndíj a 156/1997. (IX. 19.) Kormány rendelet és a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj Szabályzata alapján kerül kifizetésre.

Mértéke 2006. évhez képest nem változott, havi 113.200,- Ft/fő/hó.

2006. december 31-i záró létszám 482 fő

2007. december 31-i záró létszám 482 fő

Az ösztöndíj határozott időre 1, 2 vagy 3 évre nyerhető el. A meghatározott időszak letelte, valamint egyéb kilépés miatt 164 fő ösztöndíj folyósítása szűnt meg.

2007. szeptember 1-jétől 164 fő ösztöndíjas került felvételre.

A Bolyai János Kutatási Ösztöndíj esetén elnöki-főtitkári állásfoglalás alapján a pályázat elbírálásakor a felkért szakértők részére szakértői díj 2007. április 30-ig került kifizetésre, majd 2007. május 1-jétől közreműködői díj nem került kifizetésre.

A Doktori Tanács Titkársága az előzőekben felsorolt feladatokkal összefüggésben 4.089,4 millió Ft kiadást teljesített, melyhez 4.111,6 millió Ft támogatás és 98,5 millió Ft saját bevétel kapcsolódott. A saját bevételből 71,7 millió Ft volt az előző évben képződött maradvány.

A gazdálkodás során keletkezett maradvány 120,7 millió Ft, amely az áthúzódó kötelezettségek teljesítéséhez szükséges.

A Doktori Tanács Titkárság kiadásainak alakulása

J o g c í m	adatok millió Ft-ban		
	2006. év	2007. év	a 2007. év adata az 2006. évi %-ában
- Tudományos fokozatosak díja			
= doktorok	3.053,1	2.917,7	95,6%
= kandidátusok	1,1	0,8	72,7%
- Megbízási díj (Bolyai János Kutatási Ösztöndíj után + egyéb)	16,0	10,4	65,0%
- Bolyai János Kutatási Ösztöndíj	657,7	632,4	96,2%
- Munkaadókat terhelő járulékok (Társadalombiztosítási járulék, Egészségügyi hozzájárulás)	529,8	492,5	93,0%
- Dologi kiadások és befizetési kötelezettségek (irodaszer, könyv, telefon, posta, kiküldetés, reprezentáció, üzemeltetési költség, áfa stb.) átadott pénzeszközök	42,4	35,6	83,9%
Költségvetési kiadások összesen:	4.300,1	4.089,4	95,1%

Előirányzatok és teljesítések alakulása

1.2. Doktori Tanács Titkársága

Megnevezés	2006. évi tény	2007. évi eredeti előirányzat	2007. évi módosított előirányzat	2007. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	4.300,2	4.152,7	4.213,3	4.089,4	95,1	97,1
Ebből:						
személyi juttatás	3.727,9	3.590,1	3.639,7	3.561,5	95,5	97,9
központi beruházás						
Folyó bevétel	182,7	22,0	30,0	26,8	14,7	89,3
Támogatás	4.127,7	4.130,7	4111,6	4.111,6	99,6	100,0
Előirányzat-maradvány	61,5		71,7	71,7	116,6	100,0
Létszám (fő)						

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	4.152,7	22,0	4.130,7	3.590,1
Módosítások jogcímenként				
Feladatátcsoportosítás	- 19,1		- 19,1	
Többletbevétel	8,0	8,0		
Saját hatáskörű átcsoportosítás				- 0,4
Előirányzat-maradvány igénybevétele	71,7	71,7		50,0
2007. év módosított előirányzat	4.213,3	101,7	4.111,6	3.639,7

Kiadási előirányzatok*millió Ft-ban, egy tizedessel***Eredeti Módosított Teljesítés
előirányzat**

	Eredeti	Módosított	Teljesítés
Személyi juttatások	3.590,1	3.639,7	3.561,5
Munkaadókat terhelő járulékok	518,8	537,7	492,6
Dologi kiadások	43,8	35,8	35,2
Támogatásértékű működési kiadás		0,1	0,1
Kiadások összesen	4.152,7	4.213,3	4.089,4

Személyi juttatások

	Tervezett személyi jutt. (M Ft) létszám (fő)	Tényleges személyi jutt. (M Ft) létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak		
Részmunkaidőben foglalkoztatottak		
Állományba nem tartozók	3.590,1	3.561,5
Összesen	3.590,1	3.561,5

Előirányzat-maradvány

A gazdálkodás során keletkezett maradvány 66,3 millió Ft, amely az áthúzódó kötelezettségek teljesítéséhez szükséges.

1.3. cím: Akadémikusi tiszteletdíjak és hozzátartozói ellátási díjak

Itt kerülnek elszámolásra az MTA hazai tagjai részére folyósított tiszteletdíjak, valamint az akadémikus elhalálása esetén folyósított hozzátartozói ellátási díjak (özvegyi ellátási díj, árvaellátási díj).

Előirányzatok és teljesítések alakulása

1.3. Akadémikusi tiszteletdíjak és hozzátartozói ellátások

Megnevezés	2006. évi tény	2007. évi eredeti előirányzat	2007. évi módosított előirányzat	2007. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	2.000,6	2.044,1	2.071,9	2.059,8	103,0	99,4
Ebből:						
személyi juttatás	1.775,2	1.844,0	1.835,0	1.829,8	103,1	99,7
központi beruházás						
Folyó bevétel	33,4					
Támogatás	2.008,6	2.044,1	2.009,8	2.009,8	100,1	100,0
Előirányzat-maradvány	20,7		62,1	62,1	300,0	100,0
Létszám (fő)						

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	2.044,1		2.044,1	1.844,0
Módosítások jogcímenként				
Feladatátcsoportosítás	-34,3		-34,3	-31,1
Előirányzat-maradvány igénybevétele	62,1	62,1		22,1
2007. év módosított előirányzat	2.071,9	62,1	2.009,8	1.835,0

Kiadási előirányzatok*millió Ft-ban, egy tizedessel***Eredeti   Módosított   Teljesítés
előirányzat**

Személyi juttatások	1.844,0	1.835,0	1.829,8
Munkaadókat terhelő járulékok	198,4	205,1	198,5
Dologi kiadások	1,7	1,8	1,5
Előző évi maradványátadás		30,0	30,0
Kiadások összesen	2.044,1	2.071,9	2059,8

Előirányzat-maradvány

2007. évben 12,1 millió Ft maradvány keletkezett, amelyre a 2008. évre áthúzódó feladatok teljesítéséhez van szükség.

1/4. cím: MTA Köztisztviselői feladatok

A köztisztviselői feladatok tartoznak:

- Köztisztviselői feladatok ellátása, ideértve a közgyűlésekkel kapcsolatos feladatokat.
- Határon túli magyarok tudományos titkárságának „Kapcsolatok program”-jának teljes körű lebonyolítása pénzügyi és számviteli szempontból.
- Különböző pályadíjak, kegyeleti kiadások, tudóssegélyek számfejtése, kifizetés, folyósítása
- Roma ösztöndíj folyósítása.

A Köztisztviselői feladatok az előzőekben felsorolt feladatai teljesítéséhez 151,6 millió Ft működési célú támogatással és 2,2 millió Ft saját bevétellel rendelkezett.

A feladatok teljesítése során 137,0 millió Ft kiadás merült fel, melynek 38,1%-át személyi juttatások és a munkáltatót terhelő járulékok kifizetésére fordítottak.

A 2007. évi gazdálkodásból 16,8 millió Ft maradvány keletkezett, amely az áthúzódó feladatok teljesítéséhez szükséges.

Előirányzatok és teljesítések alakulása

1.4. MTA Köztisztviselői feladatok

Megnevezés	2006. évi tény	2007. évi eredeti előirányzat	2007. évi módosított előirányzat	2007. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás		147,0	153,8	137,0		89,1
Ebből:						
személyi juttatás		46,4	52,7	44,0		83,5
központi beruházás						
Folyó bevétel			2,2	2,2		100,0
Támogatás		147,0	151,6	151,6		100,0
Előirányzat-maradvány						
Létszám (fő)						

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat- módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	147,0		147,0	46,4
Módosítások jogcímenként				
Egyensúlyi tartalék visszarendevezése	4,9		4,9	
Többletfeladat ellátá- sának támogatása	24,5		24,5	6,2
Feladatátcsoportosítás	- 24,8		- 24,8	
Többletbevétel	0,1	0,1		0,1
Előző évi működési maradvány átvétel	2,1	2,1		
2007. év módosított elői- rányzat	153,8	2,2	151,6	52,7

Kiadási előirányzatok

millió Ft-ban, egy tizedessel

Eredeti Módosított Teljesítés előirányzat

Személyi juttatások	46,4	52,7	44,0
Munkaadókat terhelő járulékok	9,3	10,7	8,3
Dologi kiadások	85,6	68,1	62,6
Működési célú pénzeszköz átadá- sok	5,7	12,0	11,9
Támogatásértékű működési kiadás		0,8	0,7
Intézményi beruházási kiadás		9,5	9,5
Kiadások összesen	147,0	153,8	137,0

Személyi juttatások

	Tervezett személyi jutt. (M Ft)	Tényleges személyi jutt. (M Ft)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak		
Részmunkaidőben fog- lalkoztatottak		
Állományba nem tarto- zók	46,4	44,0
Összesen	46,4	44,0

2. cím: Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia

A Magyar Tudományos Akadémia Közgyűlése 1992. májusában alapította meg a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémiát. A Közgyűlés célja az volt, hogy visszatérjenek az alapító Széchenyi István eredeti gondolatához, és a tudósok mellett ismét jelen legyenek az irodalom és a művészetek képviselői az Akadémián, a mai kor igényeinek megfelelően azonban önálló, társult formában.

A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia 2007. évi főbb szakmai feladatai a következők voltak:

- A Széchenyi Akadémia nagy érdeklődéssel kísért ünnepi, nyilvános közgyűlést tartott az MTA Dísztermében tizenöt éves fennállása, valamint Szabó Magda 90. születésnapja alkalmából.
- Az MTA Művészettörténeti Intézetével és Művészeti Gyűjteményével közösen megrendezték az Akadémia első képzőművész tagjának, a hazai nemzeti szobrászatot megteremtő Ferenczy Istvánnak eddig ismeretlen hagyatékát bemutató kiállítást *A „szépművészségek” kezdete* címmel az Akadémia Képtárában (megnyitó október 25-én).
- Kass János képzőművész 80. születésnapját reprezentatív életmű-kiállítással ünnepelték a Koller Galériában (Bp. I. Táncsics Mihály u., november 9).
- A Petőfi Irodalmi Múzeumban irodalmi estet rendeztek ügyvezető elnökük, a nyolcvanéves Lator László tiszteletére az Európa Könyvkiadóval és a Lator-tanítványokkal közösen.
- Több írószervezettel közösen, a Széphalom Könyvműhelyhez csatlakozva emlékeztek meg a hetvenöt éves Jókai Anna munkásságáról a Petőfi Irodalmi Múzeumban (november 22).

A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia 2007. évben a szakmai feladatok ellátásához 14,8 millió Ft működési célú és 0,6 millió Ft felhalmozási célú támogatással, valamint 2,7 millió Ft saját bevétellel számolhatott, melyből 0,2 M Ft az előző évi maradvány volt. A 2007. évi szakmai feladatok teljesítéséhez 18,1 millió Ft kiadás merült fel.

A 2007. évi gazdálkodásból maradvány nem keletkezett.

Előirányzatok és teljesítések alakulása

2. Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia

Megnevezés	2006. évi tény	2007. évi eredeti előirányzat	2007. évi módosított előirányzat	2007. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	18,7	16,9	19,4	18,1	96,8	93,3
Ebből:						
személyi juttatás	10,0	10,0	10,3	10,1	101,0	98,1
központi beruházás						
Folyó bevétel	1,0	2,4	4,0	2,5	250,0	62,5
Támogatás	16,3	14,5	15,4	15,4	94,5	100,0
Előirányzat-maradvány	1,6			0,2	12,5	
Létszám (fő)	2	2	2	2	100,0	100,0

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	16,9	2,4	14,5	10,0
Módosítások jogcímenként				
13. havi illetmény támogatása	0,4		0,4	0,3
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	0,5		0,5	
Többletbevétel	1,6	1,6		
2007. év módosított előirányzat	19,4	4,0	15,4	10,3

Kiadási előirányzatok

millió Ft-ban, egy tizedessel

Eredeti   Módosított   Teljesítés előirányzat

Személyi juttatások	10,0	10,3	10,1
Munkaadókat terhelő járulékok	3,0	3,3	3,1
Dologi kiadások	3,3	5,2	4,6
Intézményi beruházási kiadás	0,6	0,6	0,3
Kiadások összesen	16,9	19,4	18,1

Személyi juttatások

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	7,6	1	7,8	1
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	1,2	1	1,2	1
Állományba nem tartozók	1,2		1,1	
Összesen	10,0	2	10,1	2

Létszám alakulása

	2006. év összes létszám	2007. év összes létszám	Változás összes létszám (%)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	1	1	100,0
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	1	1	100,0
Összesen	2	2	100,0

Felújítás

Az intézmény 2007. évben felújítást nem végzett

Beruházás

Intézményi beruházásra 0,3 millió Ft-ot fordítottak.

Előirányzat-maradvány

2007. évben a gazdálkodásból maradvány nem keletkezett.

Vállalkozási tevékenység

Az intézmény 2007. évben vállalkozási tevékenységet nem folytatott.

3. cím: MTA Könyvtára

A Könyvtár 2007. évi kiemelt jelentőségű szakmai feladatai a következők voltak:

Elkészült az MTA Könyvtár stratégiai terve a 2008-2012. évre vonatkozóan, amely részletesen számba veszi a könyvtár erősségeit és gyengeségeit, ezzel párhuzamosan bemutatja a külső környezet adta lehetőségeket és félelmeket. E számbavétel alapján jelöli ki a fejlesztés irányait. A három pillér, amely meghatározza a könyvtár tevékenységét: a hagyományos könyvtári feladatok mellett az elektronikus tartalmak integrálása, s mindezek nyitása az agora programmal, a közéleti szerepvállalás erősítésével. A stratégiai terv megvalósításához minimum évi 20 millió forintos növekedés kívánatos. A terv számos döntéshozói és szakmai fórumon bemutatásra került, majd a Könyvtári Bizottság és a Felügyelő Bizottság is elfogadta azt.

Új bejárat várja a könyvtárba érkezőket, a nyári zárva tartás ideje alatt elkészült a könyvtár akadálymentes bejárata, amelynek összköltsége 12,3 millió Ft.

A könyvtár nyitott szellemi műhellyé válása érdekében az év során összesen 11 programot szerveztek, ezek látogatóinak száma a korábbi évhez viszonyítva megtízszereződött. A rendezvények sorában könyvbemutatók, szakmai fórumok és kiállítások is szerepeltek.

Személyi és szervezeti változások

A könyvtár vezetése döntést hozott arról, hogy ésszerű keretek között elsősorban nyugdíjazás révén csökkenti a létszámot, egyidejűleg pedig lépéseket tesz a munkatársi gárda fiatalítása érdekében.

- Állománygyarapítás

Az elmúlt év gyakorlatának megfelelően a külföldi folyóirat beszerzés és a nemzetközi csere alapját képező dokumentumok beszerzése elsőbbséget élvez.

A könyvek beszerzésére pályázati forrásokat (ODR és NKA) tudtak bevonni, bár mindkét forrás csak hazai könyvek beszerzésére fordítható. Így a külföldi könyvek vásárlása évek óta háttérbe szorul, a lemaradás már az olvasóik számára is szembeötlő. E lemaradás orvoslására az év utolsó negyedében megszerveztek egy mecenatúra programot, amelynek keretében olvasóik, támogatóik vásárolnak könyvet az állomány gyarapítására. Ily módon 2007-ben 11 mű megvásárlására került sor 154 ezer Ft értékben. A program az Interneten folytatódik.

A hagyományos dokumentumok mellett egyre több elektronikus tartalom érhető el az olvasóik számára. Ezek beszerzésére OTKA pályázati pénz állt rendelkezésre, de e támogatási forma megszűnésével több, mint 9 millió forintot fordítottak a Science, a Nature és számos más, gyűjtőkörükbe illő forrás 2008. évi előfizetésére, 6 adatbázis csomag esetében megszervezték az akadémiai intézeti elérést is konzorciumi formában.

A könyvtár állományának gyarapítása vásárláson kívül ajándék és csere révén is gazdagodik. Elenyésző ugyan, de köteles-példány útján is szereztek be dokumentumokat.

A 2007. év gyarapodása összesen 9.196 mű, 107.676 ezer Ft értékben. A kurrens nyomtatott folyóirat címek száma 2.155; a folyóiratok példányszáma 2.176 darab.

- Feldolgozás

A beszerzett művek visszakereshetővé tétele az ALEPH integrált könyvtári rendszeren keresztül lehetséges. Az adatbázisban kereshető művek száma 7142 dokumentummal gyarapodott, ezek zöme modern könyv, de van közöttük térkép, CD-ROM és DVD is. Jelentős mértékben bővült az adatbázisban elérhető folyóiratok száma, jelenleg 10 815 folyóirat érhető el az on-line katalógusban (FIR).

A külön-gyűjtemények a speciális gyűjteményrészek feltárását digitalizálással és kötetkatalógusok megjelenítésével is segítették.

- Szolgáltatások

Az elektronikus tartalmak könnyebb kereshetősége érdekében a már meglévő betűrendes keresést kiegészíti egy tematikus keresési lehetőség a Metalib/SFX program segítségével.

A külföldi könyvek beszerzési hiányosságait kompenzáló kísérleti jelleggel bevezették a könyvtárközi kölcsönzési díj felének átvállalását olvasóiktól. A szolgáltatás sikeres, az akciót 2008-ban folytatják.

Az olvasóik gyorsabb és pontosabb kiszolgálása érdekében áttértek a gépi kölcsönzésre.

- Levéltár

A Levéltár 2007-ben tovább gyarapította állományát, folytatta a begyűjtött anyag feldolgozását és ellátta az MTA Titkárság és a Doktori Tanács irattári feladatait és a levéltári kutatószolgálatot.

A Levéltárban 2006-ban 219,26 ifm növekedés volt az iratállományban. Az átvett jelentősebb irat-együttesek: OTKA Iroda, a Természettudományi Főosztály és a Jogi és Igazgatási Főosztály anyagából kerültek a Levéltárba.

Szakfelügyeleti munka keretében raktárfelmérés zajlott, amely egy több éves munka lezárása is egyben.

A 2007. évi gazdálkodási feladatainak teljesítése érdekében 566,1 millió Ft kiadást teljesítettek, a kiadás 58,1 %-át a személyi juttatások és járulékok tették ki.

A kiadás teljesítéséhez 463,3 millió Ft működési célú és 19,5 millió Ft felhalmozási célú támogatás állt rendelkezésre, ezt az összeget 97,0 millió Ft összegű saját bevétel egészítette ki. A saját bevételből 8,5 millió Ft volt az előző évben keletkezett maradvány.

A beszámolási időszakban 13,7 millió Ft maradvány keletkezett, mely áthúzódó kötelezettségek teljesítéséhez szükséges.

Előirányzatok és teljesítések alakulása

3. MTA Könyvtára

Megnevezés	2006. évi tény	2007. évi eredeti előirányzat	2007. évi módosított előirányzat	2007. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	573,5	468,3	579,9	566,1	98,7	97,6
Ebből:						
személyi juttatás	251,6	250,9	248,6	248,6	98,8	100,0
központi beruházás	1,0					
Folyó bevétel	59,4	24,2	88,6	88,5	149,0	99,9
Támogatás	509,4	444,1	482,8	482,8	94,8	100,0
Előirányzat-maradvány	13,2		8,5	8,5	64,4	100,0
Létszám (fő)	105	107	108	98	93,3	90,7

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	468,3	24,2	444,1	250,9
Módosítások jogcímenként				

13. havi illetmény támogatása	10,7		10,7	8,1
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	15,3		15,3	
Többletbevétel	31,8	31,8		0,1
Felújítási támogatás	2,5		2,5	
Többletfeladat támogatása	10,2		10,2	4,2
Saját hatáskörű átcsoportosítás				-14,7
Előző évi működési maradvány átvétel	32,6	32,6		
Előirányzat-maradvány igénybevétele	8,5	8,5		
2007. év módosított előirányzat	579,9	97,1	482,8	248,6

Kiadási előirányzatok

millió Ft-ban, egy tizedessel

Eredeti Módosított Teljesítés előirányzat

Személyi juttatások	250,9	248,6	248,6
Munkaadókat terhelő járulékok	80,5	80,0	80,0
Dologi kiadások	119,9	222,8	209,1
Működési célú pénzeszköz átadások			
Támogatásértékű működési kiadás		0,7	0,7
Előző évi maradványátadás			
Intézményi beruházási kiadás	1,0	3,2	3,1
Felújítás	16,0	24,6	24,6
Kiadások összesen	468,3	579,9	566,1

Személyi juttatások

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	194,9	78	193,8	76
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	55,0	29	53,9	22
Állományba nem tartozók	1,0		0,9	
Összesen	250,9	107	248,6	98

Létszám alakulása

	2006. év összes létszám	2007. év összes létszám	Változás összes létszám (%)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	76	76	100,0
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	29	22	75,9
Összesen	105	98	93,3

Felújítás

Felújításra 24,6 millió Ft-ot fordítottak, melyből 18,5 millió Ft-ot központi keretből, 6,1 millió Ft-ot saját bevétellel finanszíroztak.

Beruházás

Intézményi beruházásra 3,1 millió Ft-ot fordítottak.

Előirányzati maradvány

A beszámolási időszakban 13,7 millió Ft maradvány keletkezett, mely áthúzódó feladatok teljesítéséhez szükséges.

KUTATÓINTÉZETEK

A 2007. év alkotó, termékeny és eredményes esztendeje volt az akadémiai kutatásnak. A változó körülményekhez igazodva intézeteink komoly erőfeszítéseket tettek a tudományos kutatás feltételeinek biztosítására, éltek a bővülő nemzetközi lehetőségekkel, és igyekeztek ezekből pótolni az elapadó egyéb kutatási forrásokat. A változó körülmények között az intézetek kutatói, kutatócsoportjai megőrizték, sőt fokozták hazai és nemzetközi elismertségüket tudományterületükön. Ezt igazolja a publikációk száma, idézettsége és a nemzetközi tudományos bizottságokban, folyóiratok szerkesztőbizottságában betöltött számos tisztség és elismerés. Az elmúlt években a hálózat – a jelzett gondok ellenére is – sikeresen tudott versenyezni az első-sorban alkalmazott kutatási feltételeket támogató hazai és nemzetközi pályázatokban. Különösen jelentős a bel- és külföldi alkalmazott kutatási pályázatokból származó források gyarapodása. A hálózat megőrizte működőképességét a költségvetési támogatás szűkössége, a pályázati finanszírozás nehézkes, bürokratikus jellege ellenére is.

Kutatóintézeteink átlagléttszáma alig változott. 2006-ban 4384 fő, 2007-ben pedig 4392 fő, ez mintegy 0,2 %-os növekedés. Ezen belül a kutatók átlagléttszáma viszont 0,7%-kal növekedett. Az összes kutatónak több, mint 30%-a 35 év alatti. E mutató kiválóan jelzi az Akadémia tudatos tudománypolitikáját, a fiatal kutatói rendszer eredményességét: a hazai K+F hálózatban a legfiatalabb kutatók itt dolgoznak.

Az összes tudományos publikáció száma 2007-ben 6429 volt. Ez erősen fluktuál a publikációk megjelenésének ütemében, de most mintegy 4,5%-os növekedést mutat az előző évihez képest. Az összes tudományos publikáció 22%-a nemzetközi együttműködés keretében készült.

A referált nemzetközi folyóiratokban megjelent cikkek száma 2007-ben összességében nem változott, és az összes publikáció mintegy háromnegyedét teszi ki. Az egy kutatóra eső összes publikáció száma 2007-ben 2,6 (élettudományoknál 1,44; matematika és természettudományoknál 1,9; társadalomtudományoknál 4,7). 2007-ben a természettudományi területen 12%-al növekedett a publikációk összesített impakt-faktora és mintegy 5%-al több volt a hivatkozások száma is.

A tudományos eredmények bemutatásának általánosan elfogadott módja a konferenciákon való előadás. Nemzetközi rendezvényeken 2007-ben 2610 előadásban és 963 poszteren számoltak be kutatóink tudományos eredményeikről. A nemzetközi rendezvényeken tartott előadások száma 4%-kal növekedett az előző évhez viszonyítva, míg csökkent a poszterek szá-

ma. Nemzetközi elismerésünket bizonyítja, hogy a kutatók mintegy 24%-a tagja valamilyen nemzetközi tudományos bizottságnak, és 19%-a nemzetközi folyóirat szerkesztői bizottságnak is.

2007-ben változás történt mind a hazai, mind a külföldi pályázatokból elnyerhető támogatások összegében. Jóllehet a nemzetközi pályázati sikeresség az élettudományok, matematika és természettudományok, valamint a társadalomtudományok területén egyaránt jelentősen növekedett, a hazai pályázati források beszűkülése markánsan megmutatkozott. Megváltoztak a hazai források belső arányai: az OTKA-témáknál átlagosan 11%-kal növekedett a támogatás nagysága. Az NKTH-pályázatok esetében azonban mind az új témák száma, mind a támogatás mértéke jelentős csökkenést mutat. Hasonló helyzetről számolhatunk be az NFT-pályázatok esetében is. A külföldi pályázati források között jelentősek voltak az EU FP-6-os pályázatok, és megindult az FP-7-es pályázatok szerveződése is, ezek egy része már 2007-ben, zömük pedig a jövő évben képezhet számottevő forrást intézeteink számára. Növekedést mutat az előző évekhez képest az intézetek egyéb bevételeinek alakulása is.

Az elmúlt évben, az akadémiai kutatóintézetekben 1300 PhD vagy kandidátus, 401 MTA doktora, 76 akadémikus dolgozott. A kutatóintézetekben dolgozó kutatók közül 6%-al többen végeztek rendszeres felsőfokú oktatási tevékenységet, mint az előző évben.

A kutatóintézetek teljesítményének részletes elemzését a kuratóriumok a tavaly kidolgozott, és az AKT által megvitatott, új értékelési rendszer segítségével végzik el. A 2007. év átmene-ti, „próbajáratos” értékelési év.

A kutatóintézetek szakmai feladatai teljesítését a gazdálkodás szemszögéből a következőkkel lehet jellemezni:

- A kutatási és egyéb, az alaptevékenységi körbe tartozó feladatok teljesítéséhez 19.755,8 millió Ft működési célú támogatást vettek igénybe, és 663,4 millió Ft felhalmozási célú, valamint 165,8 millió Ft központi beruházási támogatást, melyet 13.748,1 millió Ft saját bevétellel egészítettek ki, 2.943,0 millió Ft az előző évek tartalékainak felhasználásából származott.
- A vállalkozási tevékenység szakfeladaton elszámolt és az alaptevékenységre történő visszaforgatás utáni bevétele 1.155,3 millió Ft volt, melyből 203,7 millió Ft a korábbi időszakban keletkezett tartalék felhasználásából eredt. A tárgyévi eredményből 52,5 millió Ft

visszaforgatás történt. A realizált vállalkozási eredmény 200,8 millió Ft volt, melyből 113,8 millió Ft-ot 2008. évben az alaptevékenység ellátására kívánnak a kutatóintézetek fordítani.

- A teljesített kiadások 34.005,1 millió Ft-ot tettek ki, mely összeg közel 0,9%-kal alacsonyabb az előző évinél. A teljesített kiadások 62,0%-a személyi juttatási és járulék jogcímen keletkezett.

4. cím: Matematikai- és természettudományi kutatóintézetek

Az Akadémia intézményeiből 13 kutatóintézet alkotja ezt a címet. Az alábbiakban ezeknek a kutatóintézeteknek a 2007. évi szakmai feladatai kerülnek összefoglalóan bemutatásra.

Atommagkutató Intézet

A csillagokban lejátszódó atommag-reakciókkal foglalkozó mag-asztrifikában fontos szerepe van a proton-proton kölcsönhatás kis energiákon megmutatkozó tulajdonságainak. Ezeknek meghatározása azonban számos kísérleti problémába ütközik. A nehézségek legyőzésének egyik útja, hogy a két proton ütközésének hatáskeresztmetszetét egy alkalmasan kiválasztott háromtest-folyamat segítségével határozzák meg. (Az eljárás a „trójai faló” módszer elnevezést kapta, mert emlékeztet a trójai vár bevételekor használt furfangra.) Az Atomki ciklotron típusú részecskegyorsítóján olasz vendégkutatókkal közösen elvégzett kísérletek bebizonyították a módszer egy fontos tulajdonságát: azt, hogy a p+p ütközés ezen módszerrel való mérése során nem jelentkezik a Coulomb- és a nukleáris szórás interferenciája, amely megnehezíti az ilyen típusú mérések értelmezését. Ez az eredmény fontos lépés további, eddig ismeretlen asztrifikai magreakciók meghatározása felé.

Az atomok ütközései során az őket körülvevő elektronfelhő is bonyolult átalakulásokon mehet keresztül. Két atom összeütközésekor különleges esemény az, amelyben egy kiütött elektron az egyik atommal együtt mozog. Ennek jeléül az atom mozgásának az iránya és energiája környékén jellegzetes lándzsahegyszerű csúcsot figyeltek meg az elektronok energiaelosztásában. Legutóbb az Atomki egyik elektrosztatikus gyorsítója segítségével azt vizsgálták, mi történik, ha mindkét atom kibocsát egy-egy elektront, és mindkettő az egyik atommal azonos irányban és sebességgel repül ki. A mérés azt igazolta, hogy az elektronok közti taszítás ellenére ilyenkor is kialakul a lándzsacsúcs.

Az Atomki másik elektrosztatikus gyorsítójával, protonnyalábos mikromegmunkálással rendkívül apró, 10 μm átmérőjű pórusokat tartalmazó szűrőlemezt készítettek 50 μm vastag műanyagfóliákból. A kilyuggatás igen szabályos kör alakú lyukakkal, egyenletesen és kevés hibával sikerült, és a szűrő átteresztőképessége (lyukterület/összterület) 20%. A Debreceni Egyetem immunológusai ígéretes kísérletekbe kezdtek, s ez megmutathatja, hogy válhat-e a szűrőkből az orvostudomány számára hasznosítható termék.

A kőzetek résein a földkéreg mély rétegeiből föláramló szén-dioxid nemcsak veszélyes lehet, hanem gyógyászati célokra hasznos is. Ilyen célból létesítettek évekkal ezelőtt Mátraderesckén szén-dioxidos „szárazfürdőt” (mofettát), amely azonban nem működött megfelelően. Az Atomki kutatói a szén-dioxidos fürdőben és környezetében végzett egyéves folyamatos helyszíni méréseik alapján felismerték, hogy a medencében a gyógygáz nemkívánatos viselkedését elsősorban a medencefal időszakos hőmérsékletinverziója, valamint a kültéri szél zavaró hatásai okozzák. Tanácsukra hőszigetelési és légtechnikai beavatkozásokat hajtottak végre, amelynek eredményeképpen 2007 végére a medence alkalmassá vált a rendeltetészerű használatra. [Gazdasági hasznosulásban érdekelt vállalkozás: Mofetta Kft, Mátraderescke.]

Konkoly Thege Miklós Csillagászati Kutatóintézet

A Naprendszeren kívüli, más csillagok körül keringő bolygók felfedezése az elmúlt években alapjaiban változtatta meg világképünket, hiszen kiderült, hogy a bolygórendszerek létezése valószínűleg inkább szabály, mint kivétel. Az exobolygók túlnyomó többségét eddig a központi csillag sebesség-ingadozásainak analízisével fedezték fel, ám ez a módszer csak felső

határt ad a bolygó tömegére. Nagy jelentőségűek azok az esetek, amikor az exobolygó keringési síkja éppen a látóirányunkba esik, és így rendszeres időközönként elvonulva a csillag korongja előtt annak kismértékű elhalványodását okozza. A Csillagászati Kutatóintézet munkatársai két nagyon eredményes nemzetközi projekt keretében 7 új exobolygó csillagfedések általi felfedezéséhez járultak hozzá 2007-ban (érdemes megjegyezni, hogy 2007 előtt alig néhány ilyen exobolygót ismertek).

Néhány éve a Csillagászati Kutatóintézet egy akkori fiatal kutatója kezdeményezte a HAT projektet (*Hungarian Automated Telescope*) amelynek keretében külön erre a célra épített kisméretű teleszkópok pásztázzák az eget teljesen automatikus üzemmódban. Jelenleg már több ilyen távcső üzemel a világ obszervatóriumaiban. A távcsövek megépítése (amely egy magyar kisvállalkozás munkája) és a HAT-hálózat kiépítése és informatikai háttérének kiépítése után 2007-ban megjöttek az eredmények: a távcsőrendszer 6 új exobolygót fedezett fel önállóan, valamint egy további bolygót egy hasonló projekttel közösen. Az új bolygók mindegyike rendkívül érdekes és egyedi a maga módján: a *HAT-P-1b* egy fizikai kettős egyik tagja körül kering, és a tömege kisebb, mint ahogy az a sugarából az elméleti modellek alapján várható lenne; a *HD 147506b* a leghosszabb periódusú ($P=5.63$ nap) és legnagyobb tömegű ($M_p \approx 9.0 M_J$) fedési technikával eddig felfedezett bolygó; a *HAT-P-3b* egy fémgazdag K törpe körül kering 2.9 nap periódussal, és amennyiben a bolygó is fémgazdag, úgy a jelenlegi elméletek szerint a tömegének mintegy 1/3-a nehéz elemekből tevődik össze; a *HAT-P-4b* a kis sűrűségű „forró Jupiterek” közé tartozik; a *HAT-P-5b* paramétereit (az ún. Safronov-számot) tekintve különbözik az exobolygók többségétől; és végül a TrES-3 bolygó, amelynek keringési ideje 1.31 nap, az eddig mért pályaperiódusok közül az egyik legrövidebb. A nagylátómezejű (fényes objektumokat feltérképező) projektekre vetített, 2007 decemberig felfedezett bolygók számát tekintve a HAT projekt a világon a legsikeresebb. A felfedezéseket sajtótájékoztatókon jelentették be és rangos csillagászati folyóiratokban publikálták.

Egy másik nemzetközi összefogás keretében a V391 Peg jelű csillag körül is sikerült egy bolygót felfedezni. A hozzávetőleg 3.2 $M_{Jupiter}$ tömegű bolygó 3.2 éves periódussal kb. 1.7 Nap-Föld távolságra kering a csillaga körül. A felfedezés új területet nyit az exobolygó kutatásban. Kiszámították ugyanis, hogy a V 392 Peg már túl van a vörös óriás fejlődési állapoton, amikor is a sugara 0.7 Nap-Föld távolság volt. Mivel ekkor a bolygó a csillag közelítőleg 1 Föld-Nap távolságban keringett, a felfedezés azt bizonyítja, hogy a 2 Nap-Föld távolságnál közelebb lévő bolygók is túl tudják élni a központi csillaguk vörös óriás fázisát. Az eredményeket a rangos Nature folyóiratban közölték.

KFKI Atomenergia Kutatóintézet

A Paksi Atomerőműben a közeljövőben át fognak térni a kiégő mérget (gadolinium) tartalmazó fűtőelem kazetták alkalmazására. Emiatt kiemelt fontosságú kérdéssé vált a kazetta kilépő hőmérsékletét mérő eszköz jelének pontos értelmezése a kazettán belüli teljesítmény egyenlőtlenség függvényében. Ez csak a hűtőközeg áramlásának mikro szerkezetét figyelembe vevő számításokkal tehető meg, de ehhez a felhasználandó kódot kísérleti adatokkal validálni kell. Az 1:1 méretarányú modell elkészítésével és az áramlási képet zavarás nélkül feltérképező mérési módszer alkalmazásával elvégzett kísérletekkel megkezdődött a FLUENT kód kísérleti validációs adatbázisának felépítése.

2007-ben sikeresen lezárult az AEKI által koordinált OECD-IAEA Paks Fuel Project, amelyben tizenhat ország harminc intézménye vett részt. A külföldi és magyar szakértők számítógépes modellekkel elemezték a 2003. évi paksi üzemzavar lefolyásának termohidraulikai, fűtőelem-viselkedési és aktivitás kikerülési folyamatait. Az elvégzett elemzések segítettek

tisztázni az üzemzavar lefolyásának számos részletét és paramétereit. A projekt zárójelentését a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség és az OECD közösen fogja publikálni.

A Paksi Atomerőmű VERONA zónaellenőrző rendszer felújítása 2007-ben az 1. blokkon folytatódott: a négyévente esedékes nagyjavítás alatt az 1. blokkon is üzembe helyezték az új rendszert. A kb. kéthónapos próbaüzem július közepén sikeresen befejeződött, a rendszert ekkor üzemi rendszerré nyilvánították. Ezután az 1. blokkon is végrehajtották azt a munkaprogramot, melynek eredményeképpen a reaktor teljesítménye 108%-ra nőtt. Az 1485 MW zónateljesítmény elérése több lépcsőben, néhány hét alatt történt, eközben már az új rendszer szolgálta ki operatív információval a blokkvezénylőt. Az 1. blokkon a nagyjavítás alatt telepítették a PAZAR zajdiagnosztikai adatgyűjtő rendszert, így már az új rendszer három blokkon működik üzemszerűen.

A Budapest Kutatóreaktornál európai együttműködés keretében különböző eredetű (régészeti, környezeti, geológiai) minták nyomelem analízisére került sor neutron aktivációs analitikai módszer segítségével.

KFKI Részecske és Magfizikai Kutatóintézet

A KFKI RMKI kutatói az univerzum alapkérdéseire, az anyag kezdeti és végállapotára vonatkozó, óriás-gyorsítókon végzett élvonalbeli kutatás nemzetközi együttműködéseinek magyar bázisát adó részeseiként 2007-ben is aktív szerepet játszottak több, nagy nemzetközi visszhangot kiváltó eredmény elérésében. A CERN OPAL együttműködés keretében megmérték a töltött hadronok inkluzív keletkezési hatáskeresztmetszetét a foton-foton ütközésekben, és megmutatták, hogy azt – az L3-kísérlet eredményeivel ellentétben – a kvantum-szindinamikai modellek kielégítően leírják. A Brookhaveni Relativisztikus Nehézion Ütköztető (RHIC) gyorsító PHENIX kísérletében már korábban azt találták, hogy az Au+Au ütközésekben keletkező kvark és gluon anyag leginkább úgy viselkedik, mint egy „tökéletes folyadék”. Most a kinematikai viszkozitás meghatározásával számszerűsítették is a „tökéletesség” fokát. A bájos kvarkok diffúzióját vizsgálva megmutatták, hogy ez a különleges anyag legalább négyszer jobban folyik, mint az eddig ismert legkisebb kinematikai viszkozitású ismert folyadék, a szuperfolyékony Helium-4. Az óriás-gyorsítókkal végzett legújabb kísérletek során olyan sok adat keletkezik, hogy azokat már csak úgynevezett GRID-hálózatot képező számítógép rendszerek képesek kezelni. Hazai és nemzetközi szempontból is fontos eredmény, hogy az RMKI „GRID-farmja” csaknem 300 processzorral és 40 TB tárolókapacitással 2007 végére elérte a Worldwide LHC Computing GRID hálózat által megkövetelt elsődleges adatanalizáló (T2) állomás szintjét. Ez jelentős hatással lesz a GRID-kultúra hazai elterjesztésére mind a tudományos kutatásban, mind pedig szélesebb felhasználásában (ipar, kereskedelem, gyógyászat, stb.) is.

FePd filmek anizotrop diffúziójának és szerkezetmódosító ionimplantációjának vizsgálata az információtárolás új fejlesztési útjainak kutatási hátterét képezik. Könnyű ionok (He^+) kisenergiás implantációja segítségével egyedülálló módszert dolgoztak ki a diffúziós állandó meghatározására metastabil ötvözetekben, amorf vékonyrétegekben. Ezeknek az eredményeknek a fontosságát az adja, hogy felhasználhatóak új információtárolási módszerek kutatásához.

A világ energia-gondjainak megoldása leginkább a fúziós erőművek megvalósulásától várható. A KFKI RMKI munkatársai egy újonnan kifejlesztett tomográfias eljárás segítségével jó térbeli és időbeli felbontással a teljes plazmakeresztmetszetben meghatározták a fúziós erőművekben kritikusnak tekintett ELM (Edge-Localized Mode) instabilitások alatt a kibocsátott sugárzás dinamikáját. Új „gyors begyűjtési” elrendezést javasoltak a tisztán KrF lézerrel végzett lézeres termonukleáris fúzióra.

A Vénusz körül keringő Venus Express űrszonda ASPERA-4 iontömeg analizátora által mért adatok feldolgozása során elemezték az atmoszféra lehetséges evolúciós folyamatait, valamint a különböző atmoszférikus összetevők (O^+ , He^+ és H^+) szökési mechanizmusait s megállapították, hogy az elszökő ionok a plazmalepel és az indukált magnetoszféra határfelületének tartományában hagyják el a Vénusz környezetét. Plazmaszimulációs modelljükkel leírták a különféle hullámkeltési mechanizmusokat, választ keresve arra, hogy a mikroskálán lezajló események hogyan kapcsolhatók össze a nagyobb léptékű folyamatokkal.

Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Kutatóintézet

A világon elsőként alkalmaztak STM nanolitográfiát grafén (egyrétegű grafit) szalagok kristallográfiailag orientált kivágására, a legkeskenyebb szalag 2,5 nm széles.

“Evolutionary games on graphs” címmel a Physics Reportsban írt első összefoglaló munkájuk az evolúciós játékelméleti modellek területén jelentősen növelte tudományos presztízsüket. Felismerték, hogy a társadalmak mindennapi életében gyakori fogolydilemma helyzetekben a tisztességes (önzetlen) magatartás kialakulását az egyének különböző mértékű meggyőzőképessége jelentősen segítheti.

Molekuladinamikai számításaik szerint Pt/Al-ban abszolút zérus fok közelében is spontán önszerveződő atomi keveredés történik. Saját fejlesztésű "ProcessDiffraction" módszerük használatával derítették fel a TiAlN rendszerben ittrium adalék hatására bekövetkező köbös-hexagonális váltás korrózió-állóságot javító, de stabilitás-rontó hatásait. Megmutatták, hogy a ZnO félvezető réteg zafirra való növesztésében MgO puffer alkalmazása spinnel réteg kialakulásához vezet, ami csökkenti a rács-illesztetlenséget.

Megmutatták, hogy a CO atmoszférában, magas hőmérsékleten a SiO_2/Si határfelületen keletkezett epitaxiális köbös SiC nanokristályok növekedési magokként szolgálnak SiC epitaxiális növesztéséhez, ami után üregmentes Si/SiC határfelület jön létre. Eltemetett Si és Ge nanokristályokat tartalmazó többrétegű szerkezeteik jó töltéstárolási tulajdonságai révén alkalmasak nem-illékony félvezető memóriák kialakítására. Egylépéses, új reaktív porlasztásos technológiával készítettek periodikusan változó morfológiájú ZnO gázérzékelő anyagot. Nanoszerkezetű hexagonális volfrámoxidból állítottak elő gázérzékelő rétegeket, amelyek egyidejű ellenállás- és színváltozással szelektíven jelzik az ammónia és a nitrogénoxid jelenlétét. Tojánhéj és tengeri kagyló felhasználásával nano/mikroszemcsés hidroxipatit kompozitokat fejlesztettek ki. Si integrációval, háromdimenziós tömbi mikrogépészettel állítottak elő a TOKAMAK plazma sugárzását mérő *mikrobolométert*, amely az ITER nagy neutronfluxusát is képes kibírni, *fotoakusztikus mikrofont* az erdők metán-forgalmának mérésére, *mikrofluidikai alap elemeket* és multikristályos *gyémántréteg-áramlásmérőket* korrózív alkalmazásokhoz. CMOS-kompatibilis mikrointegrációval valósították meg a 2x2-es tapintásérzékelő tömbök (TactoPad 2x2 és TactoFlex 2x2), valamint a 8x8-as tapintásérzékelő tömbök (TactoPad 8x8) gyártásérett változatait a TactoLogic Kft. (spin-off cégük) termékei számára. Funkcionalizált oxidréteget hoztak létre lézeresen kezelt titán orvosi implantátumok mikro/nano-morfológiájú felületén az implantátumok csontintegrációjának elősegítésére. Új gömbtükrös multispektrális szélesszögű képalkotó ellipszométert építettek a KFKI SZFKI-val együttműködve nagytérű szilíciumszeletek gyártásközi vizsgálatára.

Határszög megváltozáson alapuló új mérés technikát fejlesztettek ki víz felszínén úszó szénhidrogén szennyezés detektálására, ami a használt eljárások által jelezhető szabad fázis ezredrészét is képes kimutatni, így jól alkalmazható a környezetvédelmi tényfeltárási, monitoring és kármentesítési szakaszaiban. Fém tárgyak (pl. gépjármű - karosszéria-elemek) „láthatatlan” kódolását és mágneses kiolvasási technológiáját dolgozták ki a lézersugaras anyagszerkezetmódosítást követően.

Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézet

A Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézet megalakulása óta a matematika több területén a magyarországi kutatások központja és fő szervezője, sőt világviszonylatban is az egyik legjelentősebb, a „Kiválósági Központ” címért folyó versengésben a közép- és kelet-európai matematikai centrumok között a legmagasabbra rangsorolt központ, mindenekelőtt a diszkrét matematika területén.

Az intézet kutatói 2007-ben is számos kimagasló matematikai eredményt értek el, különösen a diszkrét matematika, a számelmélet, az algebrai geometria és a sztochasztika területén. Ugyanakkor a szakmai elismerésen túl, gazdasági haszonnal is kecsegtetnek az intézet munkájában egyre fokozódó jelentőségű alkalmazott kutatások, amelyek kulcsfontosságúak a sikeres pályázatokban is.

Az intézet évek óta eredményesen szerepel az EU pályázatokon. 2007-ben a hazai projektek terén is jelentős előrelépés történt, aminek hatására az intézet pályázati támogatása 2006-hoz képest 28%-kal nőtt. Az alapvetően elméleti kutatásokat folytató intézet hatalmas hátránnyal indul az ipari végtermék célkitűzésű pályázatokban, mégis a második fordulóba jutott az EU 7. Keretprogram Kooperáció kategóriájában, az általa vezetett nagyméretű integrált projekt típusú konzorciális pályázatával. A matematikát is használó genom-kutatásokra irányuló pályázat résztvevői között az ipari partnerek mellett olyan neves intézmények vannak, mint az egyik Max Planck Intézet, a Freiburgi Egyetem vagy a kanadai British Columbia Egyetem.

A nagy hálózatok jelentősége és vizsgálata a világháló, hatalmas kommunikációs hálózatok vagy a parányi mikrochipeken található – szintén óriási méretű – gráfok elmélete betört a tudomány más területeire is, elég csak a Mindentudás Egyeteme előadásaira utalni, ahol a biofizika, illetve elméleti fizika kiválóságai is teljes előadásukkal erre a kérdésre irányították a figyelmet. A téma kutatásában a Microsoft és az ELTE matematikusaival karöltve a Rényi Intézet munkatársai is részt vesznek, és számos alapvető fontosságú tételt bizonyítottak.

Az intézeti bioinformatikai kutatások többek közt a genom-átrendeződések tanulmányozására irányultak, tovább tökéletesítették az eddigi statisztikai módszereket, amelyek nemcsak filogenetikai, hanem orvosi biológiai szempontból is fontosak. 2007-ben az intézet kutatói egy GVOP pályázatban statisztikai tanuló módszereket dolgoztak ki, amelyek segítségével kismolekulák fizikai-kémiai paramétereiből lehet a biológiai aktivitást megbecsülni.

A Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézet magas színvonalon megfelel az alapításkor megfogalmazott követelményeknek: falai közt a világ élvonalához tartozó kutatás folyik, háttérrel biztosít az egyetemokről és más országokból érkező vendégkutatóknak, és aktívan közreműködik a gyakorlati élet által felvetett elméleti matematikai problémák megoldásában.

Számítástechnikai és Automatizálási Kutató Intézet

Az *MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutató Intézete (MTA SZTAKI)* 2007-ben is sikeres évet tudhat maga mögött. Alapkutatási tevékenységük színvonalát jelzi többek között a 2007-ben megjelent, közel 400 publikációjuk és 1800 független hivatkozásuk. 2007 novemberében – a World Science Forumhoz csatlakozóan – elsőként látogatta meg Magyarországot a *National Science Foundation (USA) igazgatója*. Dr. A.L. BEMENT, Jr. a SZTAKI-ban rendezett Workshop során betekintést nyert az Intézetben folyó K+F tevékenységekbe, nem csak elméleti tudományos előadások, hanem gyakorlati demonstrációk (Rendszer és Irányításelméleti Kutatólaboratórium, illetve Celluláris Érzékelő és Hullámszámítógépek Kutatólaboratórium) keretében is.

Kiemelkedő sikerrel szerepeltek az EU VI. Keretprogramjában, ahol 37 támogatást nyert pro-

jektben résztvevők, és a VII. Keretprogram első pályázati ciklusában is már 7 nyertes pályázatot tudnak felmutatni. Folytatják a határokon átnyúló virtuális intézetek, laboratóriumok kialakítását. A pályázatok és vállalkozási szerződések keretében olyan nagyvállalatokkal működnek együtt, mint a GE, IBM, T-Com, MOL, Knorr-Bremse, Paksi Atomerőmű Rt Bosch. Az intézet az erős alap kutatási tevékenységéhez kapcsolódva jelentősen alkalmazás-orientált, fontosnak tartja eredményei hasznosítását.

Folytatják a RICOH japán nagyvállalattal – teljes egészében a RICOH által finanszírozott - kutatás-fejlesztési projektet, és aláírás előtt áll egy hasonló együttműködési szerződés a Hitachi Production Engineering Research Laboratory (PERL) kutatóközpontjával.

A *GE Hungary Nagykanizsai Lámpagyárában*, - mely a világ egyik legnagyobbika - átfogó termelésinformatikai rekonstrukció részeként, már közel két éve működik a *több mint 100 gyártósor ütemezését végző*, a SZTAKI által kifejlesztett termelésütemező rendszer. Ehhez kapcsolódnak a napon belül jelentkező *változások és zavarok* kezelését támogató, valamint a *beszállító láncok átfogó, a teljes értékteremtő folyamat költségminimalizálását célzó*, 2007-ben bevezetett megoldások.

A *Regionális Egyetemi Tudásközpontok* keretében, a SZTAKI részt vesz a BME által vezetett *Mobil kommunikációs kutatás-fejlesztési központ és innovációs centrum* és az *Elektronikus jármű és járműirányítási tudásközpont* projektben is. Az utóbbiban a korszerű járműfedélzeti irányítórendszerek hibátűrő kialakításának tervezési kérdései, a jármű flották felügyelete és koordinált irányítása, az intelligens vezető nélküli járműirányítási problémák, a szenzorfüzión módszerek alkalmazása (pozíció, mozgásadat és videó információk kombinálása), az elektronikus fék, kormány és menetstabilizátor alkalmazásának kombinált módszerei adják a kutatás fő irányait.

Az MTA SZTAKI-t a Webometrics Ranking (www.webometrics.info) listáján 2008. januárban a világ 1000 legjobb kutatóintézete között az 56. helyre, az európai kutatóintézetek között a 19. helyre (a hazai kutatóintézetek között az 1.) rangsorolták.

Szilárdtestfizikai és Optikai Kutatóintézet

Kiemelkedő gyakorlati jelentőségük miatt az egyes DVD technológiákban használt Ge-Sb-Te ötvözetek a legintenzívebben kutatott rendszerek közé tartoznak. A technológia alapjául a megfordítható amorf-kristályos fázisátalakulás szolgál, ezért az adatsűrűség és írási sebesség növeléséhez elengedhetetlen az amorf fázis atomi szerkezetének ismerete. A témában eddig közölt modellek azonban hiányosak és ellentmondanak egymásnak. A kutatás célja az volt, hogy felállítsunk egy megbízható és több oldalról is alátámasztott szerkezeti modellt. Több kísérleti eljárás (neutron- és röntgendiffrakció valamint EXAFS) mérési adatainak szimultán értelmezésével megmutatták, hogy az általuk vizsgált amorf ötvözetek (GeSb₂Te₄ és Ge₂Sb₂Te₅) rövidtávú rendjét két ellentétes tendencia egyensúlya határozza meg. A tárolóanyag szerkezetének részletes megismerése a tárolási sűrűség növeléséhez ad fontos információt.

Az anyag atomi szintű kontrollja a modern spektroszkópiában, és a működésükben a kvantummechanika elveit kiaknázó gépek létrehozásában alapvető fontosságú. Ennek feltétele az egyes atomok termikus mozgásának lecsökkentése („hűtés”) és egyes atomok lokalizálása apró, mikrométernél kisebb térfogatba („csapdázás”). Ezeket a feladatokat lézerekkel lehet a leghatékonyabban elvégezni. Az intézet kutatói új elveken alapuló hűtési és csapdázási módszereket találtak. A korábbi módszerekhez képest a hatékonyság jelentősen növelhető optikai hullámvezetők tulajdonságainak megfelelő kihasználásával. Ezek az eszközök, például optikai

szálak, egyszerűen kezelhetők, alkalmazásokban robusztusak, valamint tömeggyártásban készülnek.

Gyógyszerkibocsátó polimer bevonat orvosi implantátumokra: Az orvosi implantátumok haemo- és biokompatibilitásának javítása, a megfelelő mechanikai tulajdonságok kialakítása és az emberi szervezetbe való beépülésekor fellépő mellékhatások csökkentése/megelőzése céljából bevonatokat készítenek azok felületére. Az ilyen védőrétegek alapvetően két csoportra oszthatók: passzív és aktív bevonatokra. A *passzív bevonat* meggátolja az implantátum és a szövetek közvetlen érintkezését, továbbá jobb mechanikai és kémiai tulajdonságainak köszönhetően csökkenti a mellékhatások kialakulásának valószínűségét és növeli az implantátum élettartamát. Az intézet egyik kutatócsoportja gyémántszerű amorf szén vékonyréteg passzív védőbevonatokat fejlesztett ki különböző fémötvözetekből készült koszorúér sztentekhez. A bevonat haemo- és biokompatibilis, meggátolja a fém vérbe jutását, felületi tulajdonságai miatt pedig gátolja a vérrögképződést. Az amorf szén szerkezet kellő rugalmasságának és tapadásának köszönhetően a sztent feltágítása során sem sérül a védőréteg. A bevonatok közül különösen hatékonyak bizonyultak a lokálisan ható gyógyszerek, amelyeket az implantátumokon képezett *aktív bevonatok* formájában juttatnak be a szervezetbe. A legtöbbször alkalmazott eljárás során a sztent felületéhez adhezíven kötött bevonat a véráramban leoldódik a benne található hatóanyaggal együtt. Ugyanakkor az ilyen, a felülethez kémiai kötésekkel nem kötődő, vastag bevonat könnyen megsérül, nem bírja ki a sztent beültetése során fellépő jelentős deformációt, a teljes leoldódás után pedig már nem védi az implantátumot. Emellett a gyógyszerkibocsátás sebessége sem szabályozható. Ennél előnyösebbek az olyan gyógyszerkibocsátó bevonatok, amelyek kémiaiilag kötődnek az implantátum felületéhez és a hatóanyag kioldódása után is megmaradnak és védik a felületet. Ilyen aktív védőréteget alakítottak ki koszorúér-sztentek felületén polimerszerű amorf szénből. A bevonat felszíne az előállítás során funkcionálizálható és ezáltal alkalmassá tehető gyógyszermolekulák megkötésére.

Földrajztudományi Kutatóintézet

A Földrajztudományi Kutatóintézet munkatársai az Ukrán Tudományos Akadémia Földrajzi Intézetével együttműködve elkészítették az „Ukraine in Maps” c., angol nyelvű atlaszművet. A nagyszabású munka egyedülállóan komplex módon mutatja be legnagyobb, az Európai Unió szempontjából is stratégiai jelentőségű szomszédunk természeti földrajzi, történeti, etnikai, vallási, demográfiai, településhálózati, urbanizációs, gazdasági, idegenforgalmi, közlekedési, kulturális és környezeti viszonyainak alakulását a rendszerváltozások időszaka óta.

A iparföldrajzi kutatásaik során felhívták a figyelmet a hazai ipari park-állományban 2001 és 2007 között megfigyelhető erősödő területi és ágazati differenciálódására. Kimutatták, hogy a régebben alapított, zöldmezős és jelenleg már érettebb fázisban levő ipari parkok az ipari területi szerkezetében determináló tényezők. Az is bebizonyosodott, hogy a magyar iparban más ágazatokhoz viszonyítva a relokáció mértéke jóval szerényebb méreteket ölt, mint az feltételezhető volt a média információi alapján, s a folyamat az ipari területi struktúráját sem érintette eddig számottevően.

Távközlési földrajzi kutatásaikkal bebizonyították, hogy a mobiltelefonok birtoklásának, térbeli terjedésének és az általuk kínált különféle mobilszolgáltatások igénybevételének mértéke a népesség korösszetételének, gazdasági és társadalmi státusának, iskolázottságának, jövedelmi viszonyainak és lakóhelyének függvényeként alakul. Kimutatták, hogy a távközlési innovációk nagyvárosi megjelenése az átlagnál kedvezőbb műszaki-gazdasági és társadalmi feltételekből fakadó hatékonyabb hasznosíthatósága miatt állandósítja a perifériáknak a fejlettebb térségektől való lemaradását.

Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézet

Az intézet kutatói üzemeltetik a Sopronbánfalvi Geodinamikai obszervatóriumot. Széleskörű hazai és nemzetközi együttműködésük eredményeképp az általuk kifejlesztett érzékelőket használják a Pannon-medence árapály-obszervatóriumaiban. Ennek eredményeként hozzájuk futnak be a mérési adatok, amelyeket rendszeresen feldolgoznak és értelmeznek. A rendelkezésükre álló és világviszonylatba is egyedülálló hosszú, folyamatos adatsorok alapján kimutatták, hogy a tektonikai mozgások sebessége nem állandó, hanem nagysága és iránya is változhat.

Tovább folytatták a Duna-menti magaspartok vizsgálatát. Olyan új mérési módszerek kifejlesztésén dolgoztak, amelyek segítségével igen kismértékű, a partfal csúszásának beindulására utaló elmozdulások is kimutathatók. A módszerek kipróbálására a dunaföldvári mellett újabb teszterületet létesítettek Dunaszekcsőn, ahol a partfal veszélyes mozgásba kezdett. Kutatásaik elsősorban arra irányulnak, hogy olyan mérési módszereket fejlesszenek ki, amelyek segítségével a katasztrófálissá válható partfalmozgásokra időben fel lehet hívni a figyelmet. A Dunaszekcsői partfalmozgás mérésének eredményeit rendszeresen átadták a Katasztrófavédelmi Főigazgatóságnak és a dunaszekcsői önkormányzatnak is. Ezzel a gyakorlatban is hozzájárultak emberéletek megóvásához e veszélyes területen.

A geofizikai kutatások terén 2007-ben számos konkrét, tézisszerűen megfogalmazható, új tudományos eredményt produkált az űridőjárással, űrklímával, a légkörfizikával, a környezet-geofizikával, az elektromágneses mélyszerkezeti kutatással kapcsolatos (összefoglalóan a „Földi elektromágnesség” címmel jellemezhető) tudományterületeken. Az elvégzett vizsgálatok földi obszervatóriumi, műholdas, terepi és laboratóriumi méréseken alapultak. E közszolgálati kutatások a *globális klímaváltozás elektromágneses jelenségeiben* megnyilvánuló folyamatának alaposabb megértésére, a különféle mesterséges létesítmények környezeti elektromágneses hatásokból eredő kockázatának mérséklésére irányultak, továbbá a Földünk szerkezetéből illetve környezetéből adódó, társadalmunk számára hasznosítható lehetőségek (az ún. geopotenciál) elektromágneses módszerekkel történő feltárását célozták. Mindemellett folytatták a szakterület négyévenként sorra kerülő tudományos világkonferenciájának, egy várhatóan kb. 1000 fős rendezvénynek az előkészítését (11th IAGA Scientific Assembly, Sopron, 2009. augusztus 23-30), és tovább fejlesztették a Nemzetközi Geofizikai Év során (50 évvel ezelőtt) alapított nagycenki MTA Széchenyi István Geofizikai Obszervatórium (Európa egyik legszéleskörűbb elektromágneses obszervatóriuma, több nemzetközi Föld-megfigyelő hálózat része) észlelőrendszerét, valamint részt vettek a graduális és posztgraduális oktatásban és ismeretterjesztésben (a „tudástranszfer”-ben).

Az intézet szeizmológusai 2004-ben kezdték meg a szélessávú (very broad band) szeizmológiai állomáshálózat kiépítését. A 2007. évi fejlesztés eredménye az országos szeizmológiai hálózat központjának létrehozása volt a Budapesti Földrengésjelző Obszervatóriumban. Itt működik az összes adat fogadó és feldolgozó számítógép. A távoli „on-line” állomásokról beérkező jelek valós időben nagyméretű kijelzőkön követhetők figyelemmel. További külföldi és hazai állomásokat integráltak a hazai és a Kárpát-medencebeli földrengések pontosabb meghatározására létrehozott magyar „virtuális” állomáshálózatba. Jelen formájában a hálózat 43 állomásból áll (14 magyar -ezekből 9 valós idejű és 5 „off-line” – valamint 29 külföldi). A virtuális hálózatra alapozva automatikus hipocentrum-meghatározó rendszert építettek ki, mely automatikus levélküldő rendszert is tartalmaz a nemzetközi és nemzeti adatfeldolgozó központok gyors tájékoztatása céljából. Fontos társadalmi és tudományos érdek, hogy a szélessávú állomáshálózat az ország dél-keleti részén is kiegészüljön Gyula és Szeged térségébe telepített szélessávú állomásokkal.

Geokémiai Kutatóintézet

Az intézet fő feladatának megfelelően két nagy témakörben végzett kutatásokat: a széleskörű szakmai elismertséggel rendelkező klasszikus kőzetan-geokémia, valamint a környezetünk védelmét és az életminőség javítását célzó környezetgeokémia terén.

Metamorf kőzetgenetikai kutatásaik *elsősorban alapkutatási eredményekkel szolgáltak. Az International Union of Geological Sciences metamorf kőzettani albizottsága (Subcommission on the Systematics of Metamorphic Rocks) 1987-óta tartó munkájának eredményeként a Cambridge University Press kiadásában megjelent a metamorf kőzetek és jelenségek első teljes rendszere és értelmező szótára. Az intézet egyik kutatója az albizottság tagjaként és az egyik, több mint 30 fős nemzetközi munkacsoport vezetőjeként fejezetet írt a kistűzű (kis hőmérsékletű) metamorf kőzetek rendszerezéséről, nevezéktanáról. A könyv világszerte alapkutatóként szolgál a közös tudományos nyelv használatának kialakításához.*

Tovább folytatták a nagy radioaktivitású hulladékok elhelyezésére kiválasztott földtani képződmény, a Mecsek-hegységi Bodai Aleurolit Formáció ásványtani-geokémiai vizsgálatát. Megállapították, hogy a kőzet ásványos és geokémiai karakterét, valamint a felszín alatti víz kémiai jellemzőit figyelembe véve, a képződmény hatékonyan tudja gátolni az esetlegesen a tározóból kikerülő radionuklidok mozgását. Kioldásos kísérleteik tapasztalatai alapján az agyagásványok átalakulása erősen lúgos körülmények között kis mértékben előfordulhat, azonban az újonnan képződő zeolitfázisok újabb megkötődési helyeket szolgáltathatnak a veszélyes elemek számára.

A *paleoklimatológiai és környezetrekonstrukciós kutatásaik* keretében Barlangi képződmények karbonátmintáin nyomon követték az utolsó 4800 év klímaeseményeit kimutatva egy lehűléssel és csapadékmennyiség változással járó, több lépésben bekövetkezett éghajlatváltozási ciklust. Speciális geokémiai vizsgálatokkal tovább pontosították a korábban kimutatott középső bronzkori klímaváltozást is. A kb. 3500-3600 évvel ezelőtt bekövetkezett változások egybeesnek a Théra vulkánkitörés (Görögország) időpontjával. A vulkáni por jelenlétét támasztják alá a cseppkő szerkezetébe beépülő nyomelemek és a tapasztalt stroncium-izotóparányok. A kutatások jól kapcsolódnak a MILLENNIUM European Climate elnevezésű Európai Unió 6-os keretprogram támogatásával zajló projektbe.

A *kulturális örökség vizsgálata* témakörben geokémiai kutatási módszerek alkalmazásával a műkö mállási folyamatainak feltárásában módszert fejlesztettek ki a műkö-természeti kőzet kontaktusokon végbemenő átalakulások mennyiségi és minőségi meghatározásához. A kőzet-tisztítási eljárások hatékonyságának meghatározásához, illetve azok roncsolást előidéző mértékének megállapításához új röntgendiffrakciós diagnosztikai eljárást vezettek be. A kifejlesztett módszerek jelentősen hozzájárulhatnak az épített környezet kulturális emlékeinek hatékony megőrzéséhez.

Izotópkutató Intézet

Az intézet munkatársainak tevékenysége a nukleáris és izotópkutatás terén tudományos és műszaki problémák megoldására, módszerfejlesztésre és közvetlen gyakorlati feladatok teljesítésére irányult. Az anyagtechnológiai és katalíziskutatások nagy többsége célzott alapkutatás, mindenekelőtt az energia-ellátással, tüzelőanyag cellákkal és kőolaj-feldolgozással kapcsolatos.

Kutatási eredményeiket nagyszámú hazai és nemzetközi konferencián tartott előadásban, 82 írásos tudományos publikációban egy Akadémiai Díjat nyert magyar nyelvű és 3, a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség (NAÜ) által kiadott könyvben hozták nyilvánosságra.

Nukleáris analitikai módszereket fejlesztettek, illetve tökéletesítettek a nukleáris és sugárbiztonság növelésére, az Országos Atomenergia Hivatal hatósági tevékenységének műszaki hátterül szolgáló egyes célfeladatok teljesítésére, méréseket végeztek a kiégett nukleáris fűtőelemek végleges elhelyezésével kapcsolatban szóba kerülő geológiai minták (Bodai Aleurolit) egyes tulajdonságainak meghatározására. Megkezdték a 2003. évi üzemzavar során képződött hulladékokat tároló tokok nukleáris anyag tartalmának meghatározását; a tokok mintegy felénél a feladatot teljesítették.

Az intézet – kevés kivétellel – valamennyi kutatási témáját hazai és/vagy nemzetközi együttműködési háttérrel végzi, többet az EU-6 és 7, valamint NAÜ által szervezett és más multilaterális programok keretében. A szakfolyóiratokban megjelent közlemények többségénél hazai és/vagy külföldi társszerző is szerepel.

Az intézetben fejlesztett vizsgálati módszerek egy része interdiszciplináris jelentőségű is. A nukleáris téren végzett munkák hozzájárulnak a nukleáris tevékenység hazai társadalmi és nemzetközi elfogadottságához.

MTA Kémiai Kutatóközpont

MTA KK Anyag- és Környezetkémiai Intézet

Az MTA Kémiai Kutatóközpont Anyag- és Környezetkémiai Intézetének feladata nemzetközileg is jegyzett, magas szintű tudományos kutatások végzése az anyagtudomány és a környezettudomány egyes területein. Ennek érdekében az intézet olyan – problémaorientált - kutatásokat végez, amelyekben az alap- és alkalmazott kutatási elemek egymással szoros kapcsolatban jelennek meg.

Anyagkémiai kutatásaik egyes korszerű szerkezeti és funkcionális anyagok tulajdonságainak és előállítási lehetőségeinek felderítésére, a tulajdonságok és az előállítási módszerek közötti kapcsolatok megismerésére és az új ismeretek gyakorlati alkalmazására irányulnak. Ennek keretében különleges tulajdonságú nanorégeket, nanoszemcsés anyagokat, mikro- és nanoszerkezetű társított rendszereket és különleges tulajdonságú polimereket állítottak elő.

Környezetkémiai kutatásaik során olyan eljárásokat dolgoztak ki, amelyek lehetővé teszik talaj-, víz- és levegőszennyező folyamatok kiváltását, a korábbi eredetű víz- és talajszennyezések felszámolását, továbbá a megújuló energiaforrások újszerű, az eddigieknél hatékonyabb felhasználását. Eljárásokat dolgoztak ki veszélyes hulladékok ártalmatlanításával egybekötött, másodlagos nyersanyagként történő hasznosítására is.

MTA KK Biomolekuláris Kémiai Intézet

Az MTA Kémiai Kutatóközpont Biomolekuláris Kémiai Intézet kutatói a gyógyszertervezés és a diagnosztikai eljárások kidolgozása terén figyelemre méltó eredményeket értek el. Olyan új, többgyűrűs, nitrogén- és kénatomot tartalmazó szerves vegyületeket állítottak elő, melyek adagolásával csökkenthető a sejtek gyógyszerkilökő képessége (rezisztencia). Az új vegyületek révén a különben hatástalan gyógyszeres kezelések eredményessé válhatnak. A lehetőség különösen fontos a daganatos megbetegedések kezelésénél. Az intézet kutatói egy olyan tesztre alkalmas módszer kifejlesztésén dolgoznak, amely jelzi a vegyületek kidolgozásának korai szakaszában, hogy az előállított molekulák az élő szervezetekben (*in vivo* körülmények között) milyen kölcsönhatásba kerülhetnek a vizsgált transzporter-fehérjével. Ennek révén információt kaphatunk a gyógyszerfejlesztéshez, a megfelelő vezérmolekula kiválasztásához. A vizsgálatokat az Európai Unió COST-programjának keretében végzik.

Az intézetnek a Semmelweis Egyetem Transzplantációs és Sebészeti Klinikájával fennálló együttműködése keretében, módszert dolgoztak ki májsejtek gyógyszerlebontó (méregtelenítő) képességének meghatározására. A módszer segítségével transzplantációra kerülő (donor) májakat vizsgálnak. Egy ilyen vizsgálati eredmény életmentő lehet, hiszen meghatározza, milyen gyógyszeres kezelés milyen dózisban alkalmazható, illetve milyen gyógyszer adagolása lenne végzetes.

MTA KK Felületkémiiai és Katalízis Intézet

Az MTA Kémiai Kutatóközpont Felületkémiiai és Katalízis Intézet munkatársai nanotechnológiai módszerek segítségével környezetbarát korrózióvédelmi technológiákat fejlesztettek ki. Nagy jelentősége van pl. a toxicitása miatt ma már egyre inkább korlátozott kromát inhibitor helyettesítésének a felületkezelésben.

Növényi olajok katalitikus hidrokonzverziójával olyan nagy értékű terméket lehet előállítani, amely a hagyományos dízelolajhoz hasonlóan egyenes és elágazó szénláncú alkánok keveréke, de nagyobb a cetánszáma és kisebb a szennyezőanyag (pl. kén) tartalma, ezért a hagyományos dízelolaj minőségjavító komponenseként alkalmazható. Munkájuk során növényi olajok heterogén katalitikus hidrokonzverzióját tanulmányozták gázolaj forráspont tartományába eső, nagy n-alkán tartalmú termékeleggyé. Kimutatták, hogy a zsírsavak oxigéntelenítése hordozós fémkatalizátorokon főként hidrodekarbonilezéssel játszódik le. A kutatási eredményeket ipari katalizátorok fejlesztésénél hasznosítják. Az ipari katalizátorok nagylaboratóriumi vizsgálata a MOL Zrt.-nél és a Pannon Egyetemen folytatódik.

A szénmonoxid (CO) preferenciális oxidációjának (PROX) az ad jelentőséget, hogy a hidrogénből történő elektromos energia előállítása üzemanyagcellákban nagy tisztaságú hidrogénforrást igényel, hiszen az üzemanyagcellák elektródjai könnyen mérgeződhetnek már kis mennyiségű CO jelenlétében is. A Felületkémiiai és Katalízis Intézet munkatársai katalizátorkönyvtárak kémiai összetételét optimalizálták CO preferenciális oxidációjára nagymennyiségű hidrogén jelenlétében. A kombinatorikus módszerek alkalmazása nagyobb lehetőséget ad új komponensek tesztelésére és megnöveli az új, katalitikusan aktív anyagok kifejlesztésének az esélyét. A módosítók szerepének felderítésére irányuló kinetikai vizsgálatok egyértelműen mutatták például a vanádium és a szamárium közötti szinergikus hatást, amelynek eredményeképpen sikerült a szénmonoxid-oxidációjának sebességét jelentős mértékben megnövelni.

MTA KK Szerkezeti Kémiai Intézet

Az MTA Kémiai Kutatóközpont Szerkezeti Kémiai Intézetében az Országos Onkológiai Intézetrel együttműködve, új diagnosztikai módszert fejlesztenek ki bizonyos rosszindulatú daganatos megbetegedések korai kimutatására. A tömegspektrometriai színeképvizsgálaton alapuló eljárás a vér egyes cukorkomponenseit, az ún. glikoproteinek cukorrészének szerkezetét vizsgálja. A kutatók megállapították, hogy a vérben található glikoproteinben bekövetkező szerkezetváltozás a rákos megbetegedés kialakulását jelzi. A módszer segítségével olyan rákos megbetegedések diagnosztizálhatók, amelyeknek jelenleg nincsen általánosan elfogadott jelző anyaga (pl. bőrrák, limfoma), azaz egy szokásos vérvizsgálattal a betegség nem mutatható ki.

Az intézetben folyó diagnosztikai kutatások mind a tudomány, mind az orvosi gyakorlat számára rendkívül fontosak. Az új ismeretek a rákos folyamatok biokémiájának alaposabb megértését segítik. Ennek eredményeképpen lehetőség nyílt a daganatok kezelésére szolgáló gyógyszerek tervezésére is. Az új, gyors és pontos tömegspektrometriai diagnosztikai módszer már alkalmazzák hazánkban az orvosi gyakorlatban.

Szervezeti változások

A matematikai és természettudományi kutatóintézeteken belüli átalakítások, szervezeti intézkedések a következők voltak:

- A Kémiai Kutatóközpontban a alábbi változások történtek: Megszűnt és kivált az Izotópszintézis Csoport. A Reációkinetikai Laboratórium a Szegedi Tudományegyetemtől átkerült a Felület és Katalízis Intézethez. A Szerkezetkémiai Intézetből megalakult a Léggörkémiai Csoport. Új laboratóriumként került kialakításra a Biotechnológiai Laboratórium.
- A KFKI Atomenergia Kutatóintézet 2007. január 1-jével a KFKI Telephelykezelő intézet általános jogutódja lett. Feladata lett az MTA csillebérci telephelyén működő akadémiai kutatóintézetek üzemeltetési, fenntartási feladatai ellátása a telephely ingatlan használati rendjében foglaltak szerint.
- A KFKI Telephelykezelő intézet megszűnésével a KFKI Könyvtár üzemeltetési feladatait 2007. január 1-jével a Szilárdtest-fizikai és Optikai Kutatóintézet vette át.
- A KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézetben a Magfizikai Főosztályon megszűnt a Gyorsító Osztály és az Egzotikus atomok és Részecskék Osztálya.

Gazdálkodással kapcsolatos tapasztalatok

Pozitív tapasztalatok

- Pozitívumként értékelték az intézetek, hogy a 13. havi illetmény időarányos részére a költségvetés központi forrást biztosított.
- Az ismét rendelkezésre álló, és megpályázható elnöki keret lehetőséget biztosított nagy érdeklődésre számot tevő tudományos kutatásokra. Pl. a dunaszekcsői földcsuszamlás.
- Az elektronikus adóbevallás a kezdeti nehézségek ellenére megkönnyítette a munkát.
- Az OTKA szerződések esetében már működik az elektronikus aláírás és pályázat-benyújtás, valamint az elszámolások elektronikus készítése, bár a beadott anyagokat továbbra is el kell készíteni papíralapon is.

Negatív tapasztalatok, hatások

- A korábbi évek létszámcsökkenései miatt csak a határidős feladatok ellátását tudja megoldani.
- A pályázati bevételből beszerzett, esetleg külföldről térítésmentesen behozott eszközök üzemeltetése, későbbi javítása, karbantartása nagy terhet ró az intézetre.

- A pályázatokon elnyert támogatási összegek több hónapos késéssel kerülnek kiutalásra, mi több esetben likviditási problémákhoz vezetett.
- A 2007. évi költségvetés készítésekor egyensúlyi tartalék címén újabb dologi kiadási előirányzat került zárolásra az intézetektől, mely némely esetben annyira lecsökkentette a dologi kiadási előirányzatot, hogy jócskán megnehezítette a költségvetési év indítását.
- A pályázati rendszereknek egyre bonyolultabb az előkészítése, a végletekig fokozott az adminisztráció, a költségeket növelő, elkészítendő hatalmas iratmennyiségek, okiratok másolása, keletkezett aktahegyek, a könyvvizsgálói auditálás.
- Negatív hatása volt az európai uniós pályázatok utófinanszírozási rendszerének, ez ugyanis azt feltételezi, hogy a pályázatot befogadó intézet rendelkezik saját forrással, amiből megelőlegezi a felmerülő kiadásokat.
- A pályázatok finanszírozása sokszor kiszámíthatatlan, melynek oka lehet a finanszírozó szervezet folyamatos átszervezése.
- A kis intézeteknél gondot okoz állandó szakember alkalmazása, pl a közbeszerzés, a belső ellenőrzés a pályázatírás területén.
- Egyértelműen negatívan hatott a gazdálkodásra a közalkalmazottak utazási kedvezményét lényegesen szűkítő jogszabály. A rendelet nem ad jogalapot arra, hogy az évi tíz alkalomra szóló 50%-os kedvezményt hivatalos célra lehessen felhasználni, így a kiküldetési kiadások emelkedtek.
- Sok esetben a megbízók nem kívánnak több céggel kapcsolatban állni, így kompromisszumokra kényszerülnek az intézetek és vállalják fővállalkozóként a közvetítő szerepét.
- A tárgyi eszközök nagy része erősen amortizálódott, felújításra, illetve cserére szorul. A leginkább szükséges beruházások egy része forráshiány miatt elmarad, így a gyorsan amortizálódó berendezések nehezen pótolható lemaradásokat eredményezhetnek, mely hamarosan az érdemi kutatómunka folytatását nehezítheti.
- A folyóirat-beszerzést nagymértékben nehezítette a közbeszerzés keretén belüli hirdetményes beszerzés bonyolítása.
- A Kjt. szerinti bértábla nem változott, saját forrás hiánya miatt bérfejlesztésre nem kerülhetett sor. Így tovább nőtt a szakadék a hazai és az európai uniós illetmények között.

Előirányzatok és teljesítések alakulása

4. Matematikai- és természettudományi kutatóintézetek

Megnevezés	2006. évi tény	2007. évi eredeti előirányzat	2007. évi módosított előirányzat	2007. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	17.426,1	13.900,0	18.014,2	17.015,9	97,6	94,5
Ebből:						
személyi juttatás	7.626,0	7.626,8	8.296,8	8.023,6	105,2	96,7
központi beruházás	9,9		90,1	90,1	9,1	100,0
Folyó bevétel	7.562,2	5.789,4	7.179,5	7.306,8	96,6	101,8
Támogatás	9.216,2	8.110,6	9.593,7	9.593,7	104,1	100,0
Előirányzat-maradvány	2.013,7		1.241,0	1.249,0	62,0	100,6
Létszám (fő)	1.976	1.995	2.033	1.996	101,0	98,2

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	13.900,0	5.789,4	8.110,6	7.626,8
Módosítások jogcímenként				
13. havi illetmény támogatása	268,3		268,3	203,2
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	268,4		268,4	
Fiatal kutatók támogatása	30,8		30,8	22,7
Felújítási támogatás	75,0		75,0	
Többletfeladat támogatása	23,3		23,3	8,3
Központi beruházás	83,6		83,6	
OTKA kutatás támogatása	543,7		543,7	102,7
Idős akadémikusok támogatása	1,2		1,2	0,1
Elnöki keretből történő támogatása	238,8		238,8	49,8
EISZ program miatt átesoportosítás	- 50,0		- 50,0	

Többletbevétel	1.396,4	1.396,4		131,4
Saját hatáskörű átcsoportosítás				-74,4
Előirányzat-maradvány igénybevétele	1.234,7	1.234,7		226,2
2007. év módosított előirányzat	18.014,2	8.420,5	9.593,7	8.296,8

Kiadási előirányzatok

millió Ft-ban, egy tizedessel

Eredeti Módosított Teljesítés előirányzat

Személyi juttatások	7.626,8	8.296,8	8.023,6
Munkaadókat terhelő járulékok	2.345,1	2.560,4	2.432,9
Dologi kiadások	3.359,8	5.089,6	4.706,4
Kamatkiadások		0,2	0,2
Működési célú pénzeszköz átadások	2,6	30,4	29,7
Támogatásértékű működési kiadás	11,9	64,2	56,9
Társadalom- és szociálpolitikai juttatások		7,0	6,6
Előző évi maradványátadás		306,0	306,0
Intézményi beruházási kiadás	365,9	1.065,3	931,1
Felújítás	187,9	469,2	400,3
Támogatásértékű felhalmozási kiadás		1,0	1,0
Pénzügyi befektetések kiadásai		22,0	21,8
Központi beruházás		90,1	90,1
Kölcsönök		12,0	9,3
Kiadások összesen	13.900,0	18.014,2	17.015,9

Teljesítések

Bevételek megoszlása forrásonként

2007. évi tényadat megoszlása (%)

OTKA	1,7
Nemzeti kutatási alap-programok	6,9
Innovációs alaptól átvett pályázati tevékenység	1,5
Vállalkozástól	25,5
Külföldi forrás	23,7
Egyéb forrás	24,3
Előirányzat-maradvány igénybevétele	16,4
Bevételek összesen	100,0 (alvállalkozói teljesítések és áfa nélkül)

A költségvetési címbe tartozó bevételek legnagyobb része a vállalkozói, illetve külföldi forrás és az ún. egyéb források körébe tartozott.

Az egyéb források körébe a következő bevételi jogcímek kerültek besorolásra:

- önkormányzatoktól átvett pénzek;
- bérleti díj bevétel;
- kamatbevétel;
- fejezeti kezelésű előirányzattól támogatásértékű bevételek;
- non-profit szervezetektől átvett pénzek stb.

Személyi juttatások

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	7.020,1	1.880	7.319,9	1.848
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	324,8	115	95,2	146
Állományba nem tartozók	281,9		408,5	2
Összesen	7.626,8	1.995	8.023,6	1.996

Létszám alakulása

	2006. év		2007. év		Változás összes létszám (%)	Változás kutatói létszám (%)
	összes létszám	ebből: kutató	összes létszám	kutatói létszám		
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	1.836	1.089	1.848	1.098	100,6	100,8
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	120	69	146	59	121,7	85,5
Állományba nem tartozók	20	19	2	20	10,0	105,3
Összesen	1.976	1.177	1.996	1.177	101,0	100,0

Felújítás

Felújításra az intézetek – áfa nélkül – 335,8 millió Ft-ot fordítottak, amelyből

- 303,5 millió Ft (90,4 %) az ingatlanok,
- 32,3 millió Ft (9,6 %) a gépek felújítása.

A felújításokra az Akadémia központi forrásból 103,0 millió Ft költségvetési támogatást biztosított.

Beruházás

Központi beruházásként az intézetek 90,1 millió Ft-ot fordíthattak beruházásra, ebből 6,4 millió Ft volt a saját forrás.

Intézményi beruházásként 931,1 millió Ft-ot fordítottak ingatlanok, gépek, berendezések és felszerelések, járművek és immateriális javak beruházására.

Előirányzat-maradvány

A költségvetési címhez tartozó kutatóintézeteknél a beszámolási időszakban 946,3 millió Ft előirányzat-maradvány keletkezett az alaptevékenységi feladatok teljesítésével összefüggésben visszaforgatás nélkül.

	millió Ft
Az előirányzat-maradvány megoszlása	
- kiadási megtakarítás:	694,0
- bevételi túlteljesítés:	144,0
A felhasználható előirányzat-maradványt módosítja:	
- korábbi évekből származó előirányzat-maradvány	0
- vállalkozási eredményből történő igénybevétel	108,3
Felhasználására javasolt előirányzat-maradvány	946,3

A vállalkozási tevékenység alakulása az előző évihez képest

	2006. év	2007. év	Változás
	millió Ft		%
Vállalkozási bevételek	1.611,3	1.092,1	67,8
Vállalkozási kiadások	1.107,9	796,5	71,9
Vállalkozási eredmény	503,4	295,6	58,7
A vállalkozási bevétel az összes bevétel:	14,9 %-a		
A vállalkozási kiadás az összes kiadás:	4,7 %-a		
Az eredmény a vállalkozási bevétel:	27,1 %-a		
Az eredmény a vállalkozási kiadás:	37,1 %-a		
A vállalkozási eredményből alaptevékenységre 108,3 millió Ft-ot fordítottak.			

5. cím: Élettudományi kutatóintézetek

Az Akadémia intézményeiből 9 kutatóintézet alkotja ezt a címet. Az alábbiakban ezeknek a kutatóintézeteknek kerül bemutatásra a 2007. évi szakmai tevékenysége, összefoglalva.

Állatorvos-tudományi Kutatóintézet

Az MTA Állatorvos-tudományi Kutatóintézetében magyarországi baromfiállományokból (liba, kacska, pulyka, pézsmaréce, tyúk, fácán) származó 61, baromfikolerát okozó *Pasteurella multocida* törzs reprezentatív molekuláris járványtani vizsgálatát végezték el. A baktérium genomában számos példányban megtalálható konzervatív, ismétlődő szekvenciákra specifikus ERIC-PCR módszer betekintést engedett a *P. multocida* törzsek gazdafajokhoz történő adaptációs és az egymás közötti rokonsági viszonyaiba. Az eljárás lehetővé teszi olyan járványtani összefüggések felismerését, amely nagyban segítheti a *baromfikolera elleni védekezés* korszerűbb módozatainak kidolgozását.

Balatoni Limnológiai Kutatóintézet

A hidrobotanikai kutatások kiterjedtek a külső szervesanyagterhelés ökológiai hatásainak, a balaton-vízben oldott szerves anyagok fotolitikus bomlási sebességének, az alga együttesek foszforfelvételének meghatározására. Összehasonlították a Keszthelyi-, Szigligeti-, Szemesi- és Siófoki-medence N₂ kötését, a fonalas N₂-kötő kékalga tömegprodukciónak eltérő időpontjaiban. A bevonatkozó algák nitrogénfelvételét stabil izotóp technikával (¹⁵N) vizsgálták. Megállapították, hogy a nád- és kőbevonatok N-felvételét különböző vízállásoknál alapvetően a víz alatti felületek nagysága határozza meg. Felmérték a tó teljes algaállományát: a vízben lebegő fitoplankton, a tó fenéken lévő algákat (fitobentosz), a parti kövezéseken, mőtárgyakon és a vízben álló nádszálakon élő algák (élőbevonat) mennyiségét és elsődleges termelését. A fitoplankton teljes produkciója a tóban, nyáron elérte a 600 t C/nap-os értéket. A fitobentosz összes produkcióját a vízállás jelentősen nem befolyásolja, az a nyári időszakban napi 100-150 t C/nap körüli érték. A zooplankton sűrűsége, biomasszája és produkciója 2007-ben már teljesen regenerálódott a 2000-2003 közötti, nagyarányú csökkenéséhez képest. A bevonatkozó gerincteleneket illetően megállapították, hogy a tegzes bolharák összes tömege 110 cm vízszintnél meghaladta a 10 tonna, a vándorkagylóé a 80 tonna száraz tömeget. A Balaton környéki kisvízfolyások makroszkópikus gerinctelen faunájában összesen 323 taxont azonosítottak. A legtöbb faj és egyed az árvaszünnyogok közül került elő, fajgazdag csoportnak bizonyult még a bogarak rendje. A halbiológiai kutatások kiterjedtek az egyedfejlődés során bekövetkező táplálékváltások hatásainak elemzésére (15 faj). A Balaton halállományának EU VKI szerinti felmérésével kapcsolatos módszertani vizsgálatok során az európai szabvány módosítására tettek javaslatot. Kimutatták, hogy a Kis-Balaton Vízározó Major-tavában a bodorka a domináns halfaj, a teljes halbiomassza közel 50 %-át adja, míg egyedszámban a teljes halpopuláció 68 %-át. Részaránya a teljes közösségben 2006-hoz képest 25%-kal nőtt. Az akusztikus halegyedszám a tó egészére nézve 2007-ben csökkent (2340±311 ind/ha). Domináltak a 10-13 cm-es egyedek és ez jó egyezést mutat a hálós halászat adataival. A halbiomassza 2007-ben (246±31 kg/ha) volt, átlagosan 15 %-kal több, mint 2006-ban.

Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézet

A kannabinoid kutatás területén szoros kapcsolat alakult ki az alapkutatás és gyógyszertervezés között. Az eredményeket felhasználva a Richter Gedeon Gyógyszergyárral közösen a retrográd kannabinoid szignalizáció molekuláris mechanizmusaira támaszkodva új drog-celtek

kidolgozása folyik. A tervezett hatóanyagok az endogén kannabinoid transzmisszió kritikus pontjain beavatkozva új típusú szorongásoldó gyógyszerekként működhetnek.

Az epilepszia területén végzett alap kutatások közvetlenül hozzájárulnak az epilepsziás betegek egészségügyi ellátásának és diagnosztikájának javulásához, és így csökkentik az egészségügyi/szociális kiadásokat, hiszen olyan adatokat szolgáltatnak a neurológus és idegsebész számára, amelyek lehetővé teszik a célzottabb beavatkozásokat, és ezáltal a munkaképesség teljesebb visszanyerését.

Az elért eredmények a Parkinson-kór által érintett idegpályákkal kapcsolatban egyrészt igazolják, hogy a törzsdúc-talamusz kapcsolat tekintetében a rágcslók megfelelő modelljei lehetnek a főemlősöknek, ami a genetikailag módosított egér vonalak miatt új kutatási irány kialakulásához vezethet. Másrészt, az ezt a pályát jellemző különleges gátló terminálistípus felveti a szelektíven ezt az idegvégződést célzó gyógyszeres terápiák kidolgozásának lehetőségét.

A korszerű opto-fizikai és molekuláris biológiai módszerek alkalmazásával fontos új gyógyszer-tani felfedezéseket tettek a nikotin, glutamát és purin receptorok kutatása terén. Fontos új eredményekkel járultak hozzá ahhoz az új elmélethez, hogy az antidepresszáns hatás kialakulásában fontos szerepet játszik az NMDA receptorok működésének gátlása. A munkamemória és a dendritikus Ca^{2+} szabályozás két-foton lézermikroszkópos vizsgálata segítette megérteni a noradrenalin finom szabályzó működésének részleteit a kérgi piramis sejtek dendritjeiben. Egy új pásztázó eljárásnak köszönhetően, amelyet 2007-ben szabadalmaztattak, a kutatások rávilágítottak a Ca^{2+} cserélő mechanizmusok működési egységei kialakításában betöltött fontos szerepére az idegsejtek nyúlványaiban. Az elmúlt év kutatásai a nemszinaptikus transzmisszió különböző területeinek, eltérő jelfogórendszerek tekintetében számos új információt hoztak, és tovább erősítették az idegsejtek közötti kommunikációs lehetőségek jobb megismerésének az orvosi terápiában játszott szerepét, hogy t.i. a nemszinaptikus receptorok a gyógyszerhatások elsődleges célpontjai. Ezek az ismeretek hosszabb távon új gyógyszer-célpontok felismerését eredményezhetik, illetve már piacon lévő szerek hatékony alkalmazásához vezethetnek új indikációs területeken.

Az intézet kutatói újabb eredményeket szolgáltattak az agyalapimirigy működését szabályozó ún. neuroendokrin rendszerek működésére vonatkozóan. Emberi agyszövetben elsőként írták le a béta típusú ösztrogén receptor jelenlétét a szaporodást irányító, ún. LHRH idegsejtekben. Azonosítottak számos olyan gént, melyek agyi kifejeződését az ösztrogén receptor béta típusa szabályozza. A pajzsmirigy működését agyi szinten befolyásoló, ún. TRH idegsejtek beidegzésére új információt szolgáltattak. Elektrofiziológiai mérésekkel kimutatták, hogy a táplálkozást szabályozó hormon, ghrelin hat a hipotalamusz paraventrikuláris magjának parvocelluláris sejtjeire, a serkentő bemenetet jelentő szinapszisokat befolyásolva. Finomszerkezeti vizsgálatokkal feltárták a glutamátot tartalmazó neuroendokrin rendszerek jellemzőit. Gyógyszeripari partnerrel közös kutatásokat végeztek az ösztrogén-hiány okozta központi idegrendszeri folyamatok mechanizmusainak feltárására.

A tartós fizikális vagy érzelmi stressz fontos szerepet játszik egyes lelki betegségek kialakulásában és ezen kívül súlyos testi tüneteket is okozhat, melyeket összefoglaló néven stresszel kapcsolatos betegségeknek nevezünk. A 2007-ben végzett kutatások során kimutatták, hogy krónikus stressz hatására a hipotalamuszban átrendeződnek azok az idegvégzések, amelyek serkentő-illetve gátló hatással vannak a stresszreakciót koordináló sejtcsoportra. Közismert, hogy a drogfüggőség kialakulásában jelentős szerepet játszik a stressz, és ismert az is, hogy a drog megvonás erős, stresszválaszt vált ki. Kísérletekben bebizonyították, hogy a morfiúm függőség megszüntetése jelentős aktivitás fokozódást eredményez a központi idegrendszerben és aktiválódik a stressz válasz szabályozásában résztvevő hipotalamikus terület is. A drog-

megvonás emellett jelentős vegetatív válaszreakciókkal is jár, mint pl a testsúly drámai csökkenése. Végezetül vizsgálatokat folytattak az ugyancsak stresszel kapcsolatos betegségben az ishemiás stroke-ban a neuronális gyulladásban szerepet játszó mikroglia szerepére vonatkozóan.

Nemzetközi együttműködésben olyan vírusvektort sikerült kifejleszteni, amelyek segítségével az agy gátló idegsejtjei genetikailag célzottan módosíthatók. A jövőben génterápia keretében ez a vektor potenciálisan alkalmas lehet idegrendszeri betegségekben károsodott gátló idegsejtek működésének javítására.

Először írták le azt, hogy az idegrendszerhez hasonlóan a GABA szerepet játszik a szemlencse fejlődésében is. Eredményeik felvetik annak a lehetőségét, hogy a GABA-jelátvitel zavarainak szerepe lehet a látást nagymértékben károsító, a lencsét érintő szembetegségek kialakulásában.

Az intézet 2006-ban kezdett hozzá egy új hatásmechanizmusú, gyógynövény alapú szorongásgátló gyógyszer fejlesztéséhez. A találmány mibenlétét, szabadalmi titokvédelem miatt, jelenleg nem lehet felfedni. A növényi hatóanyag célpontja a kortikális ideghálózatnak egy olyan eleme, amelyet egyetlen forgalomban levő szorongásgátló gyógyszer sem befolyásol. A gyógynövény-kivonat régóta használatban van az EU-ban és az USA-ban, de pszichiátriai felhasználására korábban nem került sor. A laboratóriumi vizsgálatok gyors sikerhez vezettek: a készítmény hatásosan csökkentette a szorongást három preklinikai szorongás modellben, nevezetesen a megemelt keresztpalló (elevated plus-maze), szociális interakció, és kontextuális kondicionált félelem tesztekben. A hatás erőssége két tesztben felülmúlta a legelterjedtebb szorongásgátló gyógyszereket (pl. a benzodiazepinekét és szerotonerg szorongásgátló buspironét), egy tesztben pedig megegyezik a benzodiazepinekével. A benzodiazepinokkal ellentétben a készítmény nem idéz elő lokomotoros szupressziót és szedációt, a szerotonerg szorongásgátlóknál pedig hatása megbízhatóbb és rövidebb időn belül alakul ki. Mindkettő jelentős előny. A felfedezés gyakorlati alkalmazása egy 2007-ben elnyert Jedlik Ányos pályázat fedezetével jelenleg folyik.

Mezőgazdasági Kutatóintézet

Jelenleg hazánkban minden második kenyér a Martonvásáron nemesített búzafajták lisztjéből készül, és 17 éve piacvezető a martonvásári búza a vetőmagiparban. A legelterjedtebb martonvásári búzafajták az Mv Csárdás, Mv Magdaléna, Mv Verbunkos, Mv Suba, Mv Palotás és Mv Ködmön. 2007-ben három őszi búza (Mv Laura, Mv Lucia és Mv Zelma) kapott állami elismerést, ezzel a martonvásári nemesítésű búzafajták száma 27-re emelkedett.

Nyolc országban folyik a martonvásári búzafajták vetőmag szaporítása, legnagyobb volumenben Romániában és Szlovákiában. Romániában 2007-ben állami elismerést kapott az Mv Regiment és az Mv Toborzó búzafajta, valamint az Mv Makaróni őszi durum búza.

Folytatták a kiváló étrendi hatással rendelkező, magas fehérje- és β -glukán tartalmú őszi- és tavaszi zab genotípusok kutatását. Itthon és Romániában folytatódik az Mv Pehely tavaszi zab felszaporítása, és 2007 őszén Mv Hópehely néven állami elismerésben részesült az első martonvásári nemesítésű őszi zabfajta is.

A „Pannonbúza” kutatás-fejlesztési konzorciumban – melynek munkáját projektvezetőként koordinálja az intézet – a nemzetközi búzaminősítő rendszerek összehasonlítását követően partnereikkel kidolgozták a Pannonbúza minőségi kritériumrendszerét. A nemzetközileg szigorú minőségi követelmény rendszernek jelenleg 5 martonvásári búzafajta tesz eleget: Mv Suba, Mv Mazurka, Mv Ködmön, Mv Kolo és Mv Palotás. Megállapították ugyanakkor, hogy a stabil minőségre jelentős hatása van a fajtakiválasztás mellett a minőség-stabilizáló természetes technológiának, valamint a fémzárolt vetőmag alkalmazásának. E három feltétel elenged-

hetetlen a nagy tömegű egységes árualap kialakításához, a nyomon követhetőség biztosításához.

A Healthgrain FP6 EU integrált projekt keretében olyan gabonai termékek előállítása a cél, mellyel megelőzhetőek olyan népbetegségek, mint a túlsúlyosság vagy a cukorbetegség. 2007-ben a kutatók négy termőhelyen vizsgálták a környezet hatását, a bioaktív komponensek mennyisége alapján szelektált 26 őszi búza és öt rozs genotípusra.

2007-ben újabb korszerű kukorica hibridekkel bővült a martonvári fajtasortiment. Állami minősítést kapott Magyarországon a Miranda szemes, az Mv Dunasil és Mv Massil silókukorica. Tíz európai országban összesen 17 hibridjüknek van állami minősítése, ezen fajták vetőmag exportja évről-évre növekszik.

A hazai termesztésben is egyre nagyobb epidémiát okozó kukoricabogár elleni védekezés egyetlen hatékony eszköze a genetikailag módosított kukorica nemesítése. A rezisztenciáért felelős transzgén 16 martonvásári nemesítésű törzsbe építették be. Két génkonstrukció felhasználásával módosították a törzseket zárt kísérleti körülmények között, és a szülőtörzsekkel megkezdték a visszakeresztezéseket.

A martonvásári kutatási program több mint 60 külföldi intézménnyel – egyetemmel, állami- és magán nemesítő szervezettel – tart fenn kapcsolatot. A búza x árpa hibridizációs kutatási programjuk meghívást kapott a FAO, az Európai Unió, a Világbank és több más nemzetközi szervezet által is támogatott „Generation Challenge” nevű programba 2007-ben. Széleskörű nemzetközi együttműködés keretében vizsgálják, mely árpa kromoszómák javítják lényegesen a búza szárazságtűrését, étrendi hatását, koraiságát, és e tulajdonságok hogyan hasznosíthatók a fejlődő országok növény nemesítési programjaiban.

Növényvédelmi Kutatóintézet

A parlagfű irtására lakott területeken felhasználható, szelektív hatású kémiai gyomirtó szer nem áll rendelkezésre. Emellett fontos hangsúlyozni, hogy a mezőgazdasági területeken alkalmazható kémiai gyomirtó szerek (ún. herbicidek) csak a kisméretű, 2-6 leveles parlagfű-növényeket képesek elpusztítani; a nagyobb növények elpusztítása a ma engedélyezett herbicidekkel nem lehetséges. Lakott területeken, utak, vasutak mentén, ipari létesítmények környékén a parlagfű-mentesítés, és különösen a nagyméretű, virágzó, allergén pollent folyamatosan termelő állomány irtása a fentiek alapján elsősorban mechanikai úton (pl. kaszálással) történhet, ez viszont drága és időigényes megoldás. Ilyen esetekben segíthet az *általuk kifejlesztett, természetes ásványi anyag tartalmú szer* alkalmazása. Ennek permetezéssel történő kijuttatása során szelektíven leperzselhető a parlagfű-állomány, és egy napon belül megszüntethető a kezelt területen a pollen-termelés.

E gyomirtó szer gondolata Délkelet-Ázsiából származik, ahol a farmerek ilyen típusú készítményeket használnak rizsföldeken. Kanadai kutatók néhány éve szabadalmaztattak egy ilyen szert parlagfű-mentesítés céljából, ennek gyakorlati alkalmazása azonban mindmáig nem valósult meg. Módszerüket továbbfejlesztve egyrészt a hatékonyabb, hasonló kémiai szerkezetű anyagot használtunk fel, másrészt jelentősen csökkentettük a védekezéshez szükséges permetlé mennyiségét. Eredményeink a közeljövőben remélhetőleg lehetővé teszik módszerünk ipari jogi védelmét és szolgáltatásként történő piaci alkalmazását. Ennek érdekében *2007-ben benyújtották a találmány szabadalmi oltalmára vonatkozó dokumentációt.*

Gyakorlati használatba került a szabadalmaztatás alatt álló, *lisztes répbarkó (mely a cukorrépa fontos kártevője Európa keleti felén) tömeges fogására is alkalmas feromonkészítmény.*

Időközben kiderült, hogy a készítmény a Dél-Európában és Észak-Afrikában honos, közeli rokon *Conorrhynchus mendicus* répabarkóra is hatásos (ez hazánkban nem fordul elő), így ugyanaz a készítmény a két, legfontosabb európai cukorrépabarkó ellen egyaránt alkalmazható. Jelentős érdeklődés mutatkozik a feromonkészítményre Európa déli országaiból ill. Észak-Afrikából.

Ökológiai és Botanikai Kutatóintézet

A MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézetében folyó nagy térléptékű és hosszú távú ökológiai vizsgálatok korunk legfontosabb környezeti problémáira - a klímaváltozás, tájhasználat-, vízhasználat-változás hatásaira és a biodiverzitás feltárására, védelmére fókuszálnak.

Részletes értékelést készítettek az éghajlatváltozás várható hazai ökológiai hatásairól, amely a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS) egyik megalapozó háttér tanulmányaként szolgált. Az intézetben elkészült adatbázisra támaszkodva (META) átfogó sérülékenységi elemzés keretében számszerűsítették hazánk legfontosabb természetközeli élőhelyeinek éghajlati veszélyeztetettségét, külön kitérve a leginkább veszélyeztetett fajokra, a biológiai invázió jelentőségére, és a lehetséges alkalmazkodási mechanizmusokra. Elkészítették az éghajlatváltozás által leginkább veszélyeztetett fajok és várhatóan érzékenyen reagáló, monitorozásra javasolt indikátorfajok kijelölését. Adaptáltak és teszteltek, egy, a potenciális új özönnövények veszélyességének értékelésére szolgáló Ausztráliában már általánosan alkalmazott módszer.

Természetközeli erdők szénmegkötésének modellezése témában a szén-dioxid forgalmat modellező szoftver(ek)nek a Kárpát-medence lombos erdő övezetére vonatkozó kalibrációját, paraméterezését kezdte meg az erdőrezervátum-kutató munkacsoport. Ehhez a munkához a Vár-hegy Erdőrezervátum mintegy 100 hektáros erdőállományának paramétereit használják esettanulmányként. Első lépésként 120 évre, a tervszerű erdőgazdálkodás kezdetére visszamenően összegyűjtötték a Vár-hegy erdőrezervátum erdőállományára vonatkozó térképeket és összeállították a térinformatikai adatbázisokat. Gazdálkodó szervezettel együttműködésben, leromlott gyepterületek „klímaerdőkkel” való telepítéséhez becsléseket végeztek a restaurálható erdők potenciális szénmegkötésére

Magyar-szlovák államközi egyezmény alapján másfél évtizede végzik a szigetközi vízterek hidrobiológiai monitorozását. Értékeltek a Duna elterelésének, és azt követően a viszonyok javítását célzó beavatkozásoknak ökológiai, biológiai hatásait. Javaslatot tettek az EU Víz Keretirányelv (VKI) alkalmazásának lehetőségeire a szigetközi monitorozásban.

A Karsruhe-i Egyetemen együtt végzik a Duna-Dráva Nemzeti Park európai szinten unikális természeti értékű gemenci és béda-karapancai hullámterének hidroökológiai-biológiai állapotfeltárását, természetvédelmi kezelésének, restaurációs lehetőségeinek megalapozására.

Új eljárást, az Önszervező Térkép (SOM) módszert alkalmazták a folyóvizek lebegő és bevonatkozó alga-közösségeinek és karakter fajainak kiválasztására. Ez a VKI monitorozási és értékelési módszereinek kiterjesztését teszi lehetővé, és felhasználható az egyes víztípusok jellemzésére, a rájuk jellemző élőlény közösségek definiálására.

Megállapították, hogy a kecsgefogások a Duna 10-12 évvel korábbi májusi vízállásától, a két generációval korábbi szaporodás körülményeitől függenek. A kecsgepopuláció védelmét a természetes szaporodás feltételeinek javítása hatékonyabban segíti, mint a haltelepítés.

EU szinten is magas színvonalon elvégezték a hazai kétéltűek és hüllők elterjedésének térképezését. A hüllők és különösen a kiemelten veszélyeztetett kétéltűek elterjedésének leírása, a természetvédelmen keresztül segíti a hazai életminőség megóvását, javítását.

Szegedi Biológiai Központ

Szegedi Biológiai Központ Biofizikai Intézet

Fotovezetővel bevont falú mikrofluidikai csatornában, elektrooszmózis által hajtott folyadékban speciális megvilágítással komplex áramlási struktúrákat hoztak létre, ezzel a keverés optikai úton való dinamikus szabályozását valósították meg. Olyan orvosdiagnosztikában használható mikrofluidikai szeparátort készítettek és jellemeztek, ami tisztán optikai módszerekkel képes sejteket jellemezni és szétválogatni. A lab-on-a-chip” technológiában alkalmazható szeparátor összes alkotóeleme fotolitográfias technikával készült egyetlen lépésben. Lézeres polimerizációval készítettek olyan, felületre integrált fényvezető rendszert, melyben mikrorészecskék pozíciójának egyszerű, tisztán fénynyomáson alapuló kontrollját demonstrálták mikrofluidikai környezetben. A TPP technikával épített integrált optikai Mach-Zehnder interferométeren alapuló érzékelő és mikrofluidika kombinációjával antigén-antitest reakciót jellemző detektort készítettek, ezzel citokinek kimutatását fogják végezni.

A fehérjék termikus stabilitását, gombolyodását és lipidekkel való kölcsönhatását két, az alapvető életfolyamatokban résztvevő fehérjén tanulmányozták. Míg a Na,K-ATPáz egy több doménnel és transz-membrán régióval is rendelkező membrán-kötött, ATP-függő csatornaféherje, addig a lizozim egy vízdékony antibakteriális fehérje. A cápából és sertésből izolált Na,K-ATPáz termikus stabilitása jól tükrözi azt a hőmérsékletkülönbséget, ami a két állat testhőmérséklete között fennáll. Emellett az is kiderült, hogy a egyes pozitív ionok jelenléte védelmet nyújt a Na,K-ATPáz termikus denaturációjával szemben, bizonyos határok között, ami az enzim működésével és szabályzásával van összefüggésben. Bár a lizozim vízdékony és biológiai funkciója nem is kapcsolódik közvetlenül a biomembránokhoz, a kalorimetriás adatok azt mutatják, hogy mégis kölcsönhat lipid membránokkal, sőt bizonyos lipidek jelenlétében a normálnál lényegesen alacsonyabb hőmérsékleten denaturálódik. Ezek az eredmények új megvilágításba helyezik ennek a fontos antibakteriális fehérjének a baktériumokkal való kölcsönhatását.

A motoneuron betegség SOD1 modelljén igazolták, hogy a sérült mozgató idegsejtek környező mikroglia sejtjeinek vad típusú idegsejtekre történő cseréje a sejtpusztulási folyamatot lelassítja. Ezen állatkísérlettel analóg beavatkozást végeztek motoneuron betegségben szenvedő betegeken. A csontvelő átültetésen alapuló eljárás nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket: a betegség lefolyásának üteme nem különbözött a kontroll beteg populációtól. A kutatást lezáró kóronctani és genetikai vizsgálatokkal kimutatták, hogy a donor eredetű, elsősorban CD68 pozitív sejtek a primer gerincvelői sérülés helyén dúsulnak fel. A felismerés alkalmas adhat egy új típusú terápiás beavatkozásra, mely során a donor sejteket szállítóeszközként használva trofikus faktorokat juttathatnak a sérülés helyére.

A *Thiocapsa roseopersicina*-ban azonosítottak és jellemeztek egy új szolubilis hidrogenázt és az enzim poszttranszlációs érésében szerepet játszó specifikus proteázt. Megvizsgálták, hogy milyen elektronhordozó fehérjék kapcsolódhatnak a különböző hidrogenázokhoz. Ez egy jelentős lépés a hidrogenázok metabolikus hálózatának, kontextusának feltérképezéséhez.

Szegedi Biológiai Központ Biokémiai Intézet

Az MTA SZBK Biokémiai Intézet irányításával, számos kutatócsoport bevonásával, az SZBK és az N-Gene vállalat közötti kutatás-fejlesztés homlokterében a cukorbetegséget és szövöd-

ményeit gyógyítani képes ún “hidroximsavszármazék” molekulák terápiás hasznosíthatóságának vizsgálata áll.

A cukorbetegség és szövődményei, mint az ischaemiás szívinfarktus, a veseelégtelenség, az agyérbetegségek, a cukorbetegség okozta szemlencse és retina károsodások a modern társadalmak megbetegedési, illetve halálozási statisztikáinak élén állnak. Különösen a II. típusú, az elhízással is szoros összefüggésbe hozható cukorbetegség vált mára igazi népbetegséggé.

Világviszonylatban is kiemelkedő eredmény volt a fenti szövődmények ellen kifejlesztett gyógyszerjelöltek teljesen új típusú hatásmechanizmusának (stresszel szembeni védőfehérje termelését elősegítő képességének) felfedezése, mely a Nature Medicine hasábjain jelent meg 1997-ben, amelynek nemcsak üzleti visszhangja (cikk a Business Week-ben), hanem jelentős üzleti sikere (licenz eladás 27 millió USD értékben) is volt.

Az intézet hazai és nemzetközi együttműködő partnereivel a legmodernebb módszereket igyekezett felhasználni a diabetesz gyógyítása, ill. a stresszvédő ún. dajkafehérjék fokozott képződése közötti összefüggések minél mélyebb felderítésére. Idevágó legújabb eredményeket az Amerikai Egyesült Államok Tudományos Akadémiájának lapjában közölték 2008-ban. A molekulák hatásmódjának mélyebb megismerése rendkívüli fontossággal és aktualitással bír a hatalmas piaci potenciállal rendelkező gyógyszerjelöltek továbbfejlesztése során.

A gyógyszerek már a klinikai tesztelés fázisában vannak, az N-Gene 2005 végén sikeresen befejezte vezető molekulája 2a fázisú klinikai fejlesztésének kísérleti szakaszát. Ugyancsak sikerrel zárult egy, az N-Gene és egy francia kozmetikai vállalat együttműködésével Franciaországban végzett humán klinikai (2a fázis) vizsgálat, amely igazolta a molekulák chaperon-indukción alapuló bőröregezés-gátló hatását. A vegyületek számos szabadalom oltalma alatt állnak.

Szegedi Biológiai Központ Enzimológiai Intézet

A DNS molekula és a sejtbeli vizes közeg nagyfokú reaktivitása miatt a DNS-ben tárolt genetikai információ instabil, számos olyan spontán kémiai változás fenyegeti a DNS-t, amely normál élettani körülmények között, ún karcinogén külső hatások nélkül is gyakran előfordul. A DNS-beli hibák a genom változásával súlyos betegségekhez (immunológiai deficienciák, onkogén elváltozások, neurodegeneráció, gyorsított öregedési folyamatok) vezetnek, és kijavításukra az evolúció során hatékony mechanizmusok jöttek létre. Az intézet a leggyakoribb spontán DNS-hibaként ismert uracil DNS-beli megjelenését és szerepét vizsgálja. Az uracil bázis nem normális DNS-alkotó, bár néhány bakteriofágban tökéletesen helyettesíti a timint, és mesterségesen létrehozott mutáns baktériumtörzsek esetében is teljes mértékben funkcionális a timinmentes, uracillal helyettesített DNS genom, ennek ellenére a DNS-beli uracilt a szervezetek általában hibaként kezelik, és a DNS-javítás során kivágják. Felismertek egy olyan új jelátviteli mechanizmust az ecetmuslicában (*Drosophila melanogaster*), melyben a DNS-beli uracil az egyedfejlődésben fontos programozott sejthalált elindító szignálként vehet részt. Ez a mechanizmus azon alapul, hogy az ecetmuslica lárváiban uracil-DNS halmozódik fel. Ezután a bebábozódás során pontosan a metamorfózishoz kapcsolt sejthalálhoz időzítve egy specifikus uracil-DNS degradáló factor (UDE) jelenik meg, amely beindítja a DNS lebontását és ezzel a lárvális szövetek lebontását. A folyamatban két enzimszisztéma kifejeződési mintázatának van kiemelkedő jelentősége. A dUTPáz enzim, mely az uracil DNS-beli megjelenését megakadályozza, a lárvális szövetekből eltűnik, így azokban uracil-DNS szintetizálódhat. Az UDE időzített megjelenése a lárvális állapotok végén az uracil-DNS lebontását okozza. Az UDE egy eddig ismeretlen új nukleáz család első képviselője, melynek szerkezete és katalitikus mechanizmusának felderítése fontos új irányokat nyit a nukleázok kutatásában.

A két enzimrendszer (dUTPáz és UDE) élettani jelentősége mellett számos biotechnológiai és orvosbiológiai alkalmazás kiindulópontja.

Szegedi Biológiai Központ Genetikai Intézet

Az Immunológiai csoport az élővilágban általános immunvédekező folyamatot, a veleszületett immunitást vizsgálja *Drosophila melanogaster* modellszervezeten. A *Drosophila* vérszöveti, a hemociták, a mikroorganizmusokkal és a parazitákkal szemben sejtközvetítette és humorális folyamatokkal védekeznek. A hemociták egy osztálya, a fagocitózist végző plazmatociták, a mikrobák és az apoptotikus sejtek eltávolítása révén fontos szerepet játszanak az immunitásban és az egyed fejlődésében. A Csoport munkatársai a plazmatociták felszínén egy eddig ismeretlen transzmembrán fehérjét azonosítottak A fehérje tíz, jellegzetes EGF-szerű domaint tartalmaz (Nim-repeat), mely egy szerkezeti homológokból álló molekulacsaládot határoz meg (Nim-fehérjék). A molekulacsalád génjei a *Drosophila* genomában a 2. kromoszóma 34E régiójában egy génclustert (*nim*-cluster) alkotnak a Csoport által korábban azonosított pán-hemocita transzmembrán fehérje - Hemese - (Kurucz és mtsi, PNAS, 2003 és Zettervall és mtsi, PNAS, 2004) tőszomszédságában.

A *nim*-típusú géneket tartalmazó hasonló clusterek egyéb rovarfajokban is konzerváltak, a Nimród fehérjék pedig egyéb, a *Drosophilában* és a *C. elegansban* azonosított feltételezett fagocitózis-receptorokkal nagyfokú homológiát mutatnak.

Ezek a fehérjék együttesen egy szuper-családot alkotnak, mely az emberi genomában is kódolt fehérjéket magába foglal.

Szegedi Biológiai Központ Központi Laboratóriumok

Az SZBK Központi Laboratóriumainak kutatói a globális génexpressziós és genomi eltérések kimutatására és tanulmányozására alkalmas DNS-chip technológia optimalizálása után pajzsmirigy tumorban szenvedő betegek analízisét, melanoma sejtvonalak összehasonlítását, és különböző stresszre kitért búzaminták elemzését végezték el. Jelenleg fehérje-chip kísérletek folynak humán sejtciklus-specifikus fehérjék proteomikai elemzésére. A tömegspektrometria módszerének felhasználásával a legkülönbözőbb eljárásokkal tisztított fehérjék azonosítását és analízisét végezték, de foglalkoztak fehérje-analitikai módszer-fejlesztéssel is. Kollaboratív projektek keretében számos hazai és külföldi kutatócsoportnak szakértő analitikai háttérrel biztosítottak. Kiemelten foglalkoztak újszerű adatmodellek, például hálózati és gépi tanulási módszerek fejlesztésével és a komplex rendszerek evolúciójának kérdéseivel.

Szegedi Biológiai Központ Növénybiológiai Intézet

Az MTA Szegedi Biológiai Központ Növénybiológiai Intézetének fő kutatási feladata 2007-ben a növények, algák és cianobaktériumok környezeti stresszhatásokra adott válaszait, fényenergia hasznosítását, fényérzékelését valamint egyedfejlődését meghatározó gének és molekuláris mechanizmusok azonosítása és jellemzése, valamint fokozott stressztűréssel rendelkező növények előállításának volt.

A búza szárazságtűrését meghatározó mechanizmusok megismerése érdekében olyan DNS chipeket fejlesztettek ki, amelyek alkalmasak a búzanövények stresszválaszainak, valamint magfejlődésének vizsgálatára. A szárazság és ozmotikus stresszválaszban szerepet játszó gének funkciójának vizsgálatára kidolgoztak egy antiszensz oligonukleotidokra alapozott géncsendesítési eljárást és bevezették a hazai kutatásokba az ún. EcoTILLING módszert. A különböző búzavonalak szárazságtűrésének kvantitatív jellemzésére folytatták az üvegházi

stresszmonitorozó rendszer kiépítését, ami távérzékelési módszerek alkalmazásával egyedi növények szintjén teszi lehetővé a növények fejlődésének és stresszválaszainak kontrollált körülmények között történő követését. Az aldóz redukáz enzimesalád vizsgálatát folytatva kimutatták, hogy reaktív aldehideket nem toxikus alkoholokká alakító MsALR fehérje túlermelletése fokozza a búza ellenálló képességét szárazságstresszel szemben. Folytatták a *Thellungiella halophyla* sótűrő növényfaj vizsgálatát és az abban azonosított stressz faktorok jellemzését a sőtűrés molekuláris mechanizmusának megértése érdekében. A vizsgálatokat kiterjesztették más sőtűrő növényfajok, pl. *Salicornia venetia*, vizsgálatára is.

A fotoszintetikus folyamatok molekuláris szintű vizsgálata során kidolgozták a 2. fotokémiai rendszerben történő a fényenergia átalakítás hatékonyságát befolyásoló töltés rekombinációs folyamatok egy új modelljét. A cianobaktériumok nehézfém toleranciájával kapcsolatos munkájuk során azonosítottak és jellemeztek olyan géneket, amelyek alkalmasak lehetnek arzén szennyeződés kimutatására szolgáló bioszenzorok kifejlesztésére, illetve olyan luciferáz riporter mutánsokat, amelyek alkalmasak nikkkel és kobalt szennyeződés kimutatására. A növényi cirkadián óra molekuláris szintű vizsgálatának során kimutatták, hogy az óra periódushosszának szabályozásában és beállításában fontos szerepet játszik egy eddig ismeretlen kis GTP-kötő fehérjét kódoló gén. A korábban szabadalmi oltalmat nyert differenciálpolarizációs lézersugárpásztázó mikroszkóp használatát kiterjesztették biológiai minták anizotróp sajátságainak feltárására különös tekintettel módszer alkalmazhatóságának vizsgálatára növények szárazságtűrésének tesztelésében.

Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet

Az Intézet a talajtan-agrokémia-talajbiológia-agroökológia szakterület központi kutatási intézménye, elismert hazai és nemzetközi tudományos központja. Az alap és alkalmazott kutatásokon túlmenően munkatársai jelentős szerepet játszanak a szakterület fejlesztési tevékenységében, a különböző szintű magyar- és idegen nyelvű oktatásban, a szakmai és tudományos továbbképzésben. Képviselek az intézetben művelt tudományterületeiket mind a hazai, mind a nemzetközi tudományos szervezetekben.

Az NKFP kutatási programok keretében további eredményeket értek el a *precíziós növénytermesztés* talajtani és agrokémiai feltételrendszerének kidolgozásában, talajtani és agrokémiai paraméterek beépítésében, valamint az új *földminősítési rendszer* (DeMETER) földhasználati és gazdasági részének kidolgozásában, megkezdték mintaterületi (Zala-megye) alkalmazhatóságának tesztelését,

A BIOME BGC és DNDC modellek adatigényének kielégítésére komplex talajtani, földhasználati és növénytermesztési adatbázist építettek, mely az *üveggázhatású gázok* kibocsátásának országos léptékű becslésére használ az OMSZ (Klímaváltozás megítéléséhez nélkülözhetetlen).

Kialakították az *AIR Monitoring Rendszer talajtani modulját*, mely magában foglalta egy többszintű, komplex mintavételi stratégia kidolgozását, a nyomkövetendő talajtani indikátorok meghatározását és azok vizsgálati protokolljainak kidolgozását, valamint a működtetés költségeinek becslését (fontos alapidokumentum az EU támogatások nyomkövetésére).

Az OECD országokban kialakult gyakorlatnak és metodikának megfelelően becsülték a magyar mezőgazdaság *NPK tápelem mérlegét* a 2006. évre.

Környezetkímélő tápanyag-utánpótlási szaktanácsadási rendszerüket, felhasználóbarát szoftver fejlesztettek és vezettek be a gyakorlatba a megyei Agrárkamarák és a Nitrogénművek Rt (Pétfürdő) közreműködésével és finanszírozásával.

Szervezeti változások

Az élettudományi kutatóintézeteken belüli átalakítások, szervezeti intézkedések a következők voltak:

- A Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézet 2007. évben racionalizálta működését, melyhez kapcsolódóan szervezeti változást hajtott végre. Az operatív igazgatási feladatok támogatására létrehozták az ügyvezető igazgatói munkakört. Az ügyvezető igazgatóhoz – aki ellátja a tudományos titkári feladatok is – tartoznak a titkársági, számítástechnikai, ellátási, gondnoksági, műszaki, személyügyi feladatok, valamint a könyvtár, az OGR és az izotóp laboratórium.
- A Mezőgazdasági Kutatóintézet a 2006. évben módosított alapító okirata alapján vállalkozási tevékenységet is folytathat, mely először 2007. évben valósult meg. A tevékenység a természetvédelmi terület működtetésére és gondozására, valamint rendezvényszervezésre terjed ki.
- A Növényvédelmi Kutatóintézetben a tavalyi évben átmeneti jelleggel összevont Növénykórtani és Növény-kórélettani Osztályok visszaállítása – az új vezetésnek köszönhetően – megtörtént, így az intézet az eredeti osztályszerkezetben működik. A korábban megszüntetett Gyomnövény-kutatási Osztály felállítására változatlanul nem volt lehetőség. Szervezeti változást ugyan nem jelentett, de a beszámolási időszakban már érezhetővé vált az agrár- és ökológiai kutató hálózat működése.

Pozitív tapasztalatok

- Az OTKA pályázatoknál a korábbi évekkal ellentétben a finanszírozás már 2007. I. negyedévben megkezdődött.
- Pozitívként említhető, hogy beépült a költségvetésbe a 2006. április 1-i átlag 3 %-os illetményemelés összege.
- A korábbi években a Mezőgazdasági Kutatóintézetben végrehajtott felújítások mérsékeltek az energiaárak növekedésének hatását.

- Az EU tagországainak 2007. január 1-i bővítésével fokozódott a Mezőgazdasági Kutatóintézetben nemesített kalászos- és kukoricafajták vetőmagjai iránti külföldi kereslet. Ez lehetőséget biztosított az Intézet érdekeltségébe tartozó gazdasági társaságoknak a külföldön történő vetőmag szaporítás és forgalmazás jelentős mértékű bővítésére és ezzel elősegítették az Intézetet megillető külföldről származó fajta-jutalék növelését.
- A Növényvédelmi Kutatóintézetben a bevételfüggőség változatlanul fennáll. Ugyanakkor a nehézségek rugalmasságra ösztönöznek, így a hagyományos mezőgazdasági kutatások mellett más haszonnövények védelmével, a legújabb kártevők elleni új védekezési módszerek kidolgozásával, komplex hatásvizsgálatokkal is foglalkoznak.
- Az Ökológiai és Botanikai Kutatóintézetben megkezdődött az üvegház építésének I. üteme 480 m² alapterületen, melynek befejezése 2008. március 31-re várható.
- A Balatoni Limnológiai Kutatóintézet 2007-ben ünnepelte megnyitásának 80. évfordulóját, melyre több alkalommal megemlékeztek, új intézet film, valamint érem, emléklakett készült; az Akadémia Elnöki kerete révén Intézet támogatta a „Balaton tudományos, művészeti és közéleti arcképcsarnoka” c. könyv megjelenését.

Negatív tapasztalatok, hatások

- A kötelezően előírt 2006. évvel azonos összegű előirányzat-maradvány képzés az intézményi gazdálkodást jelentősen megnehezítette.
- Negatívan befolyásolta a gazdálkodási környezetet az államháztartás egyensúlyi tartalékképzésére az eredeti költségvetési előirányzatból történő 3%-os dologi előirányzat elvonás, melynek visszarendezése évvégén megtörtént, de a hiánya egész évben érezhető volt.
- A 2007. áprilistól bevezetett nettó finanszírozás új feladatok elé állította a bérszámfejtés területét és az intézetek gazdálkodását, mivel a finanszírozás változása a gazdálkodási körülményeket jelentősen befolyásolta.
- Az adóbevallás terén végbement változások (elektronikus adóbevallás) ellenére negatívum az APEH általi feldolgozás jelentős késése, így a pályázatokhoz szükséges „nullás” igazolások beszerzése több hétig is elhúzódhat.
- Egyre nagyobb problémát jelent az intézeteknél az épületek öregedéséből származó szinten tartási munkák finanszírozása. Központi felújítási keret feltétlenül szükségessé válik.
- „A Balaton középtávú kutatási program (2003-2007)” tárgyában a 2007. évre vonatkozó forrás hiánya miatt szerződéskötésre nem került sor.

- Az Állatorvos-tudományi Kutatóintézetben a könyvtárfejlesztésre fordítható összeg a 2006. évihez képest közel a felére csökkent. Az állatorvosi kutatásokhoz ugyanakkor elengedhetetlenül szükségesek azok a folyóiratok, melyek az országban csak itt találhatóak meg.
- Továbbra sem megoldott a Mezőgazdasági Kutatóintézet területén lévő tó állagának megóvása, mely közel 100 millió Ft ráfordítást igényel.
- Az agrárágazatban különösen a szántóföldi növények esetében nem megoldott a „termelő – feldolgozó – kereskedő – fogyasztó” láncolatában a nyomon követés biztosítása. Ez az állapot „fekete” vetőmag forgalmazást eredményezhet és mérsékli a fémzárolt vetőmag iránti keresletet.
- Az intézeti gazdálkodás szempontjából súlyos problémát vet fel a pályázati előlegek kifizetésének késlekedése (NKTH-KPI), az elszámolások elfogadásának elhúzódása; ezen probléma feloldása a feladatok átmeneti keresztfinanszírozása nélkül nem valósítható meg.

Előirányzatok és teljesítések alakulása

5. Élettudományi kutatóintézetek

Megnevezés	2006. évi tény	2007. évi eredeti előirányzat	2007. évi módosított előirányzat	2007. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	9.575,3	7.435,4	10.807,4	10.001,4	104,5	92,5
Ebből:						
személyi juttatás	4.294,9	4.198,5	4.610,8	4.499,8	104,8	97,6
központi beruházás	23,8		64,7	64,7	271,8	100,0
Folyó bevétel	4.153,3	2.832,3	4.035,2	4.487,0	108,0	111,2
Támogatás	5.573,3	4.603,1	5.842,3	5.842,3	104,8	100,0
Előirányzat-maradvány	782,7		929,9	929,8	118,8	100,0
Létszám (fő)	1.327	1.405	1.410	1.322	99,6	93,8

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	7.435,4	2.832,3	4.603,1	4.198,5
Módosítások jogcímenként				
13. havi illetmény támogatása	134,3		134,3	101,9
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	147,2		147,2	

Fiatalkutatók támogatása	32,9		32,9	18,0
Felújítási támogatás	43,2		43,2	
Többletfeladat támogatása	47,4		47,4	5,9
Központi beruházás	55,8		55,8	
OTKA kutatás támogatása	564,1		564,1	132,9
Idős akadémikusok támogatása	0,4		0,4	
Elnöki keretből történő támogatása	213,2		213,2	16,4
Intézetek közötti átcsoportosítás				- 26,5
Könyv- és folyóiratkiadás támogatása	0,7		0,7	
Többletbevétel	1.058,2	1.058,2		183,7
Saját hatáskörű átcsoportosítás				- 183,0
Előző évi működési maradvány átvétel	144,7	144,7		28,8
Előirányzat-maradvány igénybevétele	929,9	929,9		134,2
2007. év módosított előirányzat	10.807,4	4.965,1	5.842,3	4.610,8

Kiadási előirányzatok

millió Ft-ban, egy tizedessel

Eredeti Módosított Teljesítés előirányzat

Személyi juttatások	4.198,5	4.610,8	4.499,8
Munkaadókat terhelő járulékok	1.330,9	1.437,8	1.355,7
Dologi kiadások	1.616,9	3.458,5	3.083,8
Működési célú pénzeszköz átadások		0,2	0,3
Támogatásértékű működési kiadás	7,7	91,1	92,3
Előző évi maradványátadás		71,5	71,5
Intézményi beruházási kiadás	160,8	893,7	665,8
Felújítás	106,8	175,8	167,5
Központi beruházás		64,7	64,7
Kölcsönök	13,8	3,3	
Kiadások összesen	7.435,4	10.807,4	10.001,4

Teljesítések

Bevételek megoszlása forrásonként

2007. évi tényadat megoszlása (%)	
OTKA	3,9
Nemzeti kutatási alap-programok	7,5
Innovációs alaptól átvett pályázati tevékenység	13,2
Vállalkozástól	8,4
Külföldi forrás	28,8
Egyéb forrás	19,2
Előirányzat-maradvány igénybevétele	19,0
Bevételek összesen	100,0 (alvállalkozói teljesítések és áfa nélkül)

A költségvetési címbe tartozó bevételek legnagyobb része a külföldi forrás és az ún. egyéb források körébe tartozott.

Az egyéb források körébe a következő bevételi jogcímek kerültek besorolásra:

- más fejezetektől átvett pénzek;
- bérleti díj bevétel;
- szolgáltatási bevétel;
- kamatbevétel;
- fejezeti kezelésű előirányzattól és Vagyonkezelő Szervezettől átvett támogatásértékű bevételek;
- non-profit szervezetektől átvett pénzek stb.

Személyi juttatások

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	3.874,7	1.306	3.985,5	1.222
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	218,9	99	254,8	100
Állományba nem tartozók	104,9		259,5	
Összesen	4.198,5	1.405	4.499,8	1.322

Létszám alakulása

	2006. év		2007. év		Változás	Változás
	összes létszám	ebből: kutató	összes létszám	kutatói létszám	összes létszám (%)	kutatói létszám (%)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	1.238	561	1.222	567	98,7	101,1
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	89	33	100	34	112,4	103,0
Összesen	1.327	594	1.322	601	99,6	101,2

Felújítás

Felújításra az intézetek – áfa nélkül – 141,9 millió Ft-ot fordítottak, amelyből

- 139,3 millió Ft (98,2 %) az ingatlanok,
- 2,6 millió Ft (1,8 %) a gépek felújítása.

A felújításokra az Akadémia központi forrásból 118,6 millió Ft költségvetési támogatást biztosított.

Beruházás

Központi beruházásként az intézetek 64,7 millió Ft-ot fordíthattak beruházásra.

Intézményi beruházásként 665,8 millió Ft-ot fordítottak ingatlanok, gépek, berendezések és felszerelések, járművek és immateriális javak beruházására.

Előirányzat-maradvány

A költségvetési címhez tartozó kutatóintézeteknél a beszámolási időszakban 1.231,6 millió Ft előirányzat-maradvány keletkezett az alaptevékenységi feladatok teljesítésével összefüggésben visszaforgatás nélkül.

	millió Ft
Az előirányzat-maradvány megoszlása	
- kiadási megtakarítás:	813,3
- bevételi túlteljesítés:	418,3

A keletkezett előirányzat-maradványt növeli még:

- vállalkozási eredményből történő igénybevétel 12,1

Felhasználásra javasolt előirányzat-maradvány 1.243,7

A vállalalkozási tevékenység alakulása az előző évihez képest

	2006. év	2007. év	Változás
	millió Ft		
Vállalkozási bevételek	41,3	63,2	153,0
Vállalkozási kiadások	21,7	37,1	171,0
Vállalkozási eredmény	19,6	26,1	133,2

A vállalalkozási bevétel az összes bevétel: 1,4 %-a

A vállalalkozási kiadás az összes kiadás: 0,4 %-a

Az eredmény a vállalalkozási bevétel: 41,4 %-a

Az eredmény a vállalalkozási kiadás: 70,8 %-a

A vállalalkozási eredményből alaptevékenységre 12,1 millió Ft-ot fordítottak.

6. cím: Társadalomtudományi kutatóintézetek

Az Akadémia intézményeiből 17 kutatóintézet alkotja ezt a címet. Az alábbiakban ezeknek a kutatóintézeteknek a 2007. évi szakmai feladatai kerülnek összefoglaló bemutatásra.

Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet

Az Intézet munkatársai eredményes kutatásokkal vettek részt három FP 6 kutatásban. Ezek közül „*Az európai szabadság és biztonság változó arcai (CHALLENGE)*” című projektre épült az intézet éves konferenciája. *A multikulturális demokrácia és a bevándorlók társadalmi tőkéje Európában. Részvétel, szervezeti hálózatok, közpolitika lokális szinten (LOCALMULTIDEM)* című projektben a Budapestre irányuló nemzetközi bevándorlást vizsgálták. *A Mediterrán és kelet-európai országok, mint új bevándorlási célok az Európai Unióban* címmel indult *IDEA FP6* kutatásban a magyarországi migrációs politika eszközrendszerét elemezték.

Gyorsjelentés közreadásával zárták le az MTA HTMT Kuratóriuma és a Szülőföld Alap által közösen támogatott *Kárpát-panel 2007* című reprezentatív szociológiai kutatást, amely az erdélyi, felvidéki, vajdasági és kárpátaljai magyarok indentitásváltozásait, az Unióval kapcsolatos tapasztalatait, képzettségi mutatóit és munkaerő-piaci, szociális helyzetüket vizsgálta.. Elkészült az Interreg által támogatott *KOMP – Kulturális, Oktatási, Multietnikus Program* keretében az Ister-Granum Eurorégió kulturális portálja, s annak részeként az eurorégió települési szintű térinformatikai rendszere. Az Intézet több nemzetközi konferenciát, szimpóziumot rendezett társrendezőként. Többek közt a Norrköpingi Egyetemen, a belgrádi Etnikai Kutató Központtal, a marosvásárhelyi, kolozsvári és a zentai magyar tudományos intézményekkel. Az MTA Nyelvtudományi Intézetével, és a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karával közösen 2007. július 5-6-án több mint száz külföldi előadó részvételével Pécsen rendezte meg [az International Conference on Minority Languages \(ICML\) rendezvényesorozat XI. konferenciáját.](#)

Az OTKA kutatások keretében az *Etnopolitikai modellek az Európai Unióban* című kutatás első félidejének kutatási eredményeit adták közre az Intézet 2007. évi évkönyvében. Részt vettek az új magyar külpolitikai stratégia előmunkálataiban: *A nemzeti azonosságtudat megújításának és fejlesztésének feltételei, intézményrendszere. A magyar kultúra szerepe, a politikai és gazdasági kapcsolatok fejlesztése* témakörben öt elemzést készítettek.

A magyarországi tárgyú kutatásaikban *Etnikai sztereotípiák a mai Magyarországon* címmel két kérdőíves adatfelvételt végeztek kiválasztott településeken. Az *Identitás – migráció – modernizáció* c. kutatási programban „*Önkormányzatiság és identitás. A kisebbségi önkormányzatok működésének hatása a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek identitására*” címmel végeztek elemzést. *A romák esélyegyenlősége Magyarországon* címmel a Jedlik Ányos Program támogatásával folyó kutatás intézeti részfeladataként a kisebbségi önkormányzatiság, a pozitív diszkrimináció és az oktatás szerepét elemezték a romák helyzetének javításában. A judaisztikai kutatócsoport előkészítette a rabbinikus hagyományra jellemző ikonofóbia történetét bemutató *Waning Images: Rabbinic Attitudes to Vision and Visuality* című angol kiadvány öt központi fejezetét.

Filozófiai Kutatóintézet

A vallásfilozófiai kutatások keretében az Intézet számos hazai és nemzetközi rendezvény gazdájaként vagy társszervezőjeként vett részt a vallások társadalmi jelenlétének, a vallások egymás mellett élésének filozófiai vizsgálatában. Kiemelkedett a nagy érdeklődés mellett lezajlott *Politikai teológia szemeszter* rendezvénysorozat, amelyen a vallásfilozófiai és politika-filozófiai kutatások legjelentősebb hazai képviselői tartottak előadást. A társadalomfilozófia terén a politikai tér és nyilvánosság filozófiai problémái kerültek előtérbe.

A kommunikációfilozófia területén az Intézet legfontosabb 2007. évi feladata „A huszonegyedik század kommunikációja” elnevezésű, interdiszciplináris kutatási program koordinációja volt.

A tudományfilozófia vonatkozásában a tudomány és a tudományos módszer egységességének 21. századi lehetőségei körül szerveződtek a kutatások, a különböző (etnográfiai, antropológiai, irodalomtudományi és szociológiai) gondolkodásformák és a tudományos gondolkodás viszonyát vizsgálva. Az Intézet kutatói bekapcsolódtak a Thomas S. Kuhn halálának tizedik évfordulóján újra felélénkült vitába a tudományos racionalizmus és relativizmus kérdéseiről. Több publikáció született a magyar származású tudományfilozófusok utóéletének, nemzetközi megítélésének tárgyában.

A filozófiatörténetre tekintve az Intézet kiemelkedő teljesítménye a középkori filozófiáról írott 13 éves hozzájárulás a *Filozófia* című akadémiai kézikönyvhöz, amely sorozat hiánypótló nemcsak a középiskolai és felsőfokú oktatásban, hanem a tudományos ismeretterjesztés terén is.

Irodalomtudományi Intézet

Az Irodalomtudományi Intézet munkájában a 2007. év jelentős tudományos eredményeket hozott, melyekhez a magyar irodalom nemzetközi elismertetésének kiváló alkalmi társultak. Ezek sorából kiemelkedik a két, Zrínyi Miklós európai hírnevéről tartott német–magyar–horvát konferencia, az Újvidéki Egyetemmel közös tanácskozás, az orosz nyelvű Balassifordításkötet tiszteletére rendezett moszkvai emlékülés, az 1956-os tárgyú magyar és olasz irodalomról tartott római ülés, valamint a *Litván–magyar szótár* budapesti bemutatója, melyen a Litván Tudományos Akadémia elnöke is részt vett. Az Intézet másfél tucat külföldi intézménnyel működött együtt akadémiai vagy kétoldalú szerződések alapján, s ősszel a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem rektora megállapodást kötött az Intézet igazgatójával közös kutatási projektekről.

A legfontosabb kollektív feladat az új irodalomtörténeti szintézis (*A magyarországi irodalmak története I–IV*) szerkesztése, a szerzők kijelölése és a próbafejzetek szakmai vitája volt. A kézikönyv egyaránt bemutatja a Kárpát-medence magyar, latin, valamint kisebbségi nyelveken született irodalmi alkotásait, a határterületeket is felvállalva, széles nemzetközi háttérrel, a legfrissebb adatok és összefüggések szintézisével. Az irodalmat és annak hátterét elsősorban a társadalmi kommunikáció eszközeként vizsgálja, így a szépirodalom kanonikus műfajain túl a peremterületek (történetírás, publicisztika, egyházi irodalom, populáris kultúra stb.) is helyet kapnak benne. Az Intézet ezzel szeretné ösztönözni a további interetnikus kutatásokat; ebben a kötet tervezett angol nyelvű változata és majdani kelet-európai fordításai is szerepet játszhatnak. A kézikönyv megírásában – a szerteágazó tematika miatt – nélkülözhetetlen a külső munkatársak részvétele, ennek külön támogatására az Intézet az MTA részéről feltétlenül számíthat.

Az Intézet egyik alapfeladata 2007-ben is a magyar klasszikusok műveinek tudományos szövegkiadását nyújtó textológia volt. A régebbi irodalmat hasonló kiadások képviselik a *Bibliotheca Hungarica Antiqua* sorozatának két kötetével. Színháztörténetünk kevésbé ismert XVIII. századi forrásait mutatja be a *Piarista iskoladrámák 2.* kötete, napvilágot láttak Besse-nyei György *Programírásai, vitairatai és elmélkedései (1772–1790)*, Kölcsey Ferenc *Levelezésének II.* kötete (1820–1831), valamint Mikszáth Kálmán kritikai kiadásának XLII. kötete (*Elbeszélések 16.*). A XX. század irodalomtörténeti forrásait – szövegkiadások és antológiák mellett – Sinkó Ervin *levelezésének II.* kötete képviseli.

A másik legfontosabb kutatási terület a kritikátörténet. Szinte minden korszak képviselteti magát monográfiákkal, valamint a nemzetközi konferenciák előadásait közlő tanulmányköte-tekkel. Önálló kötet jelent meg többek között a XVI. századi humanista, Sylvester János a magyar nyelv külföldi bemutatására irányuló munkásságának európai összefüggéseiről, Ballassi Bálint életéről és verseinek XVII. század eleji stíluskövetőiről, a XVI–XVII. század fordulójának hazai retorikai hagyományáról, Jósika Miklósról és a magyar történelmi regény kezdeteiről, az ellentmondásos hírnevű Kuthy Lajosról, valamint a *Nyugat* meghatározó alakjáról, Ignotusról. Tanulmánykötetek láttak napvilágot a reneszánsz költő Balassi és a barokk versszerző Gyöngyösi István életművéről, a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetemmel közös 2006. évi tanácskozás anyagából (a kora újkori magyar emlékiratokról, a magánáhitati irodalomról, illetve a felvilágosodás kori Erdély irodalmi életéről). A Zrínyi család tagjait horvát és magyar szerzők mutatták be gazdagon illusztrált tanulmánykötetben, s alapvető fontosságúak a fordításelméletről szóló új kiadványok is. Az Intézet kutatói 36 tanulmányt közöltek *A magyar irodalom története* című háromkötetes gyűjteményben, melynek II–III. kötetét az Elméleti Osztály vezetője társszerkesztőként jegyzi. A hiánypótló értékű, interdiszciplináris felfogású *Magyar Művelődéstörténeti Lexikon* immár a VII. kötethez érkezett.

Az Intézet 2007-ban is részt vállalt a magas színvonalú tudományos ismeretterjesztésből. A nemzeti évfordulók szakmai előkészítésén túl antológiák és kommentált szövegkiadások készültek tanárok és a diákság számára. A hat saját szakfolyóirat mellett megkezdte működését egy hálózati recenziós portál (<http://www.rec.iti.mta.hu/rec.iti>), amely a szakmai eszmecserén túl az irodalomtudományról folytatott szélesebb társadalmi párbeszéd fóruma kíván lenni. Az Intézet csaknem minden tagja részt vett a felsőoktatásban, a tehetséggondozásban és doktor-képzésben, s 2007-ben 5 fiatal kutató dolgozott a tudományos osztályokon. A kutatóközösség 48 könyvet, 217 szaktanulmányt, 50-nél több recenziót és kritikát, illetve 36 lexikoncikket publikált, nagyszámú ismeretterjesztő írás mellett. A munkatársak 110-nél több tudományos előadást tartottak Magyarországon, félszázat külföldön, a szomszédos és távolabbi országokban Lisszabontól a finnországi Jyväskylä át Rio de Janeiróig. Az Intézet kutatói közül többen magas szakmai kitüntetésben részesültek: többek között A Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjét, József Attila-díjat és a Pulitzer-emlékdíj médiatörténeti kategóriájának díját vehették át.

Jogtudományi Intézet

A beszámolási évben az Intézet legsikeresebb kutatása „Az Uniós tagság következményei a magyar jogrendszerre és a közigazgatásra” címet viselő 6-075/2005 számú NKFP-pályázat keretében végzett munka volt. A több éve folyó vizsgálódások abból indultak ki, hogy a magyar gazdaság és társadalom alkalmazkodása az Európai Unióhoz való csatlakozásból adódó kihívásokhoz komoly próbatétel elé állítja a magyar jogi környezetet is.

A jogalkotás mellett a jogalkalmazás, mindenekelőtt az államapparátus, a közigazgatás és a bíróságok szembesülnek újabb és újabb feladatokkal. A kutatás fő célja a tagsággal együtt

járó versenyképesség-alkalmazkodás-jogalkalmazás-jogalkotás négyesében a domináns területek új tendenciáinak elemzése.

A kutatási eredmények integrációja mind a nemzeti, mind az európai uniós szint vonatkozásában mindenképpen hozzájárul a változásoknak való megfeleléshez, valamint – az uniós szinten is kiemelt prioritású témák átfogó vizsgálatával és az eredmények kiértékelésével – az EU-integráció magyar jog- és intézményrendszert érintő hatásainak a feltérképezéséhez. A kutatásnak meghatározó szerepe van a csatlakozás kapcsán szükséges ismeretek közvetítésében: elősegíti a tudásalapú társadalom kiépítését, amely az Unió által is kiemelten kezelt cél. A kutatás négy nagy témakört ölel fel: az uniós csatlakozás alkotmányjogi aspektusait; az európai uniós csatlakozás következményeinek vizsgálatát a hazai közigazgatási rendszer vonatkozásában; a szellemi alkotások, technológiai fejlesztések védelmét az uniós csatlakozás után; az integráció hatását a versenyjogra és a kereskedelmi jogra.

A közigazgatási rendszert érintő kutatások az alábbi kérdéseket elemezték.

A közigazgatási eljárásjog racionalizálásával kapcsolatos vizsgálódások az új közigazgatási eljárási törvény tükrében több oldalról megközelítve értékelték az általános közigazgatási eljárás problematikáját, részletesen kitérve arra, hogy a hatályos törvény történetileg sem szakadt el a tradícióktól. A szabályozás alapvető céljainak, érvényesüléseinek csoportosítása és értékelése, a jogorvoslati rendszer korszerűsítése, az új jogorvoslati fajták előnyeinek, illetve hátrányainak bemutatása jelentős kutatási eredményként értékelhető.

Ami az EU-csatlakozásnak a magyar adóigazgatási eljárási jogra kifejtett hatását illeti, az adóigazgatási eljárási jog továbbfejlődése szempontjából alapvető a jogbiztonság és a jogvédelem javítása. A csatlakozás következtében a magyar bírósági gyakorlatnak meg kell változnia, és helyt kell adnia az állammal szembeni kártérítési igénynek. Az adóigazgatási eljárási jog távlatait tekintve, a jogbiztonság és az egyéni jogvédelem erősítésének kettős követelményét kell kiemelni. A nyitottság, jó kormányzás, tisztességes eljárás elvein nyugvó közigazgatás kedvező külső környezetet biztosít a jogbiztonsághoz.

Az Európai Unió közszolgálati bérrendszereinek vizsgálata a magyar bérrendszer fejlesztése okán azt a következtetést vonja le, hogy nem a teljesítményelv korlátozott alkalmazása az, ami elvetendő, hanem annak olyan gyakorlatban is alkalmazható, igazságos és dinamikus megoldására lenne szükség, mely ezt az elvet meg tudná valósítani. Az ehhez szükséges humán erőforrás-technikák pedig az adott ország közigazgatási és közszolgálati tradíciói és a konkrét társadalmi környezet által erősen determináltak.

A közigazgatásra ténylegesen fordított kiadásokról és az államháztartási, illetőleg a kormányzati reform problematikájával összefüggésben megállapítható, hogy a közszféra kiadásaiban nem a személyi állomány fenntartásának nagy a költsége, hanem a szociális, egészségügyi, oktatási, gazdasági, kulturális ellátórendszereké. Kevesebb szervezet, hivatal igazán nagy csökkenést nem eredményez, csak a tevékenységek elhagyása keletkeztethet olyan látszatot, hogy a szervezetek megszűnése az oka a közszféra kiadásai csökkenésének.

A közigazgatás költségeiről, a magyar közigazgatás „drágaságáról” szóló diskurzussal kapcsolatban megjegyzendő, hogy a hazai közigazgatásban a jelenlegi állapotok között összességében kapacitásépítésre volna szükség, aminek mérhető jelei vannak. A kapacitás nem egyszerűen létszámot, hanem megfelelő képzettségű, megfelelő szolgáltatási szinten lévő köztisztviselőt jelent. A mára kialakult helyzet egyik oka, hogy a költségvetésben nem érvényesül a szigorú létszámgazdálkodás.

A közfeladat-ellátásban a változtatásokra vonatkozó döntéshozatal teljes folyamatában meg kell teremteni a lehetőséget (a politikai érdekképviselőket biztosító pártok mellett) a civil (különösen az érdekképviselői) szervezetek érdemi bekapcsolódására, részvételére. Ehhez számos gazdasági és jogi (zömében még hiányzó) feltételt kell biztosítani, megalkotni. Jelentősége okán megemlítendő itt a ma még hatályos alapítványi szabályozás, amely egy idejétmúlt, életszerűtlen alaphelyzetből indul ki, jelentős strukturális és működési problémákat okozva a szervezetek életében és fejlődésében.

A kutatási eredmények a „Láttelek a magyar közigazgatásról” című tanulmánykötetben kerültek publikálásra.

Közgazdaságtudományi Intézet

A rendszerváltás gyermekei: Életkor a szülők állásvesztésekor és középiskolai továbbtanulás kutatás szerint nincs konszenzus a szakirodalomban abban a tekintetben, hogy a szülők foglalkoztatásának és szegénységének van-e és milyen mértékű hatása gyermekeik iskolai eredményeire. Az állástalan és szegény szülők sok mindenben eltérnek a többi szülőtől, és ezeket az eltéréseket sosem lehet teljesen kiszűrni. Ezért általában lehetetlen megállapítani, hogy a gyermekek szülei állástalansága és szegénysége, vagy más, azzal összefüggő jellemzőik miatt érnek el alacsonyabb iskolai végzettséget. A kérdés eldöntésére elvileg kontrollált kísérletek lennének szükségesek, ilyen kísérleteket azonban természetesen nem lehet végezni.

A kutatás a magyarországi rendszerváltás okozta foglalkoztatási sokk tapasztalatait felhasználva becsüli meg a szülők állástalanságának a hatását. A szocialista Magyarországon gyakorlatilag minden családban legalább egy, de általában két szülő is foglalkoztatott volt. A rendszerváltás során azonban sokan munkanélkülivé lettek, és közülük sokan hosszú távon állás nélkül maradtak. Gyermekeik ekkor eltérő életkorban lehettek. A kutatás olyan családokat vizsgál, ahol mindkét szülő tartósan állás nélkül maradt. A kérdés az, hogy milyen későbbi középiskolai továbbtanulási esélyei vannak ezeknek a gyermekeknek annak függvényében, hogy hány évesek voltak szülei állásvesztésekor.

Az elemzés a KSH Munkaerőfelvétel 1997-2005 közötti keresztmetszeti adatfelvételeinek ömlesztett mintáját használja. A mintába azok a fiatalok tartoznak, akik a kérdezéskor 15-20 évesek, befejezték a nyolc általánost, együtt élnek mindkét szülőjükkel, és szüleiknek utoljára 1987-1994 között volt rendszeres munkája. A vizsgált eredményváltozó az, hogy járnak-e középiskolába vagy szakiskolába, illetve befejezték-e ilyet: akire egyik sem igaz, azt tekintjük középiskolába kimaradtnak.

A becslések statisztikailag szignifikáns és jelentős mértékű hatást mutatnak. Azok a gyermekek, akik egy évvel idősebbek voltak szülei állásvesztésekor, körülbelül 2 százalékponttal kisebb eséllyel maradnak ki a középiskolából. Az apa, illetve az anya állásvesztésének a becsült hatása hasonló. A középiskolából kimaradás esélye 40 százalékosra becsülhető egy olyan gyermeknél, aki 3 éves volt szülei állásvesztésekor, ami 17 százalékosra csökken akkor, ha 14 éves korában vesztették el szülei az állásukat. Az eredmények azt is kimutatják, hogy a szülők állásvesztése nagyobb hatással van a későbbi középiskolai kimaradásra akkor, ha ez korábban történik. Kimutatható, hogy a középiskolában bennmaradás szempontjából a 3 és 7 éves kor között minden egyes olyan év, ami rendszeresen dolgozó szülővel telik, két hasonló évnek felel meg 7 és 14 éves kor között.

A számított becslések alapján közvetlenül is összehasonlíthatóvá válik a rendszeres szülői foglalkoztatás hozadéka különböző életkorban. Ezek a különbségek bizonyos feltevések mellett a gyermekekbe történő tudatos vagy kevésbé tudatos emberitőke-befektetésbeli különbségeket takarnak, így közvetlen becslést adhatnak a hozamok életkor szerinti változására. Ezek

az eredmények közvetlen bizonyítékot szolgáltatnak ahhoz a hipotézishez, amely szerint a kora gyermekkori emberitőke-befektetések hozama nagyobb, mint a későbbi hasonló befektetések hozama. A jelenséget két elméleti érv is alátámasztja: a készségfejlődés életkori sajátosságai – fontos készségek kora gyermekkorban alakulnak ki, és nagyon nehéz később pótolni őket – és a tanulási folyamat komplementaritása, azaz a korábban elsajátított készségek és tudás segít a későbbi tanulásban.

Művészettörténeti Kutatóintézet

Az MTA Művészettörténeti Kutatóintézete a (történeti) magyarországi és a magyar művészet alkotásainak, emlékanyagának értékelésével és feldolgozásával és dokumentálásával foglalkozik, számot vetve annak egyetemes összefüggéseivel és aktuális kérdéseivel is. Feladatának tekinti, hogy kezdeményezze és koordinálja a fontosabb művészettörténeti projekteket s részt vegyen azok megvalósításában.

2007-es tevékenysége során az általa szervezett legnagyobb esemény a művészettörténeti világszervezet, a CIHA éves nemzetközi konferenciája volt, melyen 4 kontinens 19 országának legnevesebb szakemberei vitatták meg a szakma előtt álló kérdéseket. Neves előadók, művészek bevonásával tanácskozást szerveztek a művészet és a tudomány kapcsolatáról.

Kutatásaik közül ki kell emelni a magyar szentek tiszteletével foglalkozó projekteket, a középkori kódexek és oltárok szisztematikus felmérését, legjelentősebb kastélyunk, Fertőd építéstörténetének tisztázását. Elkezdték a 19 század magyar művészetének kézikönyvszerű feldolgozását, kiállítást és konferenciát szerveztek Berlin és Budapest építészeti kapcsolatairól. Folytatták a 20. századi művészet különböző csomópontjait érintő kutatásaikat.

CIHA konferencia Budapest, 2007: Az intézet egyik fő feladatának tekinti a tudományág eredményeinek nemzetközi közegbe történő integrálását, kapcsolatrendszerének erősítését. Ennek megfelelően intenzív módon vesz részt a tudományág nemzetközi csúciszervezetének, a Comité International d’Histoire de l’Art-nak (CIHA) tevékenységében. Néhány évig intézetünk képviselte a közép-európai régiót az igazgatótanácsban, s jelenleg is ellátja a nemzeti bizottság vezetését. A CIHA nemzetközi kollokviumai a szakma legjelentősebb eseményei közé tartoznak, megrendezésükért komoly küzdelem folyik. Ezért joggal lehet kiemelkedő fontosságúnak minősíteni, hogy az intézet kezdeményezésére, annak tudományos koncepciója alapján s szervezésében a CIHA 2007-ben Budapesten rendezte meg *How to write Art History: National, Regional or Global? (Hogyan írjunk művészettörténetet – Nemzeti, regionális vagy globális szempontrendszer szerint?)* című kollokviumát. (Az esemény súlyát jelzi, hogy hasonló rendezvényre hazánkban legutóbb 1969-ben került sor). A 4 kontinensről, 19 országból érkezett szakemberek (köztük a tudományág jelenlegi vezető képviselői) és a magyar művészettörténészek részéről 5 szekcióban 51 előadás hangzott el. A résztvevők a tudományág előtt álló fontos kérdéseket: a regionalitás a nemzeti/egyetemes művészet s ezzel kapcsolatban a művészetföldrajz, illetve a művészet nyelvi sajátosságainak, a múlt megőrizhetőségének kérdéseit járták körül s vitatták meg az előadásokat követő tartalmas eszmecsere nyomán. A tanácskozás anyagának publikálása 2008-ban megkezdődik. A kollokviumot – annak szervezését s tudományos hozadékát egyaránt – mind a résztvevők, mind a CIHA igazgató tanácsa kiemelkedően sikeresnek s fontosnak ítélte. Tudományos (és gazdasági) haszna nem csupán a személyes találkozások nyomán körvonalazódó nemzetközi projekteken, hanem közvetett és hosszabb távon a tudományág integrációjának megerősítésében, kapcsolatainak s súlyának gyarapodásában mérhető.

Magyar–német építészeti kapcsolatok a 19. században: *Az intézet és a Deutsches Kulturforum (Potsdam) közös projektje 5 évet ölel át. A projekt célja a 19. században igencsak eleven magyar–német építészeti kapcsolatok felmérése volt, különös tekintettel a két főváros, Budapest és Berlin architektúrájára. A 19. században jelentős német építészek dolgoztak Budapesten (pl. Friedrich August Stühler, az MTA palotájának tervezője), másfelől a magyar építészek komoly hányada a berlini egyetemen tanult, illetve ott szerzett szakmai gyakorlatot. A kölcsönhatások döntő hányada mindezidáig ismeretlen volt, a kutatás során számos rendkívül fontos dokumentum került elő levéltárakból, hagyatékokból. Külön hangsúlyozni kell a kutatás kölcsönös mivoltát, az nem csupán a magyar szakemberek számára szolgált fontos adalékkal, de a német kutatók is jórészt magyar példák, tanulságok nyomán tudják Berlin azóta nagyrészt megsemmisült 19. századi architektúráját rekonstruálni. Ez bizonyosodott be a program eredményeit közre bocsátó rendezvényeken: a Potsdamban, majd a berlini Technische Universität épületében megrendezett, komoly közönségsikert és jelentős sajtóvisszhangot kiváltó kiállításon és az ugyanott közös szervezésben tartott nemzetközi konferencián (2006), majd a 2007-ben Budapesten, az MTA Képtárában rendezett kiállításon s a 3 napos nemzetközi tudományos tanácskozáson. (Anyaguk 2008-ban jelenik meg). A projekt tudományos és közvetett gazdasági jelentőségét a feltárt dokumentumokon és összefüggéseken túl az is jelzi, hogy a két ország műemlékvédelmi s városrehabilitációs szakemberei kölcsönös segítséget nyújthattak egymásnak, és számos kulcsfontosságú adatot, dokumentumot bocsáthattak egymás rendelkezésére az aktuális rekonstrukciós, szanálási feladatok minél szakszerűbb előre mutató elvégzésére.*

Néprajzi Kutatóintézet

Lokális társadalmak jelenkori komplex vizsgálata. Szórványgondozás, regionalitás. Közösségépítés, -mentés az amerikai magyarság körében.

Az MTA Néprajzi Kutatóintézet társadalomnéprajzi kutatásainak szándéka a lokális társadalmak jelenkori komplex vizsgálatának elmélyítése. Több intézeti kutató elemzi az egyének és a helyi közösségek élet- és alkalmazkodási stratégiáit, a közösségszerveződés új formáit, a lokális és etnikai identitás kérdéseit, a helyi politika és a hatalom viszonyát. A földrajzilag és típusaiban eltérő helyi társadalmak a gazdasági és társadalmi változások különböző modelljeit képviselik. A korábbi egyéni kutatásokból körvonalazódik több, közös/egyeztetett szempontokat érvényesítő projekt lehetősége, ilyen például a különböző generációk együttélése és együttműködése vagy a nők speciális helyzetének, szerepének vizsgálata a lokális társadalmakban. A társadalmi érintkezés formái, az igényvilág alakulása, az épített környezet, a lakóter berendezése és használata összefonódik a nemzedékek egymás közötti viszonyának vizsgálatával, ami kibővíthető a tisztaság és jól ápoltság fogalmának, a testápolás eszközkészletének és a testápolás gyakorlatának változására vonatkozó kutatásokkal.

Többen végeznek városnéprajzi kutatásokat, a 2007-ben fölvetett fiatal kutatói-ösztöndíjas is *A lakótelepek társadalma, telepi életmód, városi néprajzi jelenvizsgálat* témakörében kutat.

Az MTA Néprajzi Kutatóintézet nem csak az intézményen belül folyó társadalomnéprajzi kutatásokat kívánja határozottabban összehangolni, hanem a Magyar Tudományos Akadémia Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézetével olyan kutatási és konferencia-szervezési együttműködést hozott létre, amelynek célja, hogy nagy társadalmi fontosságú kérdésekben, interdiszciplináris nyitottsággal tudományközi párbeszédet kezdeményezzenek közösen. Ennek előzménye, hogy az intézet az MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézetével és a Kriza János Néprajzi Társasággal együttműködve 2006-ban *Regionalitás, közösségépítés, szórvány-*

gondozás – Nemzetközi összefogás a szórványkérdésben címmel konferenciát rendezett, a válogatott angol nyelvű kötet után, 2007-ben a konferencia bővebb anyaga, 23 tanulmánnyal magyar nyelven is megjelent. A regionalitáson, a szubszidiaritáson alapuló támogatás- és fejlesztéspolitikára felértékeli a helyi és mikroregionális kötődésű etnikai csoportok kulturális, civiltársadalmi, közösségépítő, közművelődési lehetőségeit. A 21. század kezdetén az európai integráció a szomszédos országok számára a magyar kisebbségi- és szórványproblémák kezelésének kérdésében új perspektívákat nyitott. Az új lehetőségekkel csak akkor lehet élni, ha van tudományos elméleti megalapozottságú koncepció a fenti kérdéskörben, amire más tudományágak és a gazdasági szektor szakemberei is támaszkodhatnak.

Az együttműködés következő eseménye a 2008-ra tervezett közös konferencia, amelynek témája: az amerikai magyarság. Nagy társadalmi súlya van az amerikai magyarság kérdésének, Magyarországon kevésbé tudott, hogy milyen komoly kulturális és gazdasági potenciált jelent az Amerikai Egyesült Államokban élő – a 2000. évi népszámlálás adatai szerint – mintegy egymilliónégyszázezer magyar származású ember. A 19–20. század fordulóján a magyarországi agrárnyomor miatt kivándorolni kényszerültek felépítették saját intézményrendszerüket, iskoláikat, templomaikat, kulturális egyesületeiket, és a magyar parasztokból amerikai magyar bányásszá és acélgyári munkássá lett közösségek mentalitásbeli sajátosságaikban, magyar emléktárgyak használatában, magyaros ételek főzésében, rögzült viselkedésmintákban stb. sok helyütt máig továbbhagyományozták tiszaháti, palócföldi, vagy például dunántúli hagyományait. Jóllehet a magukat magyarszármazásúaknak vallók többsége már nem beszél magyarul, ezzel párhuzamosan az egykor hatalmas intézményhálózatuk is töredékes, de éppen a gyorsuló térvész és visszaszorulás figyelmeztet arra, hogy égető szükség van a meglévő kulturális kincsek számbavételére, egy mindent átfogó tudományos összegzésre.

A két intézet átfogó, tudományközi párbeszédet kezdeményez az ó- és az új haza között, amely alapja lehet a további kulturális és tudományos együttműködésekén túl, egy kulturális értékmentő cselekvési stratégiának is. (Pl. a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum terve az amerikai magyarság kultúrájának megjelenítéséről.) A szervezőknek az is a célja, hogy a különböző szaktudományok eredményeit, illetve ajánlásait szélesebb szakmai-közéleti, döntéshozói körben is megismertessék. Az amerikai magyarság kulturális potenciáljának minél alaposabb megismerése, tudományos vizsgálata kiemelt társadalmi hasznosságú feladat, amely komoly ösztönző erő a kutatások további élénkítésére.

Belső- és Kelet-Ázsiában a politikai rendszer 20. századi folyamatos változása a mindennapi élet számos területét befolyásolja. A térség társadalmában, kultúráiban jelenleg zajló modernizációs folyamatokra nagy hatással van a globalizáció, mely nem meglepő módon elsősorban két, lélekszámát és gazdasági erejét tekintve is meghatározó állam, Kína és Oroszország közvetítésével jut el ezekre a területekre. Az itt működő társadalmi rendszerek már komoly változásokon mentek keresztül az elmúlt században, s ez alapvetően meghatározza azt a módot, ahogyan a jelenlegi modernizációs folyamatokra reagálnak. A jelek szerint az elkövetkező években, évtizedekben nem csak a gazdasági életben, hanem a tudományos és kulturális életben is meghatározó szerepe lesz a térségnek.

Az intézet Etnológiai Osztályának több kutatója végez hosszú távú terepmunkát a térségben és rögzíti a társadalmi-, kulturális- és gazdasági- változásokat, konfliktusokat. A következő problémakörök formálódnak vizsgálatainkban: társadalmi konfliktusok a letelepültek és a nomádok között, a szájhagyomány, a népköltészet, a népi vallásosság és az egyház szerepe a modernizációs konfliktusokban.

Az interkulturális kapcsolatrendszerek vizsgálata a gyakorlati élet olyan eseményeinek, eseteinek, cselekvéseinek elemzésére épül, amikor különböző (hierarchián vagy egyenlőségen alapuló) társadalmi rendszerekben szocializálódott egyének találkoznak.

40 európai (illetve társult ázsiai) intézmény (Magyarországról az MTA, az ELTE és a Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Múzeum) alkotja az 1987-ben létrehozott *European Consortium of Asian Field Studies* (ECAF) nevű intézményt. Az Európai Unió irányelveivel összhangban, céljuk az egységes kutatási infrastruktúra kialakítása. Az iniciativa a párizsi École Française d'Extreme Orient-től (EFEO) indult ki, ez az intézmény több ázsiai országban tart fenn hosszú évek óta társadalomtudományi (régészet, történelem, epigráfia, művészettörténet, valláskutatás, etnológiai) kutatóintézeteket, amelyeket 2008-tól megnyitnak az ECAF tagjai előtt, ezt követően könyvtáraik, szolgáltatásaik igénybe vehetőek. A konzorcium az EU 7 keretprogram támogatását élvezi. Az ECAF Steering Committee-jében Magyarországot az intézet kutatója képviseli. 2008-ban első tanácskozásuk Londonban lesz, a másodiknak Budapest, az MTA lesz a helyszíne 2008 szeptemberében.

Nyelvtudományi Intézet

A.) Nyelvtudományi alap kutatások

A mondattani kutatások: a határozók mondattani és jelentéstani kérdéseivel foglalkozó OTKA projektum lezárásaként angol nyelvű kötetben foglalták össze a szófajelméleti, a szószerkezeti, a jelentéstani és a szórendi összefüggésekre vonatkozó új eredményeket.

Nemzetközi konferenciákon mutatták be a hangnyelvtan és a hangészlelés közti kapcsolatok kutatásának és a fonotaktikai gradualitást vizsgáló pszicholingvisztikai kísérletnek az eredményeit. Új jelentéstani eredmények születtek a szövegekben/diskurzusokban fontos kötő- és kapcsoló- elemek jelentéséről és ezek formalizálhatóságáról.

A magyar nyelv történetének kutatása

A középmagyar korról (16–18. század) szóló, készülőfélben levő kötetbe nyolc új fejezetet készítettek el. Ezek a 16–17. századi magyar nyelvtant mutatják be.

A nyelvemlékeink közül az Érdy-kódex internetes kritikai szövegkiadásának készítése folyt a digitális fényképmásolatból (<http://sermones.elte.hu>).

Élőnyelvi kutatások

A *Budapesti Szociolingvisztikai Interjú* munkálat keretében elkészült újabb 25 interjú irányított beszélgetéseinek másodszor ellenőrzött (végleges, kutatható) változata. Így elkészült az összes interjú anyagának teljes és ellenőrzött végleges változata. A Kisebbségi nyelvi kutatások keretében folytatódott a *Dimensions of Linguistic Otherness* című európai uniós projektum, elkészült nyolc ország nyelvi kisebbségei helyzetéről szóló kötet első változata. *A nyelvi másság dimenziói: a kisebbségi nyelvek megőrzésének lehetőségei* című lezárt NKFP projektum adatai alapján tanulmány készült. Folytatták a nyelvhasználati és helyesírási normákra, valamint a területi nyelvváltozatokra vonatkozó attitűdök felmérését. Lezárt *A magyar nyelvváltozatok geolingvisztikai kutatása* c. projektumban való részvétel.

Cigány nyelvészeti kutatások

A beás nyelv első, tudományos igényű leíró nyelvtanát (hangtant, alaktant, mondattant) tartalmazó kötet zárómunkálatait végezték. Megszerkesztették és 2007. folyamán meg is jelent a *Cigány nyelvek és közösségek a Kárpát-medencében* (Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó) című kötet.

Finnugrisztikai, uralisztikai kutatások

Folytatódtak az uralisztikában új elvi, módszertani megközelítéseket bevezető kutatások, továbbépültek a permi és a nganszan nyelv számítógépes elemző programjai, melyek már összetett alaktani jelenségeket is elemezni képesek. Elindult az *e-Uralic* intermetes periodika és életre hívták a *Uralic Sociolinguistic Society*-t. Sor került a veszélyeztetett oroszországi uráli nyelvek státuszának felmérésére, s kialakult egy koherens elgondolás korszerű nyelvi dokumentációjukra vonatkozóan is.

Hangtani kutatások

Sikeresen befejeződtek a beszédhangok egymásra hatásával foglalkozó akusztikai vizsgálatok. Új vállalkozásként megkezdődött az első magyar spontánbeszéd-adatbázis (BEA) létrehozása. Folytatódott a hallás alapú megakadásjelenség-gyűjtemény elemzése, kategorizálása. A nyelv- és beszédproblémával küzdő óvodás és iskolás gyermekek beszédészlelését és -értését vizsgálták, és elvégezték a beszédpercepció zavarok részletes osztályozását.

A neurolingvisztikai és pszicholingvisztikai kutatások

Az agyi sérülések miatti, szerzett nyelvi zavarokban (afáziákban) szenvedő személyeknél a nyelvtani személy, szám és idői egyeztetés szabályrendszereinek korlátozásait tesztelték és a mentális nyelvtan architektúrájára vontak le következtetéseket. Megkezdtek az MTA Pszichológiai Kutatóintézetével és a DTE Általános nyelvészeti tanszékével közösen *A rekurzió interdiszciplináris vizsgálata a nyelvben* c. OTKA projektum munkálatait. A kisgyerekkori nyelvfejlődési zavarok kutatásában a 8 és 11 év közötti, nyelvi zavarral diagnosztizált gyerekek mondatmegértésbeli elmaradásait diagnosztizálták.

Orientalisztikai kutatások

Az óanatóliai-török (óoszmánli) nyelv XIV. századi korpuszának szerkesztése befejeződött. Az MTA Keleti Gyűjteményében őrzött török kéziratok katalógusa is elkészült: török és angol verzióban. Nyomdában van az egyiptomi etimológiai szótár III. kötete a leideni Brill kiadónál. Sikerrel zárult le egy kínai történeti pragmatikai kutatási projektum (*Discourse and (im)politeness – A comprehensive research of the work of (im)politeness in the vernacular Chinese institutional discourse*”).

B.) Innovációk, fejlesztések

A nyelvtechnológiai és korpusznyelvészeti munkálatok

Elkészült a magyar–angol gépi fordítórendszer első verziója, a MorphoLogic Kft., a Szegedi Egyetem és a Nyelvtudományi Intézet együttműködésében kifejlesztett rendszer már meg is jelent a piacon.

Létrehozáék a Magyar WordNet rendszert. A mintegy 40000 elemet tartalmazó lexikai adatbázis a magyar szavakat/kifejezéseket egy hierarchikus fogalmi rendszerben helyezi el, megjelölve a köztük lévő jelentésrelációkat. Számítógépes nyelvészet: a *Nyelvbányász* projektum keretében a korpuszon alapuló önszervező elemző modellt továbbfejlesztették, a *Tudásmentésment eszköz kifejlesztése az európai bűnüldöző szervek számára* c. Jedlik-projektum keretében pedig az analógiás hasonlóság nyelvi modelljeinek az építése és formalizálása folytatódott.

A lexikográfiai kutatások

A magyar nyelv nagyszótára munkálatai keretében folyt a *b* betűs szócikkek szerkesztése. Folytatódott és 80%-ban befejeződött a *cs* betűs szavak írása. Befejeződött a *d* betűs címszavak kiválogatása. Jelentősen előrehaladt a bibliográfiai adatbázis kiegészítése.

Az anyanyelvi nevelés fejlesztése:

Elkészült a 11. és a 12. évfolyam részére a szövegértés-szövegalkotás integrált tananyag. 2007-ben az új anyanyelvi nevelési programot már 800 iskolában kezdték kipróbálni.

A kutatónyelvész utánpótlás képzésének érdekében az MTA-ELTE Kihelyezett Elméleti nyelvészet Kihelyezett Tanszék sikeresen működött az alap-, illetve a PhD-képzésben.

Országos nyelvészeti tudományos és információs központ működtetése

A *Nyinfo* elektronikus levelező rendszer 2007-ben 555 külső címre továbbított információkat tudományos programokról, konferenciákról, pályázatokról és más aktuális témákról. Az intézeti honlap 2007-ben 726 716 látogatást regisztrált. A *Fonetika* és a *Neuroinfo* honlapokat folyamatosan fejlesztették. A Finnugor osztály internetes honlapjára feltették a *Miért uráli (finnugor) nyelv a magyar?* című anyagot, amely a nyelvrokonsággal foglalkozik. Az intézeti könyvtár állománya 2007-ben 450 dokumentummal gyarapodott. Bővítették elektronikus szolgáltatásaik körét. Az év során közel 2000 személyes és 6000 on-line látogatót fogadtak. Az Akadémiai Kiadóval együttműködve az intézet ismét sikeres pályázatot hirdetett a megvédett doktori disszertációk kiadására. Nyelvi tanácsadást végeztek levélben, faxon és e-mailben, 352 szakértői véleményt készítettek, tudományos ismeretterjesztést végeztek folyóiratcikkek, rádiós és televíziós szereplések, valamint felkérésre tartott előadások formájában.

Politikai Tudományok Intézete

2007. februárjában a négy együttműködő társadalomtudományi intézet két napos konferenciáján elhangzott előadások kötetben is megjelentek, „Európai Magyarország, Társadalomtudományi elemzés” címmel. A konferencia, és a négy intézet kötetében szereplő tanulmányok interdiszciplináris és multidiszciplináris megközelítésben meg megvizsgálták és bemutatták az európai integráció folyamatában Magyarország felzárkózásának és versenyképessé tételének kutatási eredményeit, az EU-s pályázatokban rejlő értékeket, előnyöket és hátrányokat. A négy intézetnek célja az együttműködés minden szintjén az innováció teremtés és az, hogy a kutatási erőforrásoknak a korábbinál hatékonyabb kihasználásával a vizsgálatok eredményei, azok gazdasági és társadalmi hasznossága a korábbinál erőteljesebben nyilvánuljon meg.

Mint ismeretes, 2011 első félévében Magyarország tölti be az EU elnöki tiszteit. Az intézet erre tekintettel több évre szóló program indítását kezdeményezte. A program a magyar EU elnökségre való felkészülés tudományos háttérét kívánja megteremteni, és a szakpolitikai felkészülést kívánja segíteni. Ennek előkészítése érdekében az intézet, az Európai Bizottság Magyarországi Képviselője, az Európai Parlament Tájékoztatási Irodája szervezésében került sor 2007. júniusában egy egész napos nemzetközi konferenciára. A konferencián az intézet kutatói mellett részt vettek és előadást tartottak a Magyar Köztársaság miniszterelnöke, külügyminisztere, az Európai Bizottság magyar tagja, az Európai Parlament magyar képviselői, a magyar EU elnökség közigazgatási felkészítésének vezetői és EU tagállamok számos nagykövete.

Az intézet 2007. szeptemberében, novemberében és 2008. januárjában három részből álló konferenciasorozatot szervezett, amelynek célja az volt, hogy bemutassa a vezető európai pártideológiák helyzetét a XXI. század elején. Az intézet és más intézményekben dolgozó kutatók mellett – az intézeti kezdeményezés jelentőségét elismerve – a magyar parlamenti pártok vezetői, vezető politikusai is kifejtették nézeteiket (Gyurcsány Ferenc /MSZP/; Kóka János /SZDSZ/; Dávid Ibolya /MDF/; Navracsics Tibor /FIDESZ-MPSZ/; Harrach Péter /KNDP/). A három rendezvényen előadásokat tartottak az Európai Parlament pártcsaládjainak vezetői is. A tanácskozások iránt nagy érdeklődés nyilvánult meg az uniós tagállamok és az

unió kívüli országok diplomáciai képviselői részéről. A tanácskozások visszhangja jelentős volt a hazai és nemzetközi médiában is. A vezető európai pártideológiákról tartott konferencia sorozat során elhangzott előadások 2008-ban jelennek meg kötetben.

Az intézet 2007-ben felkérést kapott, hogy készítse el – az államigazgatás és a civil szféra számos intézményét bevonva – az Európai Bizottság számára a magyar fiatalok helyzetéről szóló országjelentést. A vezető kutatók irányításával elkészült jelentés az elmúlt évek hazai tudományos kutatásainak eredményeit, adatait felhasználva elkészült, a kormányzati szervek (minisztériumok), társadalmi szervezetek, az Európai Bizottság küldöttei és a kutatók közreműködésével lefolytatott viták, egyeztetések során elfogadásra került, és megjelent magyar és angol nyelven is.

Az European Social Survey – Európai Társadalomtudományi Elemzések 2006. évi harmadik nemzetközi összehasonlító kutatásának magyar adatait az MTA PTI – MTA SZKI közös kötetben jelentette meg. Az összehasonlító kutatás harmadik adatfelvételének eredményeként a kutatók számára olyan adatbázis áll rendelkezésre, amely már lehetővé teszi a nemzetközi adatokkal való összehasonlítás mellett a magyar társadalom véleményváltozási tendenciáinak elemzését is.

Pszichológiai Kutatóintézet

Az elmúlt évtizedben több hazai és külföldi kutatóhellyel együttműködve a személyiség- és szociálpszichológiai jelenségek vizsgálatára új elméleti modellt és módszertant fejlesztettünk ki. Narratív pszichológiai modellünk arra az összefüggésre épít, ami az elbeszélés (narratívum) és az emberi azonosságtudat (identitás) között áll fenn, tekintve, hogy az utóbbi az alkalmazkodás lényeges meghatározója. Az *elbeszélő nyelv*, az elbeszélés, mint lelki tartalmakat hordozó komplex mintázat vizsgálata révén az emberi társas alkalmazkodás pszichológiai folyamataira vonatkozó tudományos ismeretek birtokába juthatunk. Jelentős életeseményeik elbeszéléseiben az emberek önmagukat fogalmazzák meg, amiként a csoportok is a csoporttörténetekben, így a nemzetek saját történelmük megfogalmazásában ezt teszik. Az elbeszélésekben kifejezésre jut az a mód, ahogy a jelentésadás folyamatában élményeiket, a társas világhoz való viszonyukat megszervezik, ahogy identitásukat megalkotják. Joggal feltételeztük, hogy e történetek élményminőségei a történetmondó ember viselkedéses alkalmazkodására, az élethelyzetekkel való megbirkózásának várható módjaira és esélyire vonatkozóan is fontos ismerteket nyújtanak. Ezeknek az élményminőségeknek és élményszervezési módoknak a megismeréséhez olyan eszközökre, vagyis olyan *módszerek* kifejlesztésére volt szükség, amelyek képesek az elbeszélés nyelvi alakzataiból megbízhatóan kibontani a pszichológiailag releváns jelentéstartalmakat.

Élettörténetek és történelmi elbeszélések vizsgálatára eddig több számítógépes nyelvi elemző programot fejlesztettünk ki, amelyek az elbeszélő, illetve az elbeszélő csoport érzelmeire, biztonságérzetére, felelősségvállalására, kontroll-élményére, stb. vonatkoznak. Élettörténeti elbeszélések vizsgálatában megbízható adatokat kaptunk a depressziós jellemzőkre, traumák feldolgozásra és a kapcsolati sérülésekre. Magyar és osztrák történelemkönyvek összehasonlító számítógépes tartalomelemzésével olyan eltéréseket tártunk fel, mely jellemezheti a nemzeti-állampolgári identitás közvetítésének jellemző módjait.

A hallási problémák már csecsemőkorban is alapvetően befolyásolják a tanulást és a családon belüli kötődések kialakulását, ezért a hallórendszer működési zavarainak diagnosztizálása igen fontos feladat. A jelenleg rendelkezésre álló módszerek azonban csak a hallórendszer alacsonyabb szintű rendellenességeire érzékenyek. Kutatásainkban alvó újszülött csecsemőkön elvégezhető eljárást dolgoztunk ki, melyben a baba fejbőréről speciális elektródákkal

elvezetett agyi elektromos jeleket erősítés után, a hangingerek bemutatásának pontos idejével együtt digitális formában tároljuk. Ezután a hangokkal szoros idői kapcsolatban álló agyi elektromos jeleket kiemelve az egyéb agyi elektromos tevékenységből vizsgálhatóvá válik a hangok feldolgozásának néhány fontos agykérgi művelete, például az, hogy mely hangokat képesek megkülönböztetni újszülöttek. A módszer diagnosztikai célú alkalmazásának gátat szab, hogy egészséges csecsemők között is igen nagy a mért jelek változatossága. Az év során publikált vizsgálat eredménye e probléma megoldásában komoly lépés. Sikerült olyan hangokat találni (széles frekvencia spektrummal rendelkező hangok), melyek a korábbi vizsgálat ingereknél jelentős mértékben egységesebb agyi elektromos válaszokat váltanak ki egészséges újszülöttekben. A módszer segítségével az is bebizonyosodott, hogy újszülöttek képesek kiemelni ismétlődő mintázatokat egy hangsorból. Ez alapot ad a későbbiekben fontos zenei (ritmus) és kommunikációs képességek korai vizsgálatára.

Regionális Kutatások Központja

Az RKK 2007. évi kutatási tevékenységében, a regionális tudomány hazai meghonosítását és azok eredményeinek a felsőoktatásba történő integrálódását követően, ezekkel együtt e tudományág felhalmozott eredményeit, kutatási tapasztalatait az uniós és a hazai tervezési, fejlesztési, forráselosztási dokumentumok készítésére, az azok kimunkálásában való közreműködésre használta fel.

Kutatásainak, szakértői tevékenységének egy része a különböző uniós szervekhez, illetve az e szervek által kiírt, sikeresen elnyert pályázatokhoz kapcsolódott. Mindezen közben számos uniós ország területfejlesztési – várospolitikai gyakorlatának összehasonlító elemzését végezték el, avagy működtek közre ilyen dokumentumok előkészítésében. A központi kormányzati döntések megalapozásához, és különösen a jelenlegi EU-s támogatási források hatékony, eredményesebb felhasználásához járultak hozzá ama kutatásaik, melynek során értékelték a már megvalósult programokat, nyújtottak segítséget az ágazati és a regionális operatív programok (beleértve ebbe a vidékfejlesztési programokat is) kidolgozásához.

A határ menti, transznacionális együttműködések vizsgálatának eredményei – a helyzetelemzésen túl – fontos adalékul szolgáltak az e térségekben lévő intézmények, vállalkozások számára, s adtak támpontokat a lakosság foglalkoztatási helyzetének javítására. Az e témakörben folytatott vizsgálataik közül különösen fontosak, s hazánk nemzetközi kapcsolatainak alakítása szempontjából is figyelembe vehetőek azok, amelyek a magyar-ukrán határszakaszon, Magyarországnak a Szerbiával közös határszakaszain folytatódtak. Ezek hosszabb távon stratégiai jelentőségűek lehetnek kormányzati szempontból is, az eme országokkal való kapcsolatok irányainak meghatározása során.

Az RKK a Kárpát-medencei régióba tartozó országok fejlesztéspolitikájának összehasonlító elemzése kapcsán rámutatott, kimunkálta azokat a sajátosságokat, amelyeket hazánk, s a volt kelet-európai országok jövőbeni fejlesztési prioritásai, illetőleg az intézményrendszer alakítása szempontjából figyelembe lehet venni.

A több mint egy évtizede jellemző módon, így a 2007-es esztendőben is számtalan fejlesztési tervezési dokumentumot dolgoztak ki vagy értékelték, módosítottak kistérségek, megyék, régiók számára. Részt vettek a kistérségi lehatárolás előkészítésében, s nagy szerepet vállaltak az új településhálózat-fejlesztési koncepció kimunkálásában. Az általuk kidolgozott policentrikus városfejlesztési modell egy valódi decentralizációs állam (közigazgatási) berendezkedés alapjait rakta le, mely dokumentum a kormány közigazgatási-közszolgáltatási reformlépéseinek meghatározó anyaga lehet.

Az ország különböző kistérségeiben folytatott vizsgálataik eredményei hozzájárultak eme új közigazgatási-közszolgáltatási szint (így pl. többcélú kistérségi társulások) működési tapasztalatainak feltérképezéséhez, a társulásokban résztvevő belső ellentmondások oldásához, a szociális feszültségek csökkentéséhez, az esélyegyenlőségen alapuló szolgáltatásokhoz történő hozzájárulás biztosításához. E munkák jelentős helyet foglaltak el az ország hátrányos és leghátrányosabb helyzetű térségek felzárkóztatását illető kormányzati programok kimunkálásához.

Az RKK-nak a gazdaság regionális fejlődésére gyakorolt hatásának vizsgálatai közül kiemelendők ama elemzések, melyek az ország egyik legnagyobb vállalatának, a magyar energiaipar meghatározó intézményének, a Paksi Atomerőműnek a szerepét vizsgálta országos regionális kistérségi és lokális szintre gyakorolt hatása oldaláról. Az erőmű és a Dél-dunántúli régió területfejlesztési szereplői közötti kapcsolatok elemzésekor feltárták a partnerségi hálózatok kialakításának lehetőségeit, az ún. nukleáris településszövetségek és más térségek fejlesztésében meghatározható erőművi szerepet, s ami a jövőt illetően tán még jobban kiemelendő, esettanulmány jellegű elsődleges felméréseket végeztek az atomerőmű tervezett bővítésének, egy új blokk építése társadalmi közhangulatának megítélésére. Az erőmű számára végzett munkájuk során feltárták az uniós és hazai forrásszerzési lehetőségeket, és javaslatokat fogalmaztak meg a Paksi Atomerőmű pályázati, támogatási rendszerének továbbfejlesztésére a kistérségek, helyi önkormányzatok fejlesztési céljainak támogatása szempontjából.

Az elmúlt évi eredmények között végül és nem utolsó sorban szólni kell arról, hogy az empirikus, gyakorlati indíttatású kutatásaink eredményeit tartalmazó mintegy 30 zárótanulmány mellett az RKK mint tudományos műhely, közfeladatának megfelelően foglalta össze tudományos eredményeit, adta ki monográfiáit, könyvsorozatait, s jelentettek meg kutatói közel 400 publikációt.

Annak ellenére, hogy a hazai szakmai közvélekedésben a régiók, s a regionalizáció nem kapott elég figyelmet, sőt több tekintetben háttérbe is szorult, az RKK kutatási eredményei továbbra is a decentralizált államszervezet, a regionális közigazgatási, területfejlesztési rendszer mellett foglalnak állást, a többszintű kormányzati modell érvényesítésével, úgy, hogy a régiók tényleges döntési kompetenciái erősödjenek.

Régészeti Intézet

Régészeti alap kutatások

Szinte valamennyi régészeti korszakban nemzetközi együttműködésben folyik a munka. Az *őskorban* a British Academy-vel közösen megjelentetett ecsegfalvi monográfia nagy nemzetközi érdeklődésre tart számot, mert a korai neolitikumból egész Európában csak néhány ilyen méretű és sokféle természettudományos vizsgálattal kiegészített telepfeltárást tettek közzé. Szintén nemzetközi jelentőségű lesz a balatonszárszói neolit telepről készülő két PhD értekezés. A fajszi neolitikus telepfeltárást a Deutscher Akademische Austauschdienst-nél elnyert pályázat teszi lehetővé. Régi adósság törlesztése: Oxfordban jelent meg egy elhunyt intézeti munkatárs ásatásának feldolgozása. Az Orosz TA-val folyó TÉT-együttműködésben kelet-magyarországi rézkori kurgánokat dolgoznak fel. Az *ókorban* a CNR-rel való együttműködésben két évtizede tartó ásatás folyik Közép-Itáliában, az őskori, klasszikus, késő római és kora keresztény kultúra afrikai világát nubiológus munkatárs kutatja nemzetközi elismertségtől övezve. A *kora középkorban* a Deutsches Archäologische Institut támogatásával egy langobárd temetőnek és a Deutsche Forschungsgemeinschaft-nál elnyert pályázat segítségével a Balaton-vidék romanizációjának kutatása folyik. Ezekon kívül a Magyar Nemzeti Múzeummal közösen végzett munka eredményeként a germán leletek korpuszából két kötet jelent meg és a Mainz-i múzeum koordinációjában magyar-szlovák-német feldolgozás készül a zempléni honfoglalás kori vezéri sírről. A *középkorban* a pilisi ciszterci monostor monografikus feldolgozása és a Székelyföld sokféle régészeti-településtörténeti kutatása (egy monográfia készült el, antropológiai vizsgálatok, Csíkszentkirályon és Csíksomlyón feltárások folynak) zajlik. Megjelent a Tolna megyei várak monográfiája, a Pest megyeieké készülöben van. Egy nagyobb összegű OTKA-pályázat a Dél-Dunántúl középkori és kora újkori környezettörténetét és településszerkezetét vizsgálja.

Régészet és természettudományok

Archaeogenetikai Laboratórium: nemzetközi folyóiratban jelent meg az első, önállóan végzett kutatás első publikációja. Régészeti korokból világszerte kevés genetikai elemzés lévén igen nagy jelentőségű lesz a balatonújlaki 10. sz-i temető most lezárult elemzése, ugyanilyen horderejű lesz az alsónyéki neolit temető feldolgozása (a 800 sír genetikai mintáinak előkészítése elkezdődött). *Antropológia*: késő-újkori, kora bronzkori, kelta embertani anyag feldolgozása folyik.

Környezetrégészet: geológus, botanikus, zoológus munkatársak közreműködésével megjelent az újabb kötet („Environmental Archaeology in Transdanubia”). Régész és geológus munkatársak *A Balaton vízszintváltozásai a régészeti korokban* c. előadást tartottak az MTA székházában.

Szociológiai Kutatóintézet

A kockázattal és környezettel kapcsolatos vizsgálatok empirikusan a 2007-es évben jelentős mértékben a klímapolitikához kapcsolódtak, valamint terepmunkálatok is kezdődtek, illetve befejeződtek a jelentett tárgyévben. Fontosnak tűnik az a munka, amely a klímaváltozások lakóhelyi környezetre gyakorolt hatásait tekinti át, különös tekintettel a települési klímapolitikákra. Nemzetközi mintáknak megfelelően, az intézeti kutatók kezdeményezését elfogadva, itthon is mozgalom bontakozott ki városi, illetve nagyközségi szinten a klímakérdések helyi vizsgálatára. E projekten belül szerves kapcsolat épült ki Tatabánya, Pomáz, baranyai községek, illetve újabban Vác vezetőivel. A klímaváltozás és a kockázat, illetve a sebezhetőség kérdéseit vizsgálták terepmunkáikon a Felső-Tiszavidéken és a Balaton térségben. Ezen kívül

aktívan részt vettek a nemzeti klíma stratégia előkészítésének makro-szakpolitikai, illetve nemzetközi előkészítésében is.

Befejeződött a Magyarország 2020 projekt. Az eredményekről vitasorozatot rendeztek a régiókban, amelyen a régiók, illetve az ország számos politikai vezetője is részt vett. A lehetséges forgatókönyvek és az azokhoz kapcsolódó vitapontok megjelentek és szervesültek a 2007-es év reformvitáiban, új kormányzati koncepcióiban. A 2020-as projekt által felvetett kérdések azóta számos politikai dokumentumból és médiavitából köszönnek vissza. A projekt eredményei rendkívül gyorsan szervesültek a társadalmi gyakorlati közeggel. A technológiapolitikai munkák közül egy regionális innovációs projekt a legfontosabb 2007-ben. Ebből hálózati nemzetközi olvasókönyv is készült. Tekintettel arra, hogy a tudomány- és technológiapolitika Magyarországon hagyományosan országos szintű, ugyanakkor az EU támogatások elsősorban a regionális szintek mozgását növelték meg, a fordulat a régiók felé alapvetőnek tűnt. A Magyarország 2020 projektben, ebben az összefüggésben több regionális kötet is napvilágot látott.

Alapvető elméleti monográfia született a rendszerváltás utáni magyar társadalmi újraelosztás történeti mechanizmusairól. Ez még számos fontos koncepciónak fogja a következő évek kormányzati gyakorlataiban is minden bizonnyal hivatkozási alapját, talán kiindulási pontját is képezni. E munkák nemcsak a kritikai szociológia eredményeinek szintézisére vállalkoznak, hanem összefoglalják a jövőbeli szakpolitikáktól várható eredmények elméleti korlátait is, és fontos nemzetközi összehasonlításokra is módot adnak.

Társadalomkutató Központ

A Magyar Tudományos Akadémia Társadalomkutató Központjának fő feladata az MTA kiemelt társadalomtudományi kutatásainak koordinálása, valamint hogy fóruma legyen a közös természet- és társadalomtudományi kutatásoknak. A Központ az akadémiai intézethálózaton belül az egyetlen olyan fórum, amelynek egyik alapfeladata, hogy a társadalomtudományok és a természettudományok művelőit – inter- és multidiszciplináris rendezvényeken keresztül – különböző tudományos problémák közös vizsgálatára, elemzésére kérje fel. Mindezek jegyében 2007-ben a Központ 120 különböző rendezvénynek adott otthont, ebből 73 tudományos, 11 kulturális jellegű volt (közülük 12 saját intézeti tudományos-kulturális rendezvény). A Központ feladatai közé tartozik a vári akadémiai épülettömb üzemeltetése és a meghatározott felújítási munkák elvégzése is.

Az MTA Társadalomkutató Központ 2007-ben elvégzett feladatai között kiemelt jelentőségű a Balkán-kutatások 2006 folyamán kialakított virtuális központjának működtetése, a tudományos kutatási program folytatása volt. A kutatási feladatban több akadémiai és egyéb intézet (MTA Jogtudományi Intézete, MTA RKK, MTA Néprajzi Kutatóintézete, MTA Történettudományi Intézete, Európa Intézet, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Vízgazdálkodási Kutatócsoportja) vesz részt, finanszírozásához ismét az MTA–MEH együttműködésből nyertek támogatást. A program alap gondolata az, hogy a Duna-menti régió, mint a térséget meghatározó természeti egység, fejlesztési programja nem tagolódhat szét állammegzeti érdekek szerint. A kutatók arra a kérdésre keresték a választ, hogy a gazdasági fejlesztés, a tőkebefektetések racionalitása erősebbnek bizonyulhat-e, mint a partikuláris társadalmi és politikai érdekek. 2006-ban két nagy területtel foglalkoztak: az egyik a dunai együttműködés természeti és politikai tényezők által meghatározott gazdasági lehetőségei és korlátai, különös tekintettel a mezőgazdaságra. A másik nagy témakör a térség biztonságpolitikai helyzete, a stabilizáló és destabilizáló tényezők számbavétele. A program indulásától kezdve, azaz 2005 óta tíz nagyszabású, részben nemzetközi konferenciát szerveztek, ezekből 2007-ben négyet

tartottak. 2007-ben a következő főbb területtel foglalkoztak: Az Európai Unió kiterjesztése és Magyarország; az EU külgazdasága, Délkelet-Európa és Magyarország; Koszovó jelene és jövője – a magyar külpolitikai lehetséges stratégiái; Oroszország Balkán-politikája. A program eredményeit két – egy magyar és egy angol nyelvű – kiadványban foglalták össze.

Ugyancsak az MTA–MEH megállapodása alapján elnyert támogatásból folyt a *Vízgazdálkodás a Kárpát-medencében* című kutatási program. Magyarország természeti adottságainak karbantartása, az adottságok hasznosítása és a keletkező károk mérséklése a mindenkori politikai adminisztráció és az értelmiségi-kutatói társadalom stratégiai feladata. A magyar állam területének egyik első számú természeti adottsága gazdag vízkészlete, ezért kiemelt gondossággal kell kutatni a vízzel együtt élés és a vízhasznosítás lehetőségeit, kialakítani annak korszerű természetgazdálkodási intézményrendszerét. A program azt tűzte ki célul, hogy az érintett tárcák vezető tisztviselőinek, valamint a tudomány és a tárcák szakadminisztrációján kívüli szakemberek bevonásával meglévő számos vízgazdálkodási részprogram koordinációját biztosítsa, folyóink vízgyűjtő területének szakmai adminisztrációjával az eddig meglévő kapcsolatokat rendszerszintre emelje, előkészítse a Kárpát-medence egészét felölelő kooperációs vízgazdálkodási program kialakítását, vizsgálja a dunai és Duna menti szállítmányozás gazdasági értékelését, logisztikai szempontokat az EU várható külső és belső áruforgalmának figyelembevételével és a vidékpolitikai vetületek és kölcsönhatások kérdését. Ezen alapelvek szellemében ember és természet új viszonyát tartjuk kiépítendőnek a Kárpát- és a Duna-medencében. A kutatás az előző szakaszok szintézise mellett a hosszú távú kölcsönhatások vizsgálatát tűzte ki célul, ezért négy munkabizottság kezdte meg a munkáját: 1) Ökológiai-hidroökológiai-hidrobiológiai munkacsoport, 2) Területi vízgazdálkodás – öntözés (a víz, a természet és a társadalom), 3) Hajózás, logisztika, gazdasági vonatkozások, 4) Multikulturális vonatkozások.

Többéves munkával, a Központi Statisztikai Hivatallal együttműködve 2007-re elkészült a Közép-Magyarország régió demográfiai atlasza, amely a térinformatika módszereit alkalmazó sajátos album, benne az ezredforduló, illetve a 21. század első éveinek demográfia adatsoraiból készített, több mint négyszáz ábrával, táblázattal. Az adatsorok a 2001. évi népszámlálásból származnak; ezek egy eszmei időpontban rögzítik a népesség állapotát és azokat a viszonyokat, amelyek között az emberek akkor éltek.

A stratégiai kutatások keretében 2007-ben 8 program futott, átfogva a tudós társadalom igen széles rétegét. Kutatási eredményeiből 3 kötet jelent meg.

Történettudományi Intézet

A 2002-ben kidolgozott hosszú távú elképzeléseknek megfelelően az intézet 2007-ben is az alapvető kézikönyvek készítését és más alap kutatások végzését tekintette legfontosabb feladatának. A szakma egyik fő nemzetközi tendenciája is tükröződik abban, hogy az intézet ad ott-hont az embert mint a földi életegyüttes részét vizsgáló új típusú alap kutatásoknak. (ún. Gaia-szemlélet). Tudományos és társadalmi igények felismerését mutatja, hogy új szervezeti egységet, Balkán-történeti munkacsoportot hoztak létre, amely a Budapesti Európa Intézettel együttműködve röviddel megalakulása után már saját honlapon teszi közzé a magyar gazdasági és politikai külkapcsolatok irányítói között is érdeklődést keltő eredményeit, így például a Koszovó nemzetközi jogi státuszával összefüggő magyar érdekekkel vagy a nagyhatalmak Balkán-politikájával kapcsolatban. A Kelet-Európa jelenkortörténetéről megjelent kötetük tanulmányainak középpontjában is a 20. század végén és a 21. század elején ismét „puskaporos hordóvá” vált Nyugat-Balkán áll.

Az intézet minden munkatársa törekszik arra, hogy a magyar történelem eseményeit és kiemelkedő személyiségeit megszabadítsa a kliséktől és előítéletektől.

A középkori oklevélkiadási program és az erre épülő feldolgozások új eredményeiről az idén többek között a nagy média-érdeklődést keltő *Árpád*-konferencián számoltak be. A 13. század történetének egy ellentmondásos szakaszát helyezte új megvilágításba a IV. Béla és fia, István belháborúját elemző monográfia. A szerző meggyőzően bizonyította, hogy a rokoni viszály a maga sajátos módján segített fenntartani a Magyar Királyság területi és intézményi egységét. Az egyik vagy a másik fél győzelme ugyanis nem vezetett osztozkodáshoz, hanem mindig egyesítették az ország feletti uralmat, így az országterület szétagulódása nem ölthetett olyan, a modern korig ható, szilárdabb formát, mint sokfelé az érett feudalizmus Európájában.

A kora újkori keretében a török hódoltság időszakának kutatói nemzetközi szinten is kiemelkedő sikert értek el a beszámolási időszakban. A hódoltság török várairól és várkatonaságáról készített, teljes körű adattár és a rá támaszkodó terjedelmes monográfia minden korábbinál átfogóbb, részletesebb és megbízhatóbb összefoglalást ad az Oszmán Birodalom határvidékének hadi és ellátási szervezetéről. Angol nyelvű tematikus kötetük jelent meg a török és a keresztény világ határvidékein zajló rabszerzésről és kereskedelemről, továbbá tekintélyes monográfiában elemzik Thököly Imrének a magyar érdekek érvényesítési lehetőségeivel kapcsolatos dilemmáit, valamint a 16-17. századi politikai magatartásformák (melyek tanulságai más korok kutatásában is hasznosíthatók) tágabb társadalmi-gazdasági hátterét.

Az újkori kutatások az 1848/49-es magyarországi Lengyel Légiónak 2600 tagjának életrajzi lexikonát publikálva nemcsak köztörténeti tudásunkat bővítették, de a lengyel-magyar történelmi barátságnak és sorsközösségnek is bőséges példatárát bocsátották a közönség elé.

A tárgyismeret gyarapítása és a mítoszoszlatás igénye fontos szempont a jelenkor történetének kutatásaiban is. A trianoni békeszerződés világpolitikai hátterét segít megérteni a *Francia diplomáciai iratok a Kárpát-medence történetéről 1918-1921* című forráskiadványuk elektronikus változata. Az 1956-os magyar forradalom franciaországi hatásait összegző könyvük bemutatja, hogy a Szovjetunióról és a „népi demokráciákról” Nyugaton sokakban kialakult idilli képen az első nagy repedéseket éppen az 1956-os magyar forradalom leverése okozta. A Münchenben német nyelven publikált kötetük, amely Magyarország politikai történetét mutatja be 1985 és 2002 között, a rendszerváltozás történetének a forrásokat minden korábbinál mélyebben feltáró, ugyanakkor a legtágabb horizonttal összefoglaló bemutatása.

Világgazdasági Kutatóintézet

Az intézet munkatársai többéves átfogó kutatást zártak le sikeresen 2007-ben, melynek eredményeként jelentős monográfiák és egyéb kiadványok láttak napvilágot, két kötet magyarul, kettő pedig angolul jelent meg.

Simai Mihály: A világgazdaság a XXI. század forгатagában. Új trendek és stratégiák,
Rácz Margit: Uniós kihívások és válaszutak a 2000-es években - az egységes belső piac és a közös pénz,

Dezséri Kálmán (szerk): New modes of governance and the EU structural and cohesion policy in the new member states,

Inotai András: The European Union and Southeastern Europe. Troubled waters ahead? (College of Europe Studies, No. 7.). Brussels, Lang, 2007. 414 p.

A könyveket a tudományos közélet, a témában érintett kormányzati döntéshozók, valamint a felsőoktatás képviselői is elismeréssel fogadták.

Az intézet 2007-ben nagyszabású nemzetközi konferenciát szervezett *Világgazdasági korszakváltás: visszatekintés, a jelen és a távlatok* címmel.

A konferencia célja az volt, hogy az 1970-es évektől kezdődően áttekinthesse a nemzetközi rendszerekben lezajlott és jelenleg is zajló jelentős, korszakváltásként értelmezhető folyamatokat, ezek hatásait, illetve elemezze a magyar gazdaságpolitika válaszait ezekre a kihívásokra, immár a globalizáció és az Európai Unió tagság adta keretfeltételek között is.

A világgazdasági korszakváltás fogalma, értelmezése és a témákhoz kapcsolódó elemzések inspiráló szakmai vitákra, elméleti és gyakorlati okfejtésekre is lehetőséget adtak a kétnapos nemzetközi rendezvényen. A konferencia anyagát az intézet kötetben publikálta.

Az intézet sokrétű, a kutatási tevékenység „holdudvarába” tartozó egyéb közfeladatainak elégetéve 2007 szeptemberében magyar-ukrán kormányközi együttműködés keretében, ukrán akadémiai és kormányzati felkérésre, a magyar Pénzügyminisztériummal közösen magas szintű szakmai konferenciát szervezett Budapesten *„Stabilizáció, konszolidáció, növekedés: magyar tapasztalatok, tanulságok Ukrajna számára”* címmel. A 30 év magyar gazdaságpolitikai és társadalmi tanulságait átfogó konferencia és tapasztalatcsere megszervezéséhez az intézet egyrészt jól működő ukrán partneri kapcsolataira támaszkodott az Ukrán Akadémia Gazdasági és Prognosztikai Intézetével, másrészt élt az itthoni szakmai és közéleti kapcsolati hálója nyújtotta lehetőségekkel. A rendezvény az akadémiai intézetek közszolgálati tevékenységének egyik példjaként is értékelhető.

Zenetudományi Intézet

A régi zenetörténet kutatása területén, a *Musicalia Danubiana* forráskiadvány-sorozat 23. köteteként, szlovén-magyar együttműködés keretében megjelentették a 15. századi Kranji antifonále faksimile kiadását. A *Corpus Antiphonarium Officii Ecclesiarum Centralis Europae* (CAO-ECE) program keretében kiadásra előkészítették a kalocsa-zágrábi érsekség (korábban püspökség) Temporaléját, illetve Sanctoraléját. A magyar zenetörténeti ismereteket gyarapították a ferences rend 17. században használt kárpát-medencei dallamakatalógusának kiadásával. Lezárták Erkel Ferenc: Bánk bán című operája kritikai kiadását, és tervezetet készítettek az opera szövegének átdolgozására az ős-Bánk bán 2010-es Erkel-évben esedékes előadásához. Monográfiát, valamint tanulmánykötetet jelentettek meg a 125. éve született Kodály Zoltán művészetéről, és Visszatekintés címmel Kodály-emlékkiállítás rendeztek az intézet Zenetörténeti Múzeumában. Megjelentették a Dohnányi-évkönyv 2006/2007-es kötetét. Megjelentették a Bartók Béla által 1940-ben lezárt Egyetemes Magyar Népzenei Gyűjtemény 2. kötetét. Egyesített CD-ROM változatban kiadták Bartók Béla összes eddig publikált levelét és életének eseménytörténetét. Kiállítást rendeztek Bartók Béláné Pásztor Ditta hagyatékából. A nyilvánosság számára hozzáférhetővé tették a Bartók Béla magyar népzenei rendjét, mely mintegy 13.000 dallamot tartalmaz kottás változatban és ahol hozzáférhető, eredeti hangfelvételen (<http://db.zti.hu/br/>). Az intézet egyedülálló népzenei hangfelvételyűjteményének anyagából 1200 órányit digitalizáltak. Négy CD-felvételen jelentettek meg a népzenei gyűjteményből származó, tematikusan rendezett válogatásokat. Néptáncokat gyűjtöttek a Bánságban (4 órányi videofelvétel, 300 fénykép). Digitalizálták a korábbi Volga-vidéki videós gyűjtést (kb. 10 óra). Az MTA Elnöki keret támogatásával megkezdték a filmtári adatbázisok digitalizált internetes közzétételét.

Szervezeti változások

A társadalomtudományi kutatóintézeteken belüli átalakítások, szervezeti intézkedések a következők voltak:

- A Politikai Tudományok Intézete 2007. II. negyedévtől új intézeti kutatási szerkezetet hozott létre. Az alapfeladatok hatékonyabbá tétele és a pályázati forrásokra épülő tevékenység javítása érdekében négy fő témakörre szervezett kutatási egység, három osztály és egy műhely jött létre a kutatócsoportok helyett. E témakörök: politikai aktorok és folyamatok; integráció és globalizáció; demokrácia és kormányzat; érték és kultúra.
- A Támogatott Kutatóhelyek Irodájától átvett három kutatóval bővült az Politikai Tudományok Intézete állománya, ezzel az intézet kutatási témái kiegészültek a politikatörténeti kutatásokkal.
- Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet 2007. szeptember 1-jétől az újonnan felmerülő főbb kutatási programok jellege szerint módosította a csoportbeosztás struktúráját.

Gazdálkodással kapcsolatos tapasztalatok

Pozitív tapasztalatok

- Nemzetközi pályatok során szerzett tapasztalatok egyes intézetek esetében kedvezőbben alakultak. Az EU pályázatok elbírálásának folyamata követhető, határidők előre ismerhetőek és azokat általában be is tartják. A nemzetközi pályázatok egyértelművé teszik, hogy a pályázati tevékenység csak akkor lehet sikeres, ha azt megelőzi és alátámasztja a nemzetközi kutatói hálózatban való aktív együttműködés és rangos publikációs tevékenység.
- Könyv- és folyóirat megjelentetéséhez biztosított keret segítette a különböző akadémiai kiadványok megjelentetését.
- Az Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet a megszűnt Teleki László Alapítványtól 4 munkatársat átvételéhez kapott támogatást

Negatív tapasztalatok

- 2007. év elején a befizetendő elvonás, és az egyensúlyi tartalék képzése az intézeteket nehéz helyzetbe hozta.
- Az energia-áremelkedés az üzemeltetési- fenntartási kiadásokat növelte, az áremelkedések ellentételezése évek óta elmaradt.

- EU forrásból és/ vagy hazai társfinanszírozású forrásokból megvalósuló projekteknél a finanszírozás általában utólagos, vagy ha van előleg akkor annak elszámolása után indul a következő előleg, mely a konzorciumi partnerektől való függőség miatt pénzügyileg sérülékennyé teszik az intézeteket.
- A Lukács Archívum és Könyvtár átvételét követő első év bizonyította, hogy az átadásra került források nem fedezik a tényleges kiadásokat.
- Évközben felmerülő likviditási gondok kezelése felügyeleti szervi segítséggel volt kezelhető.
- Az Illyés Gyula Archívum és Műhely működtetése az Irodalomtudományi Intézet feladata. A korábbiakban az OKM szerződésben vállalta, hogy a működéshez évi 10 millió forintot biztosít, azonban az utóbbi években ezt az összeget lecsökkentette 7 millió Ft-ra. A hiányzó összeget az intézet pótolta az amúgy is szűkös kereteiből. Az egyre növekvő kiadásokat saját költségvetéséből folyamatosan nem tudja vállalni. Az Archívum létrehozása nem intézeti kezdeményezésre történt, ezért várja az MTA és az OKM segítségét.

Előirányzatok és teljesítések alakulása

6. Társadalomtudományi kutatóintézetek

Megnevezés	2006. évi tény	2007. évi eredeti előirányzat	2007. évi módosított előirányzat	2007. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	7.315,6	5.101,3	7.860,7	6.987,8	95,5	88,9
Ebből:						
személyi juttatás	3.574,7	3.357,5	3.938,4	3.636,2	101,7	92,3
központi beruházás	8,1		28,7	28,7	354,3	100,0
Folyó bevétel	2.032,7	812,6	1.947,5	1.954,3	96,1	100,3
Támogatás	5.060,7	4.288,7	5.149,0	5.149,0	101,7	100,0
Előirányzat-maradvány	984,0		764,2	764,2	77,7	100,0
Létszám (fő)	1.081	1.110	1.123	1.074	99,4	95,6

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	5.101,3	812,6	4.288,7	3.357,5
Módosítások jogcímenként				

13. havi illetmény támogatása	133,9		133,9	101,6
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	133,1		133,1	
Fiatalkutatók támogatása	17,1		17,1	15,9
Felújítási támogatás	- 8,7		- 8,7	
Többletfeladat támogatása	175,5		175,5	61,2
Központi beruházás	28,7	2,3	26,4	
OTKA kutatás támogatása	287,8		287,8	119,4
Idős akadémikusok támogatása	0,3		0,3	
Elnöki keretből történő támogatása	89,6		89,6	16,4
Könyv- és folyóiratkiadás támogatása	5,3		5,3	2,2
Többletbevétel	907,0	907,0		207,4
Saját hatáskörű átcsoportosítás				-173,2
Előző évi maradvány átvétel	225,6	225,6		47,3
Előirányzat-maradvány igénybevétele	764,2	764,2		182,7
2007. év módosított előirányzat	7.860,7	2.711,7	5.149,0	3.938,4

Kiadási előirányzatok

millió Ft-ban, egy tizedessel

Eredeti Módosított Teljesítés előirányzat

Személyi juttatások	3.357,5	3.938,4	3.636,2
Munkaadókat terhelő járulékok	1.061,8	1.239,7	1.147,5
Dologi kiadások	401,5	2.075,9	1.745,0
Működési célú pénzeszköz átadások	24,7	58,5	35,3
Támogatásértékű működési kiadás	3,4	69,9	69,1
Előző évi maradványátadás		25,0	25,0
Intézményi beruházási kiadás	48,0	130,8	98,6
Felújítás	204,4	292,0	201,1
Központi beruházás		28,7	28,7

Támogatásértékű felhalmozási kiadás		1,3	0,8
Kölcsönök		0,5	0,5
Kiadások összesen	5.101,3	7.860,7	6.987,8

Teljesítések

Bevételek megoszlása forrásonként

2007. évi tényadat megoszlása (%)	
OTKA	10,7
Nemzeti kutatási alap-programok	5,3
Innovációs alaptól átvett pályázati tevékenység	0,4
Vállalkozástól	6,5
Külföldi forrás	12,2
Egyéb forrás	39,4
Előirányzat-maradvány igénybevétele	25,5
Bevételek összesen	100,0 (alvállalkozói teljesítések és áfa nélkül)

A költségvetési címbe tartozó bevételek legnagyobb része a külföldi forrás és az ún. egyéb források körébe tartozott.

Az egyéb források körébe a következő bevételi jogcímek kerültek besorolásra:

- önkormányzatoktól átvett pénzek;
- bérleti díj bevétel;
- kamatbevétel;
- fejezeti kezelésű előirányzattól támogatásértékű bevételek;
- non-profit szervezetektől átvett pénzek stb.

Személyi juttatások

		Tervezett		Tényleges	
		személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak		3.032,4	1.010	3.147,1	952
Részmunkaidőben foglalkoztatottak		174,9	100	243,2	121
Állományba nem tartozók		150,2		245,9	1
Összesen		3.357,5	1.110	3.636,2	1.074

Létszám alakulása

	2006. év		2007. év		Változás	Változás
	összes létszám	ebből: kutató	összes létszám	kutatói létszám	összes létszám (%)	kutatói létszám (%)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	951	650	952	654	100,1	100,6
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	125	47	121	56	96,8	119,1
Állományba nem tartozók	5	1	1	1	20,0	100,0
Összesen	1.081	698	1.074	711	99,4	101,9

Felújítás

Felújításra az intézetek – áfa nélkül – 167,8 millió Ft-ot fordítottak, amelyből

- 166,1 millió Ft (99,0%) az ingatlanok,
- 1,1 millió Ft (0,6 %) a gépek,
- 0,6 millió Ft (0,4 %) a járművek felújítása.

A felújításokra az Akadémia központi forrásból 204,7 millió Ft költségvetési támogatást biztosított.

Beruházás

Központi beruházásként az intézetek 28,7 millió Ft-ot fordíthattak beruházásra.

Intézményi beruházásként 98,6 millió Ft-ot fordítottak ingatlanok, gépek, berendezések és felszerelések, járművek és immateriális javak beruházására.

Előirányzat-maradvány

A költségvetési címhez tartozó kutatóintézeteknél a beszámolási időszakban 879,7 millió Ft előirányzat-maradvány keletkezett az alaptevékenységi feladatok teljesítésével összefüggésben visszaforgatás nélkül.

millió Ft

Az előirányzat-maradvány megoszlása

- kiadási megtakarítás: 872,8
- bevételi túlteljesítés: 6,9

	2006. év (millió Ft)	2007. év	Változás (%)
Múzeumi tevékenység	2,6	3,0	115,4
Külügyi kapcsolatok	0,5		
Kutatást kiegészítő feladatok	-	2,7	
Társadalomtudományi kutatások	758,8	874,0	112,0
Összesen	761,9	879,7	116,0

A keletkezett maradvány az áthúzódó feladatok teljesítéséhez szükséges, kötelezettségvállalással terhelt.

A vállalkozási tevékenység

Vállalkozási tevékenységet az intézetek nem folytattak.

7. cím: Területi akadémiai központok

Területi akadémiai központok gazdálkodásának jellemzői

A területi akadémiai bizottságok tevékenységének legfontosabb célja a régiókban folyó tudományos munka ösztönzése, támogatása és koordinálása.

Alapvető feladatuk a régiókban működő tudományos kutatók munkájának összefogása, a régiókat érintő különböző gazdasági, területfejlesztési és környezetvédelmi döntések tudományos megalapozása, továbbá a tudomány eredményeinek közvetítése és népszerűsítése az érdeklődő nagyközönség felé.

Szakmai tevékenység:

A Bizottságok a 2007. évben tudományszervezési tevékenységüket összesen 62 szakbizottságban és 371 munkabizottságban látták el. Számos hazai és nemzetközi konferenciát szerveztek, melyek keretében megtartott előadások, szakmai bemutatók és kiállítások jelentősen hozzájárultak a tudományos továbbképzéshez. A rendezvények száma 958 volt.

Az intézmények továbbra is kiemelt feladatnak tekintették az önkormányzatokkal való szoros együttműködést. Eredményes volt a határon túli köztestületi tagokkal való kapcsolattartás, melynek keretében egyre több határon túli köztestületi tag vesz részt az egyes szakbizottságok munkájában. Figyelmet fordítottak a tudományos közélet összehangolása és a tudományos eredmények terjesztése mellett a többi területi bizottsággal való együttműködésre is. Ennek érdekében területi bizottsági találkozót szerveztek Pécsen, ahol tájékoztatták egymást munkájukról, terveikről és az egyéb aktuális kérdésekről.

A Magyar Tudomány Ünnepe programsorozat keretében számos kitüntetést adtak át, és ez évben is a személyi jövedelemadó felajánlott 1 %-át a fiatal kutatók díjazására fordították.

A gazdálkodási környezet alakulása:

Az Akadémiai Központok költségvetése a 2007. évben is csak nagyon takarékos gazdálkodás mellett tudta biztosítani a folyamatos működést. Az egyre növekvő működési kiadások – különösen az energiaszolgáltatási díjak – miatt előfordult, hogy nem tudták időben teljesíteni a számlák kiegyenlítését, napi likviditási gondokkal küzdöttek.

A megnövekedett kiadások fedezetét a székházak vendégszobáinak, valamint az előadó- és tárgyalótermeinek bérbeadásából származó bevételek növelésével igyekeztek biztosítani.

A Területi Akadémiai Bizottságok Titkárságai 2007. évi gazdálkodásához 165,5 millió Ft működési célú és 12,1 millió Ft felhalmozási célú költségvetési támogatás, valamint 108,7 millió Ft saját bevétel állt rendelkezésre, melyből 11,1 millió Ft az előző évi maradványból keletkezett.

A 2007. évi gazdálkodásból 11,2 millió Ft maradvány keletkezett, mely az áthúzódó feladatok finanszírozásához szükséges.

Előirányzatok és teljesítések alakulása

7. Területi akadémiai központok

Megnevezés	2006. évi tény	2007. évi eredeti előirányzat	2007. évi módosított előirányzat	2007. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	303,2	209,7	286,6	275,1	90,7	96,0
Ebből:						
személyi juttatás	118,3	118,0	133,7	131,6	111,2	98,4
központi beruházás	8,9		9,0	9,0	101,1	100,0
Folyó bevétel	93,4	56,5	97,9	97,6	104,5	99,7
Támogatás	207,6	153,2	177,6	177,6	85,5	100,0
Előirányzat-maradvány	13,3		11,1	11,1	83,5	100,0
Létszám (fő)	61	61	61	61	100,0	100,0

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	209,7	56,5	153,2	118,0
Módosítások jogcímenként				
13. havi illetmény támogatása	5,0		5,0	3,8

Egyensúlyi tartalék visszarendezése	5,1		5,1	
Többletfeladat támogatása	2,8		2,8	0,8
Központi beruházás	9,0		9,0	
OTKA kutatás támogatása	1,0		1,0	0,3
Idős akadémikusok támogatása	0,1		0,1	
SZJA 1% felhasználása	2,2	1,3	0,9	2,0
Könyv- és folyóiratkiadás támogatása	0,5		0,5	
Többletbevétel	32,2	32,2		8,7
Saját hatáskörű átcsoportosítás				-0,8
Előző évi működési maradvány átvétel	7,9	7,9		
Előirányzat-maradvány igénybevétele	11,1	11,1		0,9
2007. év módosított előirányzat	286,6	109,0	177,6	133,7

Kiadási előirányzatok

millió Ft-ban, egy tizedessel

Eredeti Módosított Teljesítés előirányzat

Személyi juttatások	118,0	133,7	131,6
Munkaadókat terhelő járulékok	38,4	41,1	40,3
Dologi kiadások	50,2	81,0	75,1
Működési célú pénzeszköz átadások		0,6	0,6
Támogatásértékű működési kiadás		0,8	0,8
Előző évi maradványátadás		4,6	4,6
Intézményi beruházási kiadás		4,1	3,5
Felújítás	3,1	11,7	9,6
Központi beruházás		9,0	9,0
Kiadások összesen	209,7	286,6	275,1

Teljesítések

Személyi juttatások

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	105,6	53	110,2	53
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	10,1	8	12,8	8
Állományba nem tartozók	2,3		8,6	
Összesen	118,0	61	131,6	61

Létszám alakulása

	2006. év összes létszám	2007. év összes létszám	Változás összes létszám (%)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	55	53	96,4
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	5	8	160,0
Összesen	60	61	101,7

Felújítás

Felújításra az intézetek – áfa nélkül – 8,0 millió Ft-ot fordítottak, amely teljes egészében ingatlanok felújítása.

A felújításokra az Akadémia központi forrásból 3,1 millió Ft költségvetési támogatást biztosított.

Beruházás

Központi beruházásként az intézetek 9,0 millió Ft-ot fordíthattak beruházásra.

Intézményi beruházásként 3,5 millió Ft-ot fordítottak ingatlanok, gépek, berendezések és felszerelések, járművek és immateriális javak beruházására.

Előirányzat-maradvány

A beszámolási időszakban 11,2 millió Ft előirányzat-maradvány keletkezett az alaptevékenységi feladatok teljesítésével összefüggésben visszaforgatás nélkül.

millió Ft

Az előirányzat-maradvány megoszlása

- kiadási megtakarítás:	11,5
- bevételi lemaradás:	0,3

	2006. év (millió Ft)	2007. év	Változás (%)
- kutatást kiegészítő feladatok	11,1	11,2	100,9
Összesen	11,1	11,2	100,9

A keletkezett maradvány az áthúzódó feladatok teljesítéséhez szükséges, kötelezettségvállalással terhelt.

A vállalkozási tevékenység

Vállalkozási tevékenységet az intézetek nem folytattak.

8. cím: Akadémiai Létesítmények Fenntartás és Üzemeltetése

Az MTA ALFA végzi, melynek feladata több akadémiai ingatlan üzemeltetése, kezelése.

Ezen belül főbb tevékenységi körei a következők:

- Felújítási, beruházási, lebonyolítási feladatok.
- A Budaörsi úti Kutatóház, az MTA Székháza, Irodaháza és esetileg meghatározott egyéb ingatlanjainak tartós vagy átmeneti üzemeltetése, fenntartása.
- A székházi rendezvények szervezése, az azokkal kapcsolatos feladatok ellátása.
- Akadémiai ingatlanok értékesítése, bérbeadása, közbeszerzési tenderek lebonyolítása eseti kijelölés alapján.
- Építési-beruházási és felújítási, lebonyolítási és műszaki ellenőrzési tevékenység.
- Az alaptevékenység üzemeltetési, fenntartási és rendezvény szolgáltatás körében kiegészítő tevékenység végzése.

2007. január 1-jétől a feladatai közé tartozik az Akadémia Gépkocsi Szolgálat, mely akkortól megszűnt mint önálló költségvetési intézmény, az ALFA keretein belül működik tovább.

A Szolgálat az akadémikusok és a Titkárság hivatalos, közéleti és egyéb célú utazásait biztosítja.

A Szolgálat 2007. évben 381,6 ezer kilométert teljesített, ami 3,7%-kal alacsonyabb, mint az előző időszakban. 15 ezer km-rel kellett csökkenteni a teljesítést, a pénzügyi lehetőségek korlátozottsága miatt. A gépkocsi állomány a fuvarfeladatok teljesítésére megfelelő volt.

Az ALFA által végzett feladatok teljesítése érdekében 1.136,6 millió Ft kiadás merült fel, melyhez 448,6 millió Ft működési célú 259,5 millió Ft felhalmozási célú támogatás és 44,0 millió Ft kormányzati felhalmozási célú támogatás, valamint 444,9 millió Ft saját bevétel kapcsolódott, melyből 57,7 millió Ft az előző évi maradvány-igénybevétele volt.

Előirányzatok és teljesítések alakulása

8. Akadémiai létesítmények fenntartása és üzemeltetése

Megnevezés	2006. évi tény	2007. évi eredeti előirányzat	2007. évi módosított előirányzat	2007. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	1.345,3	1.061,1	1.192,4	1.136,6	84,5	95,3
Ebből:						
személyi juttatás	216,5	238,9	250,6	249,9	115,4	99,7
központi beruházás	76,8		45,6	45,6	59,4	10,0
Folyó bevétel	391,7	294,2	382,6	387,2	98,9	101,2
Támogatás	880,1	766,9	752,1	752,1	85,5	100,0
Előirányzat-maradvány	131,2		57,7	57,7	44,0	100,0
Létszám (fő)	93	101	101	93	100,0	92,1

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	1.061,1	294,2	766,9	238,9
Módosítások jogcímenként				
13. havi illetmény támogatása	9,6		9,6	7,3
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	11,7		11,7	
Többletfeladat támogatása	30,9		30,9	2,9
Központi beruházás	45,6	1,6	44,0	
Felújítás támogatása	-95,6	15,4	-111,0	
Többletbevétel	64,3	64,3		
Saját hatáskörű átcsoportosítás				-7,0
Előző évi maradvány átvétel	7,1	7,1		3,5
Előirányzat-maradvány igénybevétele	57,7	57,7		5,0
2007. év módosított előirányzat	1.192,4	440,3	752,1	250,6

Kiadási előirányzatok

millió Ft-ban, egy tizedessel
Eredeti Módosított Teljesítés
előirányzat

Személyi juttatások	238,9	250,6	249,9
Munkaadókat terhelő járulékok	83,2	82,4	81,1
Dologi kiadások	368,0	500,7	494,9
Társadalom- és szociálpolitikai juttatások		2,2	2,2
Intézményi beruházási kiadás	1,0	4,0	3,4
Felújítás	370,0	306,9	259,5
Központi beruházás		45,6	45,6
Kiadások összesen	1.061,1	1.192,4	1.136,6

Teljesítések**Személyi juttatások**

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	229,4	95	242,0	91
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	8,4	6	4,4	2
Állományba nem tartozók	1,1		3,5	
Összesen	238,9	101	249,9	93

Létszám alakulása

	2006. év összes létszám	2007. év összes létszám	Változás összes létszám (%)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	88	91	103,4
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	5	2	40,0
Összesen	93	93	100,0

Felújítás

Felújításra az intézmény – áfa nélkül – 216,3 millió Ft-ot fordítottak, amelyből

- 214,0 millió Ft (98,9 %) az ingatlanok,
- 1,2 millió Ft (0,6 %) a gépek,
- 1,1 millió Ft (0,5 %) a járművek felújítása.

A felújításokra az Akadémia központi forrásból 259,0 millió Ft költségvetési támogatást biztosított.

Beruházás

Központi beruházásként az intézmény 45,6 millió Ft-ot fordított beruházásra.

Intézményi beruházásként 3,4 millió Ft-ot fordítottak ingatlanok, gépek, berendezések és felszerelések, járművek és immateriális javak beruházására.

Előirányzat-maradvány

A beszámolási időszakban 57,7 millió Ft előirányzat-maradvány keletkezett az alaptevékenységi feladatok teljesítésével összefüggésben visszaforgatás nélkül.

		millió Ft		
Az előirányzat-maradvány megoszlása				
- kiadási megtakarítás:				53,1
- bevételi túlteljesítés:				4,6
	2006. év	2007. év	Változás	
	(millió Ft)		(%)	
- kutatást kiegészítő feladatok	57,7	57,7	100,0	
Összesen	57,7	57,7	100,0	

A keletkezett maradvány az áthúzódó feladatok teljesítéséhez szükséges, kötelezettségvállalással terhelt.

A vállalkozási tevékenység alakulása az előző évihez képest

	2006. év	2007. év	Változás
millió Ft			
Vállalkozási bevételek	11,3	5,2	46,0
Vállalkozási kiadások	5,7	2,6	45,6
Vállalkozási eredmény	5,6	2,6	46,4

A vállalkozási bevétel az összes bevétel: 1,4 %-a

A vállalkozási kiadás az összes kiadás: 0,2 %-a

Az eredmény a vállalkozási bevétel: 50 %-a

Az eredmény a vállalkozási kiadás: 100 %-a

A vállalkozási eredményből alaptevékenységre mind a 2,6 millió Ft-ot felhasználták.

9. cím: Kutatásszervezési és nemzetközi kapcsolatok

Az Akadémia kutatási tevékenységét elősegítő feladatok rendkívül összetettek, így - hasonlóan a korábbi időszakokhoz - az ebbe a körbe tartozó feladatokat az azokat ellátó intézmények szerinti csoportosításban mutatjuk be.

Kutatás - szervezési feladatok

Az MTA Kutatásszervezési Intézet (KSZI) 2007. évben is az Alapító Okiratban kijelölt feladatok szerint végezte munkáját.

1. Köztestületi adatbázis és köztestületi adattár építése, működtetése

Alapfeladatuk a köztestületi tagok nyilvántartása a köztestületi adatbázisban, az adatok karbantartása, a nyilvánosságra hozható információk közreadása (Internet, CD), tájékoztatók és statisztikák készítése az MTA vezetői és vezető testületei részére.

- **A Köztestületi Publikációs Adattár (KPA) fejlesztése és működtetése**
Elvégezték a 2007. évi akadémikus jelöltek publikációs és idézettségi adatainak betöltését, a tagajánláshoz kapcsolódó internetes oldalak kialakítását. Ezt általánosítva új funkcióval bővült a KPA: kialakították a különböző pályázatok (OTKA, Bolyai) igényeihez illeszkedő modult, ahol a publikációs és idézettségi adatok a pályázat követelményeinek megfelelő formában állíthatók elő. Elkészült a KPA adatbázis tudománymetriai mutatókat tartalmazó modulja, ahol tudományterületek, MTA tudományos osztályok szerinti keresések végezhetők, és rangsorok állíthatók össze az egyes mutatók szerint. Elkészült a Tudományos Publikációs Adattár (TPA) adatbázissal való adatcserét támogató export-import funkció, átjárhatóságot biztosítva a két adatbázis között. Megvalósították az adatmigrálást a Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézet szerveréről a Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézet (SZTAKI) szerverére, ezzel egy időben magasabb verziószámú adatbázis kezelő szoftverre tértek át, számos új szolgáltatás került az adminisztrátori felületre és a felhasználói felületre.
- **Nem akadémikus köztestületi tagok adatbázisa**
Megkezdődött a köztestületi adatbázis karbantartó moduljának internetre való terelése. A köztestületi adatbázis a NIIF szerveréről a SZTAKI szerverére került át, ezzel megvalósult az a régóta tervezett állapot, hogy valamennyi kapcsolódó adatbázis egy szerveren működjön.

- MTA tudós adatbázis

Elkészült az a fejlesztés, ami a nem akadémikus és az akadémikus köztestületi tagok közös azonosító rendszerének kialakítását valósította meg. A KSZI és az MTA Könyvtára együttműködésének keretében megkezdődött az akadémikus adatbázis kialakítása. Ebben az akadémikusok publikációs tevékenysége mellett egyéb rájuk vonatkozó információk is kereshető formában rendelkezésre állnak majd. Megtörténtek az előkészületek a tudományos elit adatbázisának kialakításához, elindult az adatszerkezet kialakítása.

2. Szolgáltatás

A köztestületi nyilvántartásra építve segítették a 200 közgyűlési doktor képviselő megválasztását. Az Intézet tudományelemzési csoportja folytatta a hazai kutatóhelyek és kutatók tudományos tevékenységének megítélését lehetővé tévő adat-összeállítások és elemzések készítését. A köztestületre vonatkozó statisztikákkal segítették az országgyűlési és a kormánybeszámoló, valamint a közgyűlési beszámolók elkészítését. Részt vett az Intézet a Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat programjának kidolgozásában, a Rendezvénytanács üléseinek megszervezésében és az Akadémián kívüli intézményekben kijelölt programfelelősök munkájának összehangolásában.

3. Kutatás

Folytatódott a „Fiatal kutatók: doktori képzés és életpálya modellek” c. projekt, amelyet Jedlik Ányos program keretében végeznek. A 2007-ben készült részbeszámolót az NKTH elfogadta.

Kéziratként elkészült a „Tudomány és politika” című, az intézeti kutatók és felkért külső (hazai és külföldi) szerzők által írt tanulmánykötet. A könyv 2008. első felében jelenik meg a Typotex kiadónál.

Bekapcsolódtak a Klímavédelmi Kutatások Koordinációs Irodája által indított szociológiai kutatásokba. A települési önkormányzatok lehetséges és tényleges szerepét vizsgálják a klímaváltozási hatásokhoz történő alkalmazkodásban és a védelemben.

4. Információtechnológiai feladatok

Főtitkári döntés alapján 2007-ben a KSZI átvette az MTA Titkárságától az információtechnológiai feladatokat és új osztályszervezetben, az Információtechnológiai Osztály keretében

folyamatosan ellátja a Titkárság és a KSZI ilyen jellegű feladatait. A feladatokhoz kapcsolódóan folyamatos fejlesztéseket is végeznek.

Nemzetközi kapcsolatok szervezése, bonyolítása

Az Akadémia nemzetközi kapcsolataival összefüggő feladatok lebonyolítása a Nemzetközi Együttműködési Iroda (NEI) feladatai közé tartozik, melyek 2007. évben a következők voltak:

- Az Akadémia tudományos csere-egyezményeinek keretében történő utazások lebonyolítása, vagyis a kiutazók menetjegyének biztosítása, a fogadó partnerrel való egyeztetés. A beutazók számára a szállás, napidíj, belföldi közlekedés stb. biztosítása, kapcsolattartás a küldő és fogadó féllel.

Projekt megállapodások alapján megvalósuló utak esetében ugyancsak a NEI intézi a ki- és beutazásokat, a szállás biztosítását, a konferenciákkal kapcsolatos gazdasági ügyeket. Ezen kívül lebonyolítja a központi költségvetés terhére megvalósuló akadémiai utazásokat.

- Az Akadémia nemzetközi tevékenységével összefüggő határozatok, döntések végrehajtása, két - és többoldalú tudományos együttműködési megállapodások előkészítése, keretek felosztása, nemzetközi tudományos szervezetek tagdíj viselése, hazai tudományos rendezvények támogatása.

A kutatásszervezési és nemzetközi tevékenység keretében végzett feladatok teljesítése érdekében 938,1 millió Ft kiadás merült fel, melyhez 752,4 millió Ft működési célú, 36,9 millió Ft felhalmozási célú támogatás, valamint 210,5 millió Ft saját bevétel kapcsolódott, melyből 71,4 millió Ft az előző évi maradvány-igénybevétele volt. A 2007. évi gazdálkodásból 61,7 millió Ft maradvány keletkezett, mely az áthúzódó kötelezettségek finanszírozásához szükségesek.

Előirányzatok és teljesítések alakulása

9. Kutatásszervezési és nemzetközi kapcsolatok

Megnevezés	2006. évi tény	2007. évi eredeti előirányzat	2007. évi módosított előirányzat	2007. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	904,7	746,0	990,0	938,1	103,7	94,8
Ebből:						
személyi juttatás	233,7	314,9	292,8	280,0	119,8	95,6
központi beruházás	2,7					
Folyó bevétel	142,8	49,3	129,3	139,1	97,4	107,6
Támogatás	791,8	696,7	789,3	789,3	99,7	100,0
Előirányzat-maradvány	41,5		71,4	71,4	172,1	100,0
Létszám (fő)	49	56	57	55	112,2	96,5

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	746,0	49,3	696,7	314,9
Módosítások jogcímenként				
13. havi illetmény támogatása	7,9		7,9	6,0
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	22,6		22,6	
Többletfeladat támogatása	40,4		40,4	8,8
Felújítás támogatása	13,1		13,1	
Fiatal kutatók támogatása	0,7		0,7	0,5
OTKA kutatás támogatása	7,9		7,9	
Többletbevétel	50,4	50,4		3,7
Saját hatáskörű átcsoportosítás				- 50,0
Előző évi működési maradvány átvétel	29,6	29,6		7,6

Előirányzat-maradvány igénybevétele	71,4	71,4		1,3
2007. év módosított előirányzat	990,0	200,7	789,3	292,8

Kiadási előirányzatok

millió Ft-ban, egy tizedessel
Eredeti Módosított Teljesítés
előirányzat

Személyi juttatások	314,9	292,8	280,0
Munkaadókat terhelő járulékok	89,0	80,0	73,6
Dologi kiadások	307,1	553,4	524,7
Működési célú pénzeszköz átadások	2,0	2,2	1,1
Támogatásértékű működési kiadás	10,0		
Előző évi maradványátadás		3,3	3,3
Intézményi beruházási kiadás	1,5	23,7	21,3
Felújítás	21,5	34,6	34,1
Kiadások összesen	746,0	990,0	938,1

Teljesítések

Személyi juttatások

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	191,2	52	192,7	46
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	6,9	4	11,6	6
Állományba nem tartozók	116,8		75,7	3
Összesen	314,9	56	280,0	55

Létszám alakulása

	2006. év		2007. év		Változás összes létszám (%)	Változás kutatói létszám (%)
	összes létszám	ebből: kutató	összes létszám	kutatói létszám		
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	45	10	46	8	102,2	80,0
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	4	3	6	2	150,0	66,7

Állományba nem tartozók			3	2		
Összesen	49	13	55	12	112,2	92,3

Felújítás

Felújításra az intézmények – áfa nélkül – 28,4 millió Ft-ot fordítottak, amelyből a teljes összeg az ingatlanok felújítása.

A felújításokra az Akadémia központi forrásból 34,1 millió Ft költségvetési támogatást biztosított.

Beruházás

Központi beruházásra az intézmények költségvetés támogatást nem kaptak.

Intézményi beruházásként 21,3 millió Ft-ot fordítottak ingatlanok, gépek, berendezések és felszerelések, járművek és immateriális javak beruházására.

Előirányzat-maradvány

A beszámolási időszakban 61,7 millió Ft előirányzat-maradvány keletkezett az alaptevékenységi feladatok teljesítésével összefüggésben.

	millió Ft
Az előirányzat-maradvány megoszlása	
- kiadási megtakarítás:	51,9
- bevételi túlteljesítés:	9,8

	2006. év (millió Ft)	2007. év	Változás (%)
Nemzetközi kapcsolatok	39,4	22,5	57,1
Kutatást kiegészítő tevékenység	32,0	39,2	122,5
Összesen	71,4	61,7	86,4

A keletkezett maradvány az áthúzódó feladatok teljesítéséhez szükséges, kötelezettségvállalással terhelt.

Vállalkozási tevékenység

Vállalkozási tevékenységet az intézmények nem folytattak.

10. cím: Támogatott Kutatóhelyek

A 2007. évi működés feltételeinek főbb vonásai:

A 2007. év az új, 2007-2011 közötti kutatási ciklus első éve volt. Az új pályázati ciklus jelentős változást hozott a kutatócsoportok számában, szerkezetében.

2007. január 1-én 79 kutatócsoport kezdte meg a 2007 - 2011 évekre szóló kutatási ciklust 30 kutatócsoport a matematika és természettudományi területen, 25 kutatócsoport az élettudományok területén, míg 24 kutatócsoport a társadalomtudományok területén.

Anyagi feltételek

A kutatócsoporti hálózat 2007. évi működésére és működtetésére kapott költségvetési támogatás döntő része személyi juttatás, a dologi kiadások igen kis arányt képviseltek a költségvetésen belül.

A kutatóhálózat működtetéséhez pozitívan járult hozzá az a tény, hogy a kutatócsoportok részesülhettek az Akadémia központi fejezeti kezelésű forrásaiból. Ennek folyamán a kutatócsoportok 4 millió Ft összegű támogatást használhattak nemzetközi kapcsolataik ápolására (konferenciákon, szimpóziumokon való részvétel révén és nemzetközileg elismert külföldi tudósok meghívásával).

A 2007. évi központi beruházási keretből a Támogatott Kutatóhelyek (TK) kutatócsoportjai 19,5 millió Ft felhasználására kaptak engedélyt.

A 2007-ben meghirdetett ERC Starting Grant pályázaton eredményesen szerepeltek fiatal kutatóink: 11 kutató pályázatát fogadták be az I. fordulóban, ebből egy kutató jutott tovább a II. fordulóba. Ennek eredményeként a 11 kutató az elnöki keretből összesen 6 M Ft támogatásban részesült.

A kutatócsoportok a 2007-ben induló fiatal kutatói álláshelyek közül összesen 11 státust tölthettek be.

A kutatócsoportok által elnyert OTKA, NKTH, GVOP, illetve külföldi (EU és egyéb) pályázatok jelentősen hozzájárultak az adott kutatócsoportok kutatási tevékenységének eredményes és színvonalas végzéséhez. A pályázatok sajátos feltételrendszereiből adódóan a pályázatban résztvevő kutatócsoportok a létrejövő konzorciumokon belül igen szorosan és hatékonyan működtek együtt akadémiai kutató intézetekkel, egyetemi tanszékekkel és intézetekkel.

Akadémiai reformfolyamat

Az új kutatási ciklus megindítása számos feladatot rótt a hálózatra. A feladatok végrehajtása során mindvégig figyelemmel voltunk az akadémiai reformfolyamat során megfogalmazott követelményekre.

A pályázati kiírásnak megfelelően az év elején valamennyi, az új kutatási ciklusban foglalkoztatott közalkalmazottal megkötésre kerültek a határozott időre szóló közalkalmazotti kinevezések.

Minden kutatócsoport vezetővel az év elején támogatási szerződés megkötésére került sor, mely támogatási szerződés tartalmazza a 2007. évre a kutatócsoport által elnyert támogatási összeget, a Támogatott Kutatóhelyek Irodája (TKI) és a csoport közötti együttműködés, ügyintézés rendjét, valamint a TKI állományába nem tartozó kutató csoportvezetők kötelezettségeit.

Valamennyi befogadó intézménnyel véglegesítettük a kutatócsoportok befogadását szabályozó Megállapodás tartalmát, minden befogadó intézmény esetében elkészült a Megállapodás mindkét szerződő fél által elfogadott szövege.

Minőségbiztosítás

A pályázati kiírásnak megfelelően a jelen ciklusban történik meg először, hogy a ciklus második évét követően szigorú teljesítményellenőrzés következik.

A kiválóan teljesített kutatóhelyek a ciklus végéig továbbra is megkapják az akadémiai támogatást, míg a szakmai minősítés során nem megfelelőnek talált csoportok támogatása 2009. december 31. napjával megszűnik.

A Főtitkári Értekezlet határozata alapján megkezdődött a 2009-ben esedékes beszámoltatás követelményrendszerének, paramétereinek, módszereinek kidolgozása.

Szellemi tulajdon hasznosítás

Az akadémiai reformfolyamat célkitűzéseiből kiindulva elindult, és jelenleg is folyik a szellemi tulajdon értékesítésben az eddiginél fokozottabb részvétel megvalósítási lehetőségeinek felmérése, a folyamat szabályozásának előkészítése.

A kutatóhálózat általános működésének alakulása

Munkaszervezés/munkairányítással kapcsolatos feladatok

A csoportokat tájékoztatást kaptak - különös tekintettel az újonnan belépő csoportokra - az új kutatási ciklusban érvényes működési-, eljárási rendről (beleértve a kutatócsoportok költségvetésével, gazdálkodásával, bér- és munkaüggyel, alkalmazással kapcsolatos előírásokat, va-

lamint a külső pályázatok, elszámolás, megbízások, szerződéskötések előző évek gyakorlatához képest megváltozott szabályait).

Informatikai feladatok

A Főtitkári Értekezleti F-20/104/2006 számú állásfoglalása alapján a TKI gondoskodott arról, hogy az új ciklusban működő kutatócsoportok adatai, valamint a kutatócsoportok tevékenységét ismertető információk meg jelenjenek az MTA honlapján, valamint arról, hogy az új kutatási ciklusban működő csoportoknál jogilag nem tisztázott eredetű, illegális szoftverek alkalmazására ne kerüljön sor.

Társult tagság

2007. februárjában az AKT elfogadta a TK társult tagsági viszonyt meghatározó új szabályzatát (A Magyar Tudományos Akadémia Támogatott Kutatóhálózata Társult Tagságának Létrehozási és Működési Szabályzata). A szabályzatban az AKT a társult tagi kutatócsoportok maximális számát a pályázati ciklusban támogatást nyert kutatócsoportok számának 20 százalékában határozta meg.

2007. január 1-én induló kutatási ciklusban az AKT döntése alapján 12 társult tagi státussal rendelkező csoport alakult meg (társult tagi státust kapott: Ágh Attila, Sárközi Tamás, Kopp Mária, Dinya László, Dobszay László, Fürst Zsuzsanna, Jolánkai Márton, Kiss János, Kiss Tamás, Rontó Györgyi, Nagy János, Magyar Kálmán).

A társult tagokkal a támogatási szerződések megkötésre kerültek, és a Társult tagsági szabályzat által előírt, illetve a honlapon megjelenítendő adatok bekérésre kerültek.

A kutatócsoportok 2007. őszén 12 fős Hálózati Tanácsot választottak, majd az új hálózati Tanács megválasztotta tisztségviselőit: elnök Lénárd László, alelnökök Dékány Imre és Maróth Miklós.

Tekintettel arra, hogy 2006-ban egy 4 éves kutatási periódus zárult le, a kutatócsoportok elmúlt négyévi legfontosabb eredményeit ismertető cikluszáró kiadvány megjelent, melyhez a TKI elnöki keretből 1,3 millió Ft támogatást kapott.

A támogatott kutatóhálózat 2007. évi tevékenységéről összefoglalóan megállapítható, hogy a 79 kutatócsoportból álló támogatott kutatóhálózat a jelentkező nehézségek ellenére eredményesen tevékenykedik. A TKI keretében alkalmazott kutatók mellett a kutatóhálózatban meg-

határozó szellemi potenciált jelentenek a nem TKI állományú kutatócsoport vezetők és az adott téma művelésébe bekapcsolódó elismert kutatók.

A kutatóhálózat továbbra is jelentős szerepet tölt be a hazai tudományos életben és nem utolsósorban jól szolgálja az Akadémia és a felsőoktatás közötti kapcsolat és együttműködés szélesítését. A korábbiakhoz hasonlóan továbbra is érvényesül az a tendencia, hogy a kutatócsoportok kutatói tevékenyen részt vesznek a felsőfokú intézmények graduális- és posztgraduális oktató munkájában.

Az Iroda előzőekben felvázolt tevékenységéhez 2.291,6 millió Ft működési célú, 10,9 millió Ft felhalmozási célú támogatás és 19,5 millió Ft központi beruházási célú támogatás, valamint 540,4 millió Ft saját bevétel állt rendelkezésre, melyből 292,9 millió Ft a korábbi időszakban képződött tartalékok igénybevételeiből adódott.

A feladatok teljesítése érdekében 2.661,4 millió Ft kiadás merült fel. A 2007. évi gazdálkodásból 201,0 millió Ft maradvány keletkezett, mely a 2008. évre áthúzódó kötelezettségek finanszírozásához szükséges.

Előirányzatok és teljesítések alakulása

10. Támogatott Kutatóhelyek

Megnevezés	2006. évi tény	2007. évi eredeti előirányzat	2007. évi módosított előirányzat	2007. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	7.315,6	2.068,0	2.851,6	2.661,4	36,4	93,3
Ebből:						
személyi juttatás	3.574,7	1.557,0	1.701,8	1.581,2	44,2	92,9
központi beruházás	8,1		23,5	23,5	290,1	100,0
Folyó bevétel	2.032,7	15,0	236,7	247,5	12,2	104,6
Támogatás	5.060,7	2.053,0	2.322,0	2.322,0	45,9	100,0
Előirányzat-maradvány	984,0		292,9	292,9	29,8	100,0
Létszám (fő)	1.081	407	432	432	40,0	100,0

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	2.068,0	15,0	2.053,0	1.557,0
Módosítások jogcímenként				
13. havi illetmény támogatása	62,1		62,1	47,1
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	69,3		69,3	
Többletfeladat támogatása	16,5		16,5	8,2
Központi beruházás	23,5	4,0	19,5	
Fiatalkutatók támogatása	24,2		24,2	13,9
OTKA kutatás támogatása	77,4		77,4	28,6
Többletbevétel	203,7	203,7		52,6
Saját hatáskörű átcsoportosítás				- 172,2
Előző évi működési maradvány átvétel	14,0	14,0		6,6
Előirányzat-maradvány igénybevétele	292,9	292,9		160,0
2007. év módosított előirányzat	2.851,6	529,6	2.322,0	1.701,8

Kiadási előirányzatok*millió Ft-ban, egy tizedessel***Eredeti Módosított Teljesítés
előirányzat**

Személyi juttatások	1.557,0	1.701,8	1.581,2
Munkaadókat terhelő járulékok	505,8	617,7	558,0
Dologi kiadások		323,6	319,7
Támogatásértékű működési kiadás		70,4	70,4
Előző évi maradványátadás		1,8	1,8
Intézményi beruházási kiadás	5,2	112,8	106,8
Központi beruházás		23,5	23,5
Kiadások összesen	2.068,0	2.851,6	2.661,4

Teljesítések

Bevételek megoszlása forrásonként

2007. évi tényadat megoszlása (%)	
OTKA	3,6
Nemzeti kutatási és fejlesztési programok	30,0
Külföldi forrás	4,1
Egyéb forrás	7,7
Előirányzat-maradvány igénybevétele	54,6
Bevételek összesen	100,0 (alvállalkozói teljesítések és áfa nélkül)

A költségvetési címbe tartozó bevételek legnagyobb része a maradvány igénybe vétele és a nemzeti kutatási és fejlesztési programok körébe tartozott.

Személyi juttatások

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	1.285,0	348	1.246,4	353
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	180,0	59	135,0	79
Állományba nem tartozók	92,0		199,8	
Összesen	1.557,0	407	1.581,2	432

Létszám alakulása

	2006. év		2007. év		Változás összes létszám (%)	Változás kutatói létszám (%)
	összes létszám	ebből: kutató	összes létszám	kutatói létszám		
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	539	372	353	312	65,5	83,9
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	50	41	79	52	158,0	126,8
Összesen	589	413	432	364	73,3	88,1

Felújítás

Az Iroda 2007. évben felújítási tevékenységet nem végzett.

Beruházás

Központi beruházásként a támogatott kutatóhelyek 23,5 millió Ft-ot fordíthattak beruházásra.

Intézményi beruházásként 106,8 millió Ft-ot fordítottak ingatlanok, gépek, berendezések és felszerelések, járművek és immateriális javak beruházására.

Előirányzat-maradvány

A beszámolási időszakban 201,0 millió Ft előirányzat-maradvány keletkezett az alaptevékenységi feladatok teljesítésével összefüggésben.

millió Ft

Az előirányzat-maradvány megoszlása

- kiadási megtakarítás:	190,2
- bevételi túlteljesítés:	10,8

	2006. év	2007. év	Változás
	millió Ft		(%)
Természettudományi kutatások	164,6	122,7	74,5
Orvostudományi kutatások	34,1	83,1	243,7
Agrártudományi kutatások	8,9	-0,4	
Műszaki tudományi kutatások	26,9	-3,6	
Társadalomtudományi kutatások	41,6	46,7	112,3
Kutatást kiegészítő tevékenység	16,8	-47,5	
Összesen	292,9	201,0	68,6

A keletkezett maradvány az áthúzódó feladatok teljesítéséhez szükséges, kötelezettségvállalással terhelt.

Vállalkozási tevékenység

A támogatott kutatóhelyek 2007. évben vállalkozási tevékenységet nem folytattak.

11. cím: Jóléti intézmények

A jóléti intézmények feladatköre:

– Gyermekintézmény

Az Akadémiai Óvoda és Bölcsőde az akadémiai dolgozók 18 hónapostól 3 éves korú, illetve 3-7 éves korú gyermekeinek gondozását, nevelését, valamint iskolára való felkészítését biztosítja.

– Üdülők

A Tudós- és Hivatali Üdülők alaptevékenységként az akadémikusoknak és hozzátartozóiknak, továbbá az intézetek és a Titkárság munkatársainak üdültetését, pihenését látják el. Az alapfeladatukkal összefüggésben biztosítják az épületek fenntartását és üzemeltetését, konferenciákat, tudományos és kulturális rendezvényeket szerveznek, illetve külső étkeztetést és vendéglátást bonyolítanak.

Szervezeti változások:

A jóléti intézményeknél a 2007. évben szervezeti változás történt, a Mátrafüredi Akadémiai Üdülő 2007. január 1-jétől átvette az Erdőtarcasai Akadémiai Tudós Üdülő és Alkotóház szakmai és gazdálkodási feladatait. Az erdőtarcsai intézmény mint önálló költségvetési szerv megszüntetésre került.

A gazdálkodási környezet alakulása:

- Az Óvoda és Bölcsőde nevelőtestülete a 2007. évben is magas színvonalú szakmai felkészültséggel végezte munkáját.

Sokrétű, színes programokat szerveztek a gyermekek számára az intézményen belül, illetve kirándulások formájában is (pl. zenei műsorok, táncterápia, tartásjavító torna, múzeumlátogatás, hagyományőrző programok).

Az intézmény 15 bölcsődei és 75 óvodai férőhelyének igénybevétele továbbra is 100 %-os. A férőhely kihasználtság az évközi változások ellenére is teljes körű, melyből az akadémiai kihasználtság 70 %-os.

- A Tudós- és Hivatali Üdülők esetében az üdültetési és szervezési feladatokat a 2007. évben is közvetlenül az üdülőkben végezték. A személyes kapcsolatok hozzájárultak az állandó visszatérő vendégkör kialakításához, azonban a kihasználtság további növelése érdekében új intézkedéseket is bevezettek. Elektronikus és nyomtatott hirdetések formájá-

ban igyekeztek ismertebbé tenni az üdülőket, interneten történő jelentkezéseket is elfogadnak, valamint üdülési csekk elfogadó helyé váltak.

- A mátrafüredi üdülő és az Alkotóház továbbra is egész évben színvonalasan üzemelt, intézményi bevételeik különféle rendezvények lebonyolításából származnak.
- A mátraházai üdülőben az üdültetés változatlanul magas színvonalon biztosított úgy a többnapos tanácskozások, továbbképzések, mint a kedvezményes, illetve önköltséges üdülővendégek részére.
- A szezonálisan működő üdülők közül Balatonalmádinál és Balatonvilágosnál jelentős problémát okozott, hogy az elő- és utószezonban alacsony volt a vendégek száma. A síófo-ki üdülő viszont iskolás csoportok fogadásával, konferenciák és egyéb rendezvények bonyolításával tudta kihasználtságát és ezáltal bevételeit növelni. A szezonális üdülőkben zömmel kedvezményes üdülést vettek igénybe a vendégek. A szabad férőhelyek értékesítése önköltségi áron történt, mely az előző évekhez képest – az üdülési csekk elfogadása következtében – kedvezőbbben alakult.

A jóléti intézmények 2007. évi gazdálkodásához 246,2 millió Ft működési célú és 45,7 millió Ft felhalmozási célú költségvetési támogatás, valamint 259,7 millió Ft saját bevétel állt rendelkezésre, melyből az előző évi tartalék 12,3 millió Ft volt.

A 2007. évi gazdálkodásból származó maradvány 12,5 millió Ft, mely az áthúzódó feladatok finanszírozásához szükséges.

Előirányzatok és teljesítések alakulása

11. Jóléti intézmények

Megnevezés	2006. évi tény	2007. évi eredeti előirányzat	2007. évi módosított előirányzat	2007. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	538,9	461,1	553,2	539,1	100,0	97,5
Ebből:						
személyi juttatás	208,5	220,2	225,1	223,2	107,1	99,2
központi beruházás	11,9		15,6	15,5	130,3	99,4
Folyó bevétel	269,3	220,3	249,0	247,4	91,9	99,4
Támogatás	251,2	240,8	291,9	291,9	116,2	100,0

Előirányzat-maradvány	30,7		12,3	12,3	40,1	100,0
Létszám (fő)	104	114	114	102	98,1	89,5

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	461,1	220,3	240,8	220,2
Módosítások jogcímenként				
13. havi illetmény támogatása	8,4		8,4	6,4
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	8,0		8,0	
Többletfeladat támogatása	1,1		1,1	0,8
Felújítás támogatása	20,1		20,1	
Központi beruházás	13,5		13,5	
Többletbevétel	28,7	28,7		2,3
Saját hatáskörű átcsoportosítás				- 5,6
Előirányzat-maradvány igénybevétele	12,3	12,3		1,0
2007. év módosított előirányzat	553,2	261,3	291,9	225,1

Kiadási előirányzatok

millió Ft-ban, egy tizedessel

Eredeti Módosított Teljesítés előirányzat

Személyi juttatások	220,2	225,1	223,2
Munkaadókat terhelő járulékok	72,2	73,0	70,4
Dologi kiadások	155,9	188,5	180,9
Társadalom- és szociálpolitikai juttatások			0,1
Támogatásértékű működési kiadás		2,6	0,6
Előző évi maradványátadás		0,3	0,3
Intézményi beruházási kiadás	0,7	7,2	7,1
Felújítás	12,1	37,5	37,6
Központi beruházás		15,6	15,5
Támogatásértékű felhalmozási		3,4	3,4

kiadás

Kiadások összesen	461,1	553,2	539,1
-------------------	-------	-------	-------

Teljesítések**Személyi juttatások**

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	212,8	111	213,9	97
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	6,8	3	8,7	5
Állományba nem tartozók	0,6		0,6	
Összesen	220,2	114	223,2	102

Létszám alakulása

	2006. év összes létszám	2007. év összes létszám	Változás összes létszám (%)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	99	97	98,0
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	5	5	100,0
Összesen	104	102	98,1

Felújítás

Felújításra az intézmények – áfa nélkül – 31,3 millió Ft-ot fordítottak, amelyből

- 24,0 millió Ft (76,7 %) az ingatlanok,
- 7,3 millió Ft (23,3 %) a gépek felújítása.

A felújításokra az Akadémia központi forrásból 32,3 millió Ft költségvetési támogatást biztosított.

Beruházás

Központi beruházásként az intézmények 15,5 millió Ft-ot fordíthattak beruházásra.

Intézményi beruházásként 7,1 millió Ft-ot fordítottak ingatlanok, gépek, berendezések és felszerelések, járművek és immateriális javak beruházására.

Előirányzat-maradvány

A beszámolási időszakban 12,5 millió Ft előirányzat-maradvány keletkezett az alaptevékenységi feladatok teljesítésével összefüggésben.

millió Ft

Az előirányzat-maradvány megoszlása

- kiadási megtakarítás:	14,1
- bevételi lemaradás:	1,6

	2006. év (millió Ft)	2007. év	Változás (%)
- üdültetés	11,9	12,5	105,0
- óvodai nevelés	0,4		
- bölcsődei ellátás	-		
Összesen	12,3	12,5	101,6

A keletkezett maradvány az áthúzódó feladatok teljesítéséhez szükséges, kötelezettségvállalással terhelt.

A vállalkozási tevékenység

A címhez tartozó intézmények vállalkozási tevékenységet nem végeztek.

12. cím: OTKA Iroda

Az Iroda alapítása, jogállása

Az OTKA (Országos Tudományos Kutatási Alap) Irodát a tudományos kutatásért felelős tárca nélküli miniszter a 99/1990 (XII.3.) Kormányrendelet alapján, 1991. szeptember 1. hatállyal alapította. Az OTKA Iroda Alapító Okirata 2008. december 20-i hatállyal módosult, mert az Iroda új bérleménybe költözött, címe megváltozott.

Az Iroda önálló jogi személyiségű, önálló gazdálkodást folytató, központi költségvetési szerv. Az Iroda munkatársai közalkalmazotti jogviszonyban vannak. Az Iroda 2007-re engedélyezett létszáma 42 fő. Az Iroda működését az OTKA Bizottság elnöke irányítja, az Iroda vezetője és alkalmazottai tekintetében gyakorolja a munkáltatói jogokat.

Az Iroda az Országos Tudományos Kutatási Alap (OTKA), 1996. január 1-től Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok (OTKA Programok) működésével kapcsolatos technikai, pénzügyi, szervezési és adminisztratív feladatokat látja el.

Az Iroda feladatai:

- a pályázatok meghirdetése, fogadása, formai ellenőrzése, nyilvántartása,
- a pályázatok értékelésével kapcsolatos adminisztratív feladatok, pályázatok értékelésének ügyintézése, továbbítása zsűrieknek, szakértőknek, listakészítés, döntéselőkészítés,
- a vezető kutatókkal szerződéskötés, levelezés, tanácsadás,
- a kutatási szerződések támogatásának utalása, előirányzatának átadása,
- az éves- és zárójelentések pénzügyi ellenőrzése, zsűrieknek, szakértőknek szakmai véleményezésre továbbítása,
- megbízási szerződések megkötése, megbízási díjak kifizetése szakértők, szakreferensek részére,
- szolgáltatások biztosítása: bizottsági ülésekre,
- pályázati űrlapok, rész- és zárójelentések nyomtatványainak, OTKA kiadványoknak tervezése, elkészíttetése,
- az OTKA Programok és az OTKA Iroda éves költségvetésének, féléves és éves beszámolójának elkészítése,

- információszolgáltatás, adatszolgáltatás az OTKA testületei, minisztériumok, intézmények vezetői részére,
- kapcsolattartás a hazai és külföldi kutatást támogató alapokkal,
- az OTKA informatikai rendszerének, honlapjának folyamatos fejlesztése, működtetése.

2007-ben folytatódott az OTKA komplex elektronikus pályázati rendszerének fejlesztése. A pályázatok elektronikusan történő benyújtása, értékelése, az éves jelentések, valamint a pénzügyi elszámolások internetes adatbázison keresztüli benyújtása és ellenőrzése mellett, 2007-ben a projektek finanszírozása, a kötelezettségvállalások kigyűjtése és a követelések egyeztetése is az OTKA elektronikus rendszerén keresztül történt.

Az Iroda bevételi forrása

Az Iroda az MTA költségvetési fejezetében 1996. január 1-jétől önálló költségvetési intézményként jelenik meg. Az Iroda éves költségvetési támogatási összegét a mindenkori költségvetési törvény tartalmazza.

Az OTKA Iroda 2007. évi feladataival kapcsolatos néhány számadat

- a 2007-ben beérkezett és kiküldött levelek (posta, fax, e-mail) iktatószám szerinti darabszáma: 17260. A tényleges levélforgalom ennél jóval több (körlevelek, rész- és zárójelentések, OTKA Hírlevél).
- a nyilvántartott pályázatok tényleges darabszáma 2007-ban: 47845 db,
- 2007-ben beérkezett új kutatási pályázatok száma: 809
- a 2007-ben beérkezett nagyszámú pályázatok száma: 104,
- 2007-ben beérkezett posztdoktori pályázatok száma: 236
- a folyamatban lévő kutatási témák száma: 2064,
- 2007-ben indult új kutatási szerződések száma: 486 db, ebből 348 OTKA, 138 NKTH-OTKA közös támogatásával.
- a 2006. évi részjelentések száma: 1538 db, zárójelentések száma: 616 db,
- 2007-ben a folyamatban lévő posztdoktori kutatási szerződések száma 81 db.
- folyamatban lévő nemzetközi kutatási szerződések: 32db,

- 2007-ben az MTA Levéltárába 4103 lezárult kutatási szerződés és 1154 nem támogatott pályázat került leadásra,
- 2007-ben megbízási szerződés alapján 430 fő részesült megbízási díj kifizetésben; 394 fő a kollégiumokban ill. a szakterületi zsűrikben valamint a különféle bizottságokban végzett munkájáért, 36 fő a zsűrikben és az egyéb irodai adminisztrációban való részvételükért, 6 fő Ipolyi Arnold díjban részesült,
- kutatási támogatások átutalásának, előirányzat átadásának száma: 2216 db, 210 intézménynek,
- az OTKA Programokkal kapcsolatos könyvelési, kontírozási és analitikai tételek száma: 2560 ill. 7687 db,
- pénzügyileg ellenőrzött részjelentés 3205, zárójelentés 1835 db,
- az Iroda gazdálkodásával kapcsolatos könyvelési és analitikai tételek száma kb. 3000 ill. 9000 db,
- kiküldött OTKA Hírlevél, Különszám 2x2090 db.

Az Iroda gazdálkodásának sajátosságai

2007. évben az Iroda egyetlen bevételi forrása költségvetési támogatás volt; vállalkozási, kiegészítő, kiegészítő tevékenysége, saját bevétele nem volt. Ezért az utóbbi évek elvonásai érzékenyen érintették az Iroda dologi kiadásainak alakulását, és szükségessé tették az OTKA Programoktól forrásátcsoportosítást az Iroda működési költségeinek, főleg az OTKA elektronikus pályázati rendszere továbbfejlesztési költségeinek fedezésére. Azon kívül 2007-ben az Iroda új bérleménybe költözött, ami jelentős egyszeri többletkiadással járt (közbeszerzés, irodahelyiségek kialakítása, irodabútor vásárlás, új számítógép és telefonhálózat kiépítése, informatikai berendezések, telefonközpont, stb.).

Az Iroda gazdálkodásának az egyik jellemzője, hogy a külső személyi juttatások kifizetése az év második felében történik.

A 2007. évi gazdálkodási feladatainak teljesítése érdekében 447,5 millió Ft kiadást teljesítettek, a kiadás 67,6%-át a személyi juttatások és járulékok tették ki.

A kiadás teljesítéséhez 392,4 millió Ft működési célú és 10,0 millió Ft felhalmozási célú támogatás állt rendelkezésre, ezt az összeget 65,6 millió Ft összegű saját bevétel egészítette ki. A saját bevételből 21,7 millió Ft volt az előző évben keletkezett maradvány.

A beszámolási időszakban 20,5 millió Ft maradvány keletkezett, mely áthúzódó kötelezettségek teljesítéséhez szükséges.

Előirányzatok és teljesítések alakulása

12. OTKA Iroda

Megnevezés	2006. évi tény	2007. évi eredeti előirányzat	2007. évi módosított előirányzat	2007. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	398,2	383,8	468,0	447,5	112,4	95,6
Ebből:						
személyi juttatás	231,2	229,8	245,3	236,1	102,1	96,2
központi beruházás	-					
Folyó bevétel	51,1		43,9	43,9	85,9	100,0
Támogatás	346,6	383,8	402,4	402,4	116,1	100,0
Előirányzat-maradvány	22,2		21,7	21,7	97,7	100,0
Létszám (fő)	42	42	42	42	100,0	100,0

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	383,8		383,8	229,8
Módosítások jogcímenként				
13. havi illetmény támogatása	7,0		7,0	5,3
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	11,6		11,6	
Saját hatáskörű átcsoportosítás				- 0,3
Előző évi működési maradvány átvétel	43,9	43,9		0,3
Előirányzat-maradvány igénybevétele	21,7	21,7		10,2
2007. év módosított előirányzat	468,0	65,6	402,4	245,3

Kiadási előirányzatok

millió Ft-ban, egy tizedessel
Eredeti Módosított Teljesítés
előirányzat

Személyi juttatások	229,8	245,3	236,1
Munkaadókat terhelő járulékok	66,8	69,4	66,3
Dologi kiadások	77,2	139,2	135,3
Intézményi beruházási kiadás	10,0	14,1	9,8
Kiadások összesen	383,8	468,0	447,5

Teljesítések**Személyi juttatások**

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	229,8	42	235,6	41
Részmunkaidőben foglalkoztatottak			0,5	1
Állományba nem tartozók				
Összesen	229,8	42	236,1	42

Létszám alakulása

	2006. év összes létszám	2007. év összes létszám	Változás összes létszám (%)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	42	41	97,6
Részmunkaidőben foglalkoztatottak		1	
Összesen	42	42	100,0

Felújítás

Az Iroda 2007. évben felújítási tevékenységet nem végzett.

Beruházás

Központi beruházása az Irodának ebben az évben nem volt.

Intézményi beruházásként 9,8 millió Ft-ot fordítottak ingatlanok, gépek, berendezések és felszerelések, járművek és immateriális javak beruházására.

Előirányzat-maradvány

A beszámolási időszakban 20,5 millió Ft előirányzat-maradvány keletkezett az alaptevékenységi feladatok teljesítésével összefüggésben.

	millió Ft
Az előirányzat-maradvány megoszlása	
- kiadási megtakarítás:	20,5
- bevételi túlteljesítés:	0

A keletkezett maradvány az áthúzódó feladatok teljesítéséhez szükséges, kötelezettségvállalással terhelt.

A vállalkozási tevékenység

Az OTKA Iroda vállalkozási tevékenységet nem végezett.

13. cím: Fejezeti kezelésű előirányzatok

A fejezeti kezelésű előirányzatok tartalmazzák az Akadémia központilag finanszírozott feladatainak, az OTKA programoknak és a fejezeti tartaléknak az előirányzatait.

Ebbe a körbe tartozó előirányzatok a következők voltak:

- 13/1/1. Alapkutatások beruházásai
- 13/1/2. Központi beruházás maradványának visszafizetése
- 13/2/1. Tudós társaságok támogatása
- 13/2/2/1. Magyar Tudomány
- 13/2/2/2. Tudományos könyv- és folyóirat kiadás
- 13/2/3. Fiatal kutatók pályázatos támogatása
- 13/2/8. Nagy Imre Emlékház működésének alapítványi támogatása
- 13/2/10/1. Határon túli magyar tudósok támogatása
- 13/2/13. Szakmai feladatok teljesítése
- 13/2/14. Intézményekhez le nem bontott bevétel
- 13/3/1. OTKA Kutatási témapályázat
- 13/5. Központi kezelésű felújítások
- 13/6. Gazdasági és Szociális Tanács működtetése
- 13/10/1. Fejezeti általános tartalék
- 13/10/2 . Fejezeti államháztartási tartalék

13/1/1. Alap kutatások beruházásai

Központi beruházási előirányzatokra 255,7 millió Ft került megtervezésre, a felhasználható forrásokat évközben a fejezeti egyensúlyi tartalékból 19,3 millió Ft emelte.

2007. évben a központi beruházási keretknél 23,2 millió Ft maradvány keletkezett, melyet 1,9 millió Ft előző évben keletkezett maradvány növelt, felhasználására 2008. évben kerül sor.

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	255,7		255,7
Módosítások kedvezményezettenként			
– saját intézménynek			
= meghatározott feladatra	-251,8		-251,8
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– egyensúlyi tartalékból történt visszarendezés	19,3		19,3
– előirányzat-maradvány igénybevétele	2,4	2,4	
Módosított előirányzat	25,6	2,4	23,2

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– saját intézmény (1 db)	0,5		0,5
Összes kifizetés	0,5		0,5

13/1/2. Központi beruházás maradványának visszafizetése

A központi beruházási előirányzatokon 2006. évben keletkezett 160 millió Ft-os önrevíziós maradvány visszafizetéséhez, a központ beruházás feladatfinanszírozási jellege miatt, technikailag új alcímet, ÁHT-t kellett nyitni, és teljesíteni a befizetést.

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat			
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– előirányzat-maradvány igénybevétele	160,0	160,0	
Módosított előirányzat	160,0	160,0	

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
– egyéb (megjelölve) – ÖNREVÍZIÓS BEFIZETÉS	160,0		160,0
Összes kifizetés	160,0		160,0

13/2/1. Tudós társaságok támogatása

A tudományos társaságok támogatására 2007. évben 27,3 millió Ft-ot hagyott jóvá a költségvetés, a felhasználható forrásokat évközben a fejezeti egyensúlyi tartalékból 2,1 millió Ft emelte. Évközben a társaságok részére a támogatás 100%-os mértékben kiutalásra került.

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	27,3		27,3
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– egyensúlyi tartalékból történt visszarendezés	2,1		2,1
Módosított előirányzat	29,4		29,4

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– egyéb társaságoknak	29,4	29,4	
Összes kifizetés	29,4	29,4	

13/2/2/1. Magyar Tudomány

A Magyar Tudomány című folyóirat kiadásának támogatására 17,1 millió Ft került megtervezésre, a felhasználható forrást évközben a fejezeti egyensúlyi tartalékból 1,3 millió Ft emelt. A teljes összeg kiutalásra került a folyóiratot előállító Akaprint Kft-nek.

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	17,1		17,1
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– egyensúlyi tartalékból történt visszarendezés	1,3		1,3
– előirányzat-maradvány	0,6	0,6	
Módosított előirányzat	19,0	0,6	18,4

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– gazdasági társaság	18,4		18,4
– egyéb (megjelölve) – ÖNREVÍZIÓS BEFIZETÉS	0,6		0,6
Összes kifizetés	19,0		19,0

13/2/2/2. Tudományos könyv- és folyóirat kiadás

A könyv- és folyóiratkiadás támogatására 2007. évben 90,2 millió Ft, majd az egyensúlyi tartalék visszarendezése miatt újabb 6,8 millió Ft állt rendelkezésre, mely összeg az előző évi kerethez képest 3 %-kal alacsonyabb.

A Könyv- és Folyóiratkiadó Bizottság döntése alapján a teljes rendelkezésre álló keret felosztásra került, azonban a támogatást igénybevevők közül többen nem tettek eleget az állami támogatással kapcsolatos elszámolási kötelezettségeiknek, illetve több kiadvány nem készült el év végéig, 63,9 millió Ft kifizetése nem történhetett meg 2007. évben, mely kötelezettségvállalással terhelt és 2008. évben kerül felhasználásra.

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	90,2		90,2
Módosítások kedvezményezettenként			
– saját intézménynek			
= működésre			
= meghatározott feladatra	-8,4		-8,4
= továbbfinanszírozásra			
– más fejezet intézményének			
= működésre			
= meghatározott feladatra	-1,2		-1,2
= tovább finanszírozásra			
– más fejezet fejezeti kezelésű előirányzatának			
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– többletbevétel	2,5	2,5	
– egyensúlyi tartalékból történt visszarendezés	6,8		6,8
– előirányzat-maradvány igénybevétel	16,3	16,3	
Módosított előirányzat	106,2	18,8	87,4

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– saját intézmény (4 db)	1,2		1,2
– más fejezet intézménye	3,9		3,9
– más fejezet fejezeti kezelésű előirányzata			
– alapítvány	0,3		0,3
– közalapítvány	2,2		2,2

– közhasznú társaság	2,1		2,1
– gazdasági társaság	18,9		18,9
– önkormányzat/vagy intézménye			
– elkülönített állami pénzalap			
– társadalombiztosítási költségvetési szerv			
– magánszemély			
– egyéb társadalmi szervezet	10,8		10,8
– egyéb (megjelölve) – ÖNREVÍZIÓS BEFIZETÉS	3,0		3,0
Összes kifizetés	42,4		42,4

13/2/3. Fiatal kutatók pályázatos támogatása

A 2007. évben a fiatal kutatók támogatására eredetileg 898,9 millió Ft állt rendelkezésre, mely az előző évi kerethez képest 12,2 %-kal volt alacsonyabb. A hároméves fiatal kutatói pályázatok finanszírozására, az akadémiai cigány ösztöndíjra, valamint a kutatóintézetek közalkalmazottai PhD-képzésének támogatására fordítható költségvetési forrásból 767 millió Ft az intézmények költségvetésébe beépítésre került, a fennmaradó 131,9 millió Ft pedig fejezeti kezelésű előirányzatként lett megtervezve.

A 2007. év során összességében 46,4 millió Ft maradvány keletkezett, mely a korábbi évek gyakorlatának megfelelően az alkalmazott fiatal kutatók létszámának arányában került felosztásra a kutatóintézetek és kutatócsoportok között a 2008. év elején. Az intézetek ebből az összegből finanszírozhatják a fiatal kutatók központilag nem biztosított magasabb besorolás szerinti illetményét és járulékait, a 13. havi illetményt és járulékait, valamint az egyéb dologi kiadásokat.

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	131,9		131,9
Módosítások kedvezményezettenként			
– saját intézménynek			
= meghatározott feladatra	- 87,7		-87,7
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– többletbevétel	8,5	8,5	
– előirányzat-maradvány igénybevétele	82,4	82,4	
Módosított előirányzat	135,1	90,9	44,2

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– saját intézmény (39 db)	88,7	88,7	
– egyéb (megjelölve) – ÖNREVÍZIÓS BEFIZETÉS	2,2		2,2
Összes kifizetés	90,9	88,7	2,2

13/2/8. Nagy Imre Emlékház működésének alapítványi támogatása

Nagy Imre Emlékház alapítványi támogatására 2007. évben eredetileg 23,6 millió Ft, majd az egyensúlyi tartalék visszarendezése miatt újabb 1,8 millió Ft állt rendelkezésre.

A Kormány 2234/2007. (XII.12.) számú határozatában 100 millió Ft-ot biztosított a Nagy Imre Emlékház felújítási munkáira.

A 2007. évben az Alapítványnak a hosszú távú céljaik megvalósítása érdekében az alábbi folyamatos feladataik voltak:

- az Emlékház Alapítvány és Társaság működtetése
- a Nagy Imre kéziratok gyűjtése, a gyűjtemény kezelése és további gyarapítása
- Nagy Imre művei kiadásának elősegítése könyvsorozatban és DVD-n
- az '56-os forradalom és szabadságharc eseményeinek feldolgozása
- közművelődés programok szorgalmazása
- a Nagy Imre Alapítvány, Társaság és Emlékház honlapjának folyamatos karbantartása
- állagmegóvás, minimális fejlesztés

A hagyományos állami rendezvényeken kívül részt vettek minden – az '56-os forradalom és szabadságharcra kapcsolatos – megemlékezésen, ünnepségen.

Támogatást nyújtottak a Nagy Imre Társaságnak, mely segíti az egyes tagszervezetek különböző rendezvényeinek, hagyományőrző kirándulásainak és kiadványának támogatását.

Közoktatási és közművelődési céljait szolgálja a könyvkiadói tevékenység.

A 2007. évi gazdálkodásból 100,0 millió Ft-os maradvány keletkezett, mely felhasználására 2008. év folyamán kerül sor.

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	23,6		23,6
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– egyensúlyi tartalékból történt visszarendezés	1,8		1,8
– 2234/2007. Kormányhatározat	100,0		100,0
– előirányzat-maradvány	0,8	0,8	
Módosított előirányzat	126,2	0,8	125,4

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– alapítvány	25,4	25,4	
– egyéb (megjelölve) – ÖNREVÍZIÓS BEFIZETÉS	0,8		0,8
Összes kifizetés	26,2	25,4	0,8

13/2/10/1. Határon túli magyar tudósok támogatása

2007. évben ezen a jogcímen eredetileg 25,2 millió Ft került megtervezésre a fejezeti kezelésű előirányzatok között, melyet az egyensúlyi tartalék visszarendezése miatt 1,4 millió Ft növelt.

A rendelkezésre álló keretből a 2 %-os kezelési költség visszavonása után a Tudományos Műhelyek támogatási programra 26,5 millió Ft került kiosztásra.

A Tudományos Műhelyek támogatási programjából 0,1 millió Ft maradvány keletkezett, melynek felhasználására 2008. évben kerül sor.

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	25,2		25,2
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– egyensúlyi tartalékból történt visszarendezés	1,4		1,4
– előirányzat-maradvány igénybevétele	1,8	1,8	
Módosított előirányzat	28,4	1,8	26,6

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– egyéb külföldi társ. szervezetek	28,3		28,3
Összes kifizetés	28,3		28,3

13/2/13. Szakmai feladatok teljesítése

Az Akadémia 2007. évben több fejezettel **együtműködési megállapodást kötött**, melynek keretén belül jelentős összegű támogatási összeg átvételére is sor került. A támogatási kereteből megvalósuló feladatok ellátására az Akadémia tudományterületi főosztályai az érintett intézményekkel is megállapodást kötöttek.

Ezek a programok a következők voltak:

= MTA-Miniszterelnöki Hivatal stratégiai kormányzati kutatások 249,0 millió Ft

A programok szakmai teljesítése a megállapodásoknak megfelelően folyamatosan halad. A pénzügyi teljesítés a szakmai lebonyolításhoz igazodik.

2007. év folyamán az adózók személyi jövedelemadója 1%-ának felajánlásából az Akadémia 1.347.155 forintot kapott, mely a területi akadémiai bizottságoknál a Magyar Tudomány Napja alkalmából a fiatal kutatók díjazásának fedezetéül szolgált.

2007. decemberében ezen a jogcímen további 315.991 forint került jóváírásra, mely felhasználásáról 2008. év folyamán lesz döntés.

A szakmai feladatok előirányzatának részét képezte a **Kiemelt kutatási programok „elnöki kerete”**, mely tartalmazza

1. Kiemelt kutatási programok támogatási keretet.
2. A nemzetközi pályázatokban való sikeres részvételhez szükséges kutatási keretet.
3. Tagdíjak és egyéb nemzetközi kapcsolatok kiadásaira szolgáló keretet.
4. Nemzetközi pályázatok megvalósítására (igazgatói pályázatok nemzetközi kiírása, kutatók hazahívása stb.) szolgáló keretet.
5. Kiemelt jogcímű könyv- és folyóirat-kiadás támogatási keretet.
6. Egyéb, elnöki és főtitkár hatáskörben meghatározandó feladatok támogatási keretét.

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	823,1		823,1
Módosítások kedvezményezettenként			
– saját intézménynek			
= működésre			
= meghatározott feladatra	- 779,0		- 779,0

= továbbfinanszírozásra			
– más fejezet intézményének			
= működésre			
= meghatározott feladatra	- 1,2		- 1,2
= tovább finanszírozásra			
– más fejezet fejezeti kezelésű előirányzatának	249,0		249,0
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– előirányzat-maradvány igénybevétele	232,7	232,7	
– egyensúlyi tartalékból történt visszarendezés	67,5		67,5
– többletbevétel	87,6	87,6	
Módosított előirányzat	679,7	320,3	359,4

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettök köre és száma			
– saját intézmény (37 db)	275,5		275,5
– más fejezet intézménye	9,2		9,2
– más fejezet fejezeti kezelésű előirányzata			
– alapítvány			
– közalapítvány			
– közhasznú társaság			
– gazdasági társaság	24,5		24,5
– önkormányzat/vagy intézménye	2,8		2,8
– elkülönített állami pénzalap			
– társadalombiztosítási költségvetési szerv			
– magánszemély	0,1		0,1
– egyéb társadalmi szervezet			
Összes kifizetés	312,1		312,1

13/2/14. Intézményekhez le nem bontott bevétel

Az intézményekhez le nem bontott bevétel fejezet kezelésű előirányzat a tervezési utasítás alapján megtervezett saját bevételnek az a része, melynek felhasználási jogcíme és intézményi háttere a költségvetés készítése időszakában még ismeretlen. A 3.000 millió Ft-os jóváhagyott keret az intézmények bevétellel kapcsolatos igénylése alapján leosztásra került.

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	3.000,0	3.000,0	
Módosítások kedvezményezettenként			
– saját intézménynek			
= meghatározott feladatra	-3.000,0	-3.000,0	
Módosított előirányzat	0,0	0,0	0,0

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– saját intézmény (..... db)			
– más fejezet intézménye			
– más fejezet fejezeti kezelésű előirányzata			
– alapítvány			
– közalapítvány			
– közhasznú társaság			
– gazdasági társaság			
– önkormányzat/vagy intézménye			
– elkülönített állami pénzalap			
– társadalombiztosítási költségvetési szerv			
– magánszemély			
– egyéb (megjelölve) – ÖNREVÍZIÓS BEFIZETÉS			
Összes kifizetés			

13/3/1. OTKA Kutatási témapályázat

Az Akadémia fejezeti kezelésű előirányzatai között kell megtervezni az OTKA programok előirányzatait és szintén ezen belül kell a teljesítésről is beszámolni. Az OTKA Programokkal kapcsolatos finanszírozási, elszámoltatási feladatokat az OTKA Iroda látja el. A programokra 2007. évben 5.178,0 millió Ft támogatás állt rendelkezésre a kutatási témapályázatokra.

A Programokkal kapcsolatos szakmai és pénzügyi beszámolót a **5. számú melléklet** tartalmazza.

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	5.178,0		5.178,0
Módosítások kedvezményezettként			
– saját intézménynek			
= működésre			
= meghatározott feladatra	- 1.459,2		- 1.459,2
= továbbfinanszírozásra			
– más fejezet intézményének			
= működésre			
= meghatározott feladatra	- 3.216,7		- 3.216,7
= tovább finanszírozásra			
– más fejezet fejezeti kezelésű előirányzatának			
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– előirányzat-maradvány igénybevétele	633,1	633,1	
– egyensúlyi tartalékból történt visszarendezés	393,8		393,8
– többletbevétel	123,5	123,5	
Módosított előirányzat	1.652,5	756,6	895,9

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– saját intézmény (35 db)	245,5	43,9	201,6
– más fejezet intézménye (21 db)	287,8		287,8
– más fejezet fejezeti kezelésű előirányzata			
– alapítvány (33 db)	125,2		125,2
– közalapítvány (1 db)	21,7		21,7
– közhasznú társaság (1 db)	8,3		8,3
– gazdasági társaság (10 db)	28,3		28,3

– önkormányzat/vagy intézménye (18 db)	34,5		34,5
– elkülönített állami pénzalap			
– társadalombiztosítási költségvetési szerv			
– magánszemély			
– egyéb (fejezeti likviditási kölcsön törlesztése, nemzetközi tagsági díj, MÁK kezelési költség)	154,4	154,4	
Összes kifizetés	905,7	198,3	707,4

13/5. Központi kezelésű felújítások

A 2007. évi költségvetési törvényben felújítási feladatokra 747,8 millió Ft került jóváhagyásra, melyből 739,5 millió Ft az intézmények költségvetésébe beépítésre került, fejezeti kezelésű előirányzatként 8,3 millió Ft-ot terveztünk meg. Az intézmények részére összesen 792,9 millió Ft támogatás és bevétel került átadásra, amely építési felújítást finanszírozott.

A támogatási keretet 0,2 millió Ft-os elvonás csökkentette, melyet önrevíziós tételként vissza kellett fizetni a központi költségvetésbe.

Az intézmények a központi felújítási kiadásokat 341,2 millió Ft-tal kiegészítették. A felújításhoz az áfa kiadások 184,0 millió Ft-ot tettek ki.

Ebben az évben is változatlanul segíteni kellett - kettő kisebb intézménynek - a felújítási számlák áfa összegének megelőlegezésével az adóhatósági visszatérülésig.

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	8,3		8,3
Módosítások kedvezményezettenként			
– saját intézménynek			
= meghatározott feladatra	-34,2		-34,2
– más fejezet intézményének			
= meghatározott feladatra	- 2,0		- 2,0
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– előirányzat-maradvány igénybevétele	16,9	16,9	
– egyensúlyi tartalékból történt visszarendezés	27,9		27,9
Módosított előirányzat	16,9	16,9	0,0

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– saját intézmény (3 db)	16,7		16,7
– egyéb (megjelölve) – ÖNREVÍZIÓS BEFIZETÉS	0,2		0,2
Összes kifizetés	16,9		16,9

13/6. Gazdasági és Szociális Tanács működtetése

A Gazdasági és Szociális Tanács feladatai a magyar társadalmat érintő stratégiai kérdések legszélesebb körű gazdasági és szociális párbeszéd keretein belül történő egyeztetési rendszerének működtetése és fejlesztése, a nemzetközi és az európai uniós együttműködés kölcsönös előnyeinek e területen való kihasználása.

A Titkárság működtetésére a 2007. évben eredetileg 27,6 millió Ft, majd az egyensúlyi tartalék visszarendezése miatt újabb 2,1 millió Ft állt rendelkezésre, mely teljes egészében a kezelő MTA Titkársága költségvetésébe került átcsoportosításra.

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	27,6		27,6
Módosítások kedvezményezettenként			
– saját intézménynek			
= meghatározott feladatra	-29,7		-29,7
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– egyensúlyi tartalékból történt visszarendezés	2,1		2,1
– előirányzat-maradvány	5,2	5,2	
Módosított előirányzat	5,2		0,0

2007. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– saját intézmény (1 db)	4,3		4,3
– egyéb (megjelölve) – ÖNREVÍZIÓS BEFIZETÉS	0,9		0,9
Összes kifizetés	5,2		5,2

13/10/1. Fejezeti általános tartalék

A fejezet általános tartalék rendkívüli, előre nem látható feladatokra rendelkezésre álló 15,9 millió Ft kerete teljes mértékben felhasználásra került.

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	14,9		14,9
Módosítások kedvezményezettenként			
– saját intézménynek			
= meghatározott feladatra	-15,9		-15,9
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– egyensúlyi tartalékból történt visszarendezés	1,0		1,0
Módosított előirányzat	0,0	0,0	0,0

13/10/2. Fejezeti államháztartási tartalék

A 2007. évi költségvetés készítésekor az Akadémia fejezetnek, mint minden más fejezetnek az államháztartás egyensúlyi helyzetének javítása érdekében fejezeti egyensúlyi tartalékot kellett képezni. Ezt a tartalékot úgy képeztük meg, hogy minden intézménytől – kivéve az akadémikusi, illetve a doktori tiszteletdíjak - támogatásarányosan 3,4 %-ot, a fejezeti kezelésű előirányzatok esetén 7 %-ot központi kezelésbe vontunk.

A 2007. évi költségvetésről szóló 2006. évi CXXVII. törvény 52.§ (1) bekezdése úgy rendelkezett, hogy az Akadémia saját hatáskörben felhasználhatja ezt az egyensúlyi tartalékot, amennyiben a bevételeik teljesülnek, maradványtartási kötelezettségüket tartani tudják, illetve ha a működőképességük fenntartása, a megkezdett beruházások, felújítások készültési foka azt indokolja.

A beszámoló adatait megmutatják, hogy a feltételeknek az Akadémia ténylegesen megfelelt, hiszen a maradvány 7,4 %-kal meghaladta az előző évit, a bevételek pedig 4,1 %-kal meghaladták az előirányzott értéket.

Ennek alapján minden intézmény és fejezeti kezelésű előirányzat részére az elvont támogatást rendelkezésre bocsátása megtörtént, tartalék nem maradt.

millió forintban, egy tizedessel

2007. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2006. évi CXXVII. törvény szerinti előirányzat	1.257,1		1.257,1
Módosítások kedvezményezettként			
– saját intézménynek			
= működésre	- 1.257,1		- 1.257,1
Módosított előirányzat	0,0		0,0

Az Akadémia 2007. évi költségvetésének végrehajtását összefoglalóan a következőkkel lehet jellemezni:

1. Az évközi költségvetési intézkedések csökkentik a tervezhetőséget, így a kapacitások fenntartásában felértékelődik a bevételek szerepe.
2. Az intézményi bevételek volumene 2007. évben 3,3 %-kal csökkent, ennek ellenére különösen kimagaslóak a belföldről és külföldről származó pályázati pénzek.
A klasszikus kutatási szolgáltatások, vállalkozási szolgáltatások 2007. évben a 2006. évi szinthez képest emelkedtek.
3. A fejlesztési források hiánya miatt a korábbi években javulási tendenciát mutató gépműszer korszerűségi mutató 25,6%-ra csökkent az előző évi 29,1%-ról. Ennek a csökkenésnek várható következménye lehet, hogy a korszerű műszerigényes kutatásokat az intézmények megszüntetik.
4. Változatlanul gondot jelentett a pályázatok utófinanszírozása valamint döntően a külföldi pályázatok szerződés kötéseinek és az ehhez kapcsolódó előlegek kifizetési határideje.
Ez a kutatóintézetek likviditási helyzetét tovább rontotta.
5. A fejezeti belső ellenőrzések az elmúlt évben lényegi, személyes felelősség felvetését igénylő hiányosságokat nem állapítottak meg.
Szorosan hozzátartozik a felügyeleti ellenőrzés tapasztalataihoz, hogy nem ritkák a rendezett, jól működő intézmények. Az is gyakori volt, hogy csak eseti és nem súlyos hibák kijavítását, hiányosságok felszámolását kellett kezdeményezni.

Budapest, 2008. május „ ”

.....
Meskó Attila
főtitkár